

**THE DESIRABLE CHARACTERISTICS OF SCHOOL
ADMINISTRATORS UNDER BURIRAM PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1**

Atcharawan Boodsaboog

เลขทะเบียนหนังสือ.....	184546
Bib - Id.....	57061
Barcode.....	1000112209
เลขเรียกหนังสือ.....	371.201 257325

8.1
(2/1/21)

2.1
2554

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Educational Administration**

October 2011

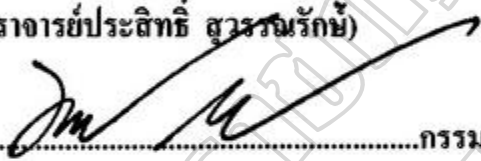
Copyright of Buriram Rajabhat University

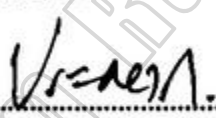
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของ นางสาวอัจฉราวรรณ บุษบงค์
เรียบร้อยแล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

คณะกรรมการ

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์มาลีณี จุฑาปะมา)
ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิราณี จุฑาปะมา)
ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประคอง กาญจนการุณ)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุเทียบ ละอองทอง)

วันที่.....เดือน 20 ต.ค. 2554 พ.ศ.

ชื่อเรื่อง	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1	
ผู้วิจัย	อัจฉราวรรณ บุษบงค์	
ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	รองศาสตราจารย์มาลิณี จุโฑปะมา	ที่ปรึกษาหลัก
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิราณี จุโฑปะมา	ที่ปรึกษาร่วม
ปริญญา	ครุศาสตรมหาบัณฑิต	สาขาวิชา การบริหารการศึกษา
สถานศึกษา	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์	ปีที่พิมพ์ 2554

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ที่จำแนกตามสถานภาพตำแหน่งและขนาดโรงเรียน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 479 คน ได้จากการสุ่มจากประชากรแบบแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามจำนวน 3 ตอน คือ แบบตรวจสอบรายการ แบบมาตราส่วนประมาณค่า และแบบคำถามปลายเปิด มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .9738 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานโดยใช้ค่าที (Independent Samples t-test) และ One-Way ANOVA เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe) กำหนดค่าสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านคุณสมบัติส่วนตัว อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านวิชาการ ด้านสังคม และด้านการบริหารงาน อยู่ในระดับมาก
2. ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ที่มีสถานภาพตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

4. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้บริหารและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูให้มากขึ้น ควรมีจิตสาธารณะเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ควรส่งเสริมและจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารควรบริหารงานด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม โปร่งใส

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

TITLE The Desirable Characteristics of School Administrators under
Buriram Primary Educational Service Area Office 1

AUTHOR Atcharawan Boodsabong

THESIS ADVISORS Associate Professor Malinee Chutoprama Major Advisor
Assistant Professor Dr. Siranee Chutoprama Co-advisor

DEGREE Master of Education MAJOR Educational Administration

SCHOOL Buriram Rajabhat University YEAR 2011

ABSTRACT

The purposes of the study were to investigate and compare the desirable characteristics of administrators as perceived by school administrators and teachers under Buriram Primary Educational Service Area Office 1, classified by positions and school sizes. The subjects were 479 school administrators and teachers, selected by proportional stratified random sampling. The instrument used in this research was the 3-part questionnaire, including checklist, rating scale, and open-ended questions with the reliability of .9738. The statistics used to analyze the data were frequency, mean and standard deviation. The hypotheses were tested by independent samples t-test and one-way ANOVA. If the significant differences were found, the Scheffe' test was used with statistical significance at .05 level. The findings were as follows:

1. The opinion of the school administrators and teachers under Buriram Primary Educational Service Area office 1 towards the desirable characteristics of school administrators was at much level. When considering at each aspect, it was found that the aspect of personal characteristic was at the most level; whereas, the aspects of academic, social, and administration were at much levels.

2. The opinions of the school administrators and teachers under Buriram Primary Educational Service Area office 1 with different status towards the desirable characteristics of school administrators both as a whole and each aspect were not different.

3. The opinions of the school administrators and teachers under Buriram Primary Educational Service Area office 1 with different school sizes towards the desirable characteristics of school administrators both as a whole and each aspect were not different.

4. The opinions and suggestions of the school administrators and teachers under Buriram Primary Educational Service Area office 1 were that the school administrators should more support teaching activities of the teachers, have public mind, support and provide the activities with the community, and administer with honesty, fairness, and transparency.

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
Buriram Rajabhat University

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์จากบุคคลหลายท่าน ในโอกาสนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์มาลินี จุโทปะมา ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริราณี จุโทปะมา ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม รองศาสตราจารย์ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ประกอง กาญจนการุณ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำแนวทาง ช่วยเหลือ ตรวจสอบพร้อมกับแก้ไขข้อบกพร่องด้วยความเอาใจใส่ และขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัยที่ได้อำนวยความสะดวกและประสานงานในการจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณ นายบุญหนา อินทร์สีลา ผู้อำนวยการ โรงเรียนชำนาญพิทยาคม นางสาวสำรวม คงสืบชาติ ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านสระสี่เหลี่ยม และนายสัญญา เสาวกุล ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านตาเหล็ง ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ และแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและขอขอบพระคุณผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานุริรัมย์ เขต 1 ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานุริรัมย์ เขต 1 ที่กรุณาอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อสุรจิต บุญบงค์ คุณแม่ชอบ บุญบงค์ ญาติพี่น้องทุกคนที่ให้ความสนใจในการศึกษาของผู้วิจัยเป็นอย่างดีและขอขอบคุณ คุณนิรุทธิ์ เส็งนาและเพื่อนร่วมรุ่น สาขาวิชาการบริหารการศึกษา รุ่น 14 หมู่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ และทุกท่านที่มีรายชื่อ และไม่มีรายชื่ออยู่ในบรรณานุกรมที่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำวิทยานิพนธ์และให้การสนับสนุน ทั้งกำลังกายกำลังใจในการศึกษาและการทำวิทยานิพนธ์ด้วยดีเสมอมา ประโยชน์และคุณค่าอันพึงเกิดขึ้นจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชา พระคุณแค่มิคา มารดา บุรพาจารย์ คณาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน

อัจฉรวรรณ บุญบงค์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	4
สมมติฐานของการวิจัย	4
ความสำคัญของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
หลักการบริหาร โรงเรียน.....	8
ความหมายของการบริหาร.....	8
แนวคิดและทฤษฎีการบริหาร.....	10
บทบาทของผู้บริหาร โรงเรียน.....	14
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร.....	19
แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร.....	20
คุณลักษณะด้านวิชาการ.....	27
คุณลักษณะด้านคุณสมบัติส่วนตัว.....	29
คุณลักษณะด้านสังคม.....	35
คุณลักษณะด้านการบริหารงาน.....	38
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	41
งานวิจัยในประเทศ	42
งานวิจัยต่างประเทศ	44
3 วิธีดำเนินการวิจัย	47
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	47
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	49
การเก็บรวบรวมข้อมูล	51

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การวิเคราะห์ข้อมูล	51
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	52
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	56
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	56
การวิเคราะห์ข้อมูล	56
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	57
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	76
ความมุ่งหมายของการวิจัย	76
สมมติฐานของการวิจัย	76
วิธีดำเนินการวิจัย	77
สรุปผลการวิจัย	78
อภิปรายผล	79
ข้อเสนอแนะ	83
ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้	83
ข้อเสนอแนะในการวิจัย	84
บรรณานุกรม	85
ภาคผนวก	91
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญ และแจกแบบสอบถาม	92
ภาคผนวก ข แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	98
ภาคผนวก ค คำอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม	104
ภาคผนวก ง ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	108

สารบัญ (ต่อ)

ประวัติย่อของผู้วิจัย	112
-----------------------------	-----

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนโรงเรียนจำแนกตามอำเภอและขนาดโรงเรียน.....	48
2 จำนวนประชากรจำแนกตามอำเภอและขนาดโรงเรียน.....	48
3 จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอำเภอและขนาดโรงเรียน.....	49
4 จำนวนและค่าร้อยละของสถานภาพตำแหน่งและขนาดโรงเรียน	57
5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของผู้บริหาร โรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยรวมและรายด้าน.....	58
6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของผู้บริหาร โรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกเป็นรายข้อในแต่ละด้าน.....	58
7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของผู้บริหาร โรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง โดยรวมและรายด้าน.....	63
8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของผู้บริหาร โรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมและ รายด้าน.....	65
9 เปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียนตามความคิดเห็น ของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามสถานภาพตำแหน่งโดยรวมและรายด้าน.....	67
10 เปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียนตามความคิดเห็น ของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามสถานภาพตำแหน่งโดยรวมและรายข้อ.....	68

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
11 เปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียนตามความคิดเห็น ของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน.....	71
12 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ด้านวิชาการ.....	72
13 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ด้านคุณสมบัติส่วนตัว.....	73
14 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ด้านสังคม.....	74
15 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ด้านการบริหารงาน.....	75

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายปฏิรูปการศึกษา ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปในด้านต่าง ๆ คือ การปฏิรูประบบการศึกษา ให้สอดคล้องซึ่งกันและกันทั้งระบบปฏิรูป แนวการจัดการศึกษาโดยให้ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ปฏิรูปหลักสูตรและเนื้อหาสาระ วิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้ทั้งในระบบและนอกระบบ โรงเรียน ปฏิรูประบบการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองท้องถิ่นและเอกชนโดยเน้นเรื่อง การกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วม ปฏิรูประบบครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา มุ่งเน้นให้มีการยกระดับสถานภาพของวิชาชีพครู การพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพครู ปฏิรูประบบทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา เพื่อระดมทรัพยากรมาเพื่อการศึกษาปฏิรูประบบประกันคุณภาพการศึกษาเน้นเรื่องของการประกันคุณภาพภายในและให้มีการรับรองและประเมินผลมาตรฐานจากองค์กรภายนอก ปฏิรูปสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มุ่งให้มีการผลิตใช้สื่อและเทคโนโลยีในรูปแบบ ที่หลากหลายที่มีคุณภาพ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. 2545 : 16-17)

การจัดการศึกษาให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทที่สำคัญมาก เพราะเป็นผู้นำสูงสุดในโรงเรียนการบริหารและการตัดสินใจแต่เพียงผู้เดียว ดังนั้น ผู้บริหารจึงต้องเป็นผู้ที่มีความเป็นผู้นำ วิสัยทัศน์ การประนีประนอม ความคิดสร้างสรรค์ มนุษยสัมพันธ์ มีความยุติธรรมและมีความสามารถ ให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับในปัจจุบันสภาพทางการศึกษาและบทบาทของผู้บริหารการศึกษาเปลี่ยนไป จึงต้องอาศัยผู้บริหารที่มีคุณลักษณะที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพที่เกิดขึ้น จึงจะเอื้ออำนวยต่อการบริหารงานและพัฒนาทางด้านการศึกษา ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความราบรื่นและบรรลุผลตามที่ต้องการ ผู้บริหารที่มีคุณลักษณะไม่เหมาะสมจะทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงาน และจะทำให้การดำเนินงานไม่ประสบความสำเร็จ ดังนั้น การมีคุณลักษณะหรือมีคุณสมบัติที่เหมาะสมของผู้บริหารนั้น จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ผู้บริหารสามารถปฏิบัติภารกิจในตำแหน่งที่ตนดำรงอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ธวัชชัย กลิ่นดี. 2545 : 1-2)

การบริหารงานผู้บริหารเป็นผู้รับผิดชอบทุกสิ่งทุกอย่างในองค์การ โดยเฉพาะการบริหารการศึกษา ฉะนั้นผู้บริหารต้องบริหารงานด้วยความจริงใจ บริสุทธิ์ใจ จริงจังกับงาน มีวิจรรณญาณในการตัดสินใจ ในการบริหารงานเพื่อให้เกิดความราบรื่น ลดความขัดแย้ง และมีประสิทธิภาพสูงได้ (วิชชุตา หุ่นวิไล 2542 : 99) คุณลักษณะของผู้บริหารเป็นสิ่งที่จำเป็นที่ผู้บริหารทุกคนจะต้องมี เพราะจะช่วยให้ทุกส่วนขององค์กรดำเนินกิจกรรมไปตามสิ่งที่มุ่งหวังไว้นั้นคือ เป้าหมายความสำเร็จของงาน หากว่าผู้บริหารแสดงออกถึงความมีคุณลักษณะของผู้นำไปในทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสมแล้ว ย่อมเป็นที่เชื่อถือศรัทธา สามารถจูงใจ ผู้ร่วมงานและได้รับการยอมรับสนับสนุนจากผู้ใต้บังคับบัญชา และชุมชนรอบข้าง ซึ่งจะนำไปสู่การนำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาการศึกษาในที่สุด ในทางตรงข้ามหากว่าผู้นำขาดคุณลักษณะของผู้นำที่ดีแล้ว ย่อมส่งผลกระทบต่อองค์กรอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของผู้นำจะทำให้ขาดความศรัทธาจากผู้ใต้บังคับบัญชาและไม่สามารถจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาและชุมชนรอบข้างร่วมกันทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรได้ คุณลักษณะของผู้บริหารอาจจำแนกเป็นด้านต่าง ๆ ได้เป็น 4 ด้าน คือ คุณลักษณะด้านวิชาการ มีความเป็นนักวิชาการ แบบมืออาชีพ ใฝ่รู้และพัฒนางาน ด้านวิชาการ มีความรู้สาขาต่าง ๆ และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่ผู้บริหารพึงมี คุณลักษณะด้านคุณสมบัติส่วนตัว เป็นผู้ที่มียุทธธรรม จริยธรรมและยึดมั่นในหลักศาสนา เป็นผู้ที่ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีตามวัฒนธรรมไทย เป็นผู้ที่มีอารมณ์ขัน มีมนุษยสัมพันธ์ดี เป็นผู้ที่ปฏิบัติตนให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธา คุณลักษณะด้านสังคม เป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชน เป็นผู้ให้บริการชุมชนและสังคม ผู้ที่มีความสามารถดึงให้ชุมชนเข้ามาสนับสนุน กิจกรรมของสถานศึกษาได้ สามารถใช้ทรัพยากรของชุมชนในการจัดการศึกษาและรับฟังข้อเสนอแนะของชุมชนได้ คุณลักษณะด้านการบริหารงาน เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เป็นนักประชาธิปไตย เป็นผู้นำด้านการปฏิบัติ และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นนักฟังที่ดี เป็นนักวางแผนและปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบโปร่งใส เป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนบุคลากรในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาวิชาชีพ เป็นผู้ที่มีความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2542 : 1-2)

ผู้บริหารโรงเรียนต้องเป็นผู้นำและเป็นผู้ประสานความร่วมมือจากทุกหน่วยงานที่มีความสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการเรียนการสอน และการเรียนรู้ รวมทั้งประสานสัมพันธ์ระดมและจัดสรรทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารโรงเรียนในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงทางบริบทหลากหลายส่วนนั้น น่าจะเปรียบได้กับผู้บริหารมืออาชีพจึงจะเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน ที่จะทำหน้าที่สำคัญให้โรงเรียนไปสู่เป้าหมายที่พึงประสงค์ โดยการกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาสู่การปฏิบัติที่แสดงให้เห็นศักยภาพเกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการบริหาร

จัดการศึกษาภายในสถานศึกษา ผู้บริหารไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานเล็กหรือหน่วยงานใหญ่ หน่วยงานราชการหรือเอกชนก็ตาม ย่อมมีบทบาทที่เป็นผลต่อการสำเร็จของงานเป็นอย่างยิ่ง บางครั้งการจัดองค์การแม้จะไม่เรียบร้อยถูกต้องอยู่บ้าง ก็อาจได้รับผลงานสูงได้ หากผู้บริหารมีคุณลักษณะที่ดี แต่ถ้าคุณลักษณะในการนำของผู้บริหารไม่ดี แม้การจัดองค์การถูกต้องหรือดีเพียงใดก็ตาม ผลงานที่เกิดขึ้นของหน่วยงานนั้น ๆ ย่อมสมบูรณ์ได้ยาก ดังนั้นผู้บริหารจะต้องมีคุณสมบัติเหมาะสม เพราะความสำเร็จของงานทุกด้านขององค์การขึ้นอยู่กับผู้บริหาร ซึ่งจะวินิจฉัยสั่งการ หรือตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ เพื่อให้งานเกิดประสิทธิภาพ (สุพล วังสินธ์. 2543 : 29)

ในปัจจุบันสภาพทางการศึกษา และบทบาทของผู้บริหารเปลี่ยนไป จึงต้องอาศัยผู้บริหารที่มีคุณลักษณะที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพที่เกิดขึ้น จึงจะเอื้ออำนวยต่อการบริหารงาน และพัฒนาการศึกษา ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความราบรื่นและบรรลุผลตามที่ต้องการ หากผู้บริหารแสดงพฤติกรรมการบริหารในทางที่ไม่ถูกต้องแล้วนั้น นอกจากงานที่ปฏิบัติจะไม่ประสบความสำเร็จ ยังทำให้บรรยากาศในการทำงานไม่ราบรื่น ขาดความไว้วางใจความสามัคคี และความกระตือรือร้นในการทำงาน หากผู้บริหารปล่อยให้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้ย่อมส่งผลเสียต่อประสิทธิภาพ การปฏิบัติงาน เพราะพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของครูและ ถ้าผู้บริหารที่มีคุณลักษณะไม่เหมาะสมจะทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงานและจะทำให้การดำเนินงานไม่ประสบความสำเร็จ ดังนั้นการมีคุณลักษณะหรือมีคุณสมบัติที่เหมาะสมของผู้บริหาร จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ผู้บริหารสามารถปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งที่ตนดำรงอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการบริหารงานในโรงเรียนผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องมนุษยสัมพันธ์และมีทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์เป็นอย่างดี เพราะผู้บริหารต้องทำงานสัมพันธ์กับบุคคลหลายประเภท ผู้บริหารจะต้องมีคุณลักษณะส่วนตัวที่ดี รู้จักเข้าใจตนเองด้วยการศึกษาค้นคว้า ในขณะเดียวกันก็ต้องศึกษาเพื่อให้เข้าใจผู้อื่น และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ (สมพร สุทัศนีย์. 2542 : 190) ซึ่งในสังคมปัจจุบันนี้ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารที่มีประสบการณ์น้อย และไม่มีความรู้ในเรื่องบริหารมักจะใช้สามัญสำนึกในการกระทำหรือการปฏิบัติงานต่าง ๆ เพื่อเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ ทำให้ประโยชน์ที่ได้รับมีจำกัด และผู้บริหารบางคนเคร่งทฤษฎีมากเกินไป เช่น ผู้บริหารใหม่ ๆ มักจะอิงตำราอย่างใกล้ชิดและมีอุดมคติต่อการทำงานมากเกินไป และผู้บริหารบางคนเชื่อว่า การบริหารไม่ใช่เรื่องสำคัญและไม่จำเป็นต้องมีการเรียนรู้ก็สามารถเป็นผู้บริหารและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ผู้บริหารกลุ่มนี้จะเน้นเรื่องความรู้สึกของคนในกลุ่มมากกว่าจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้ เพราะผู้บริหารยังขาดความรู้ในเชิงการบริหารอย่างแท้จริง จึงไม่รู้ว่าจะจัดการอย่างไรกับทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพทำให้ประสบความสำเร็จตามต้องการได้ (จันทร์ธานี สงวนนาม. 2551 : 11-26)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนควรมีคุณลักษณะอย่างไร เพื่อนำผลการวิจัย เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงงานของผู้บริหาร โรงเรียน และเพื่อให้ผู้บริหาร โรงเรียนบริหารองค์กรของตนให้สอดคล้องกับนโยบายการปฏิรูปการศึกษา อันเป็นผลทำให้ผู้บริหารพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษาของตนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา มีความรู้คู่คุณธรรม จริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขตลอดจนบุคลากรทางการศึกษาได้พัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับลักษณะที่พึงประสงค์ต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามสถานภาพตำแหน่งและขนาด โรงเรียน

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผู้บริหารกับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียนแตกต่างกัน
2. ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ที่ปฏิบัติงานใน โรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียนแตกต่างกัน

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1
2. เป็นแนวทางให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง กำหนดแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอย่างหลากหลาย จึงกำหนดขอบเขตของเนื้อหาเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนเป็น 4 ด้าน ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2542 : 1-2)

- 1.1 ด้านวิชาการ
- 1.2 ด้านคุณสมบัติส่วนตัว
- 1.3 ด้านสังคม
- 1.4 ด้านการบริหารงาน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ปีการศึกษา 2553 จำนวนโรงเรียน 202 โรงเรียน จำนวนผู้บริหาร จำนวน 233 คน และครู จำนวน 2,245 คน รวมทั้งหมดจำนวน 2,478 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ที่ได้จากการสุ่มจากประชากร โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 : 608 ; อ้างถึงใน ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์, 2542 : 148-149) หลังจากนั้นทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหาร จำนวน 148 คน และครู จำนวน 331 คน รวมทั้งหมดจำนวน 479 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย

3.1.1 สถานภาพตำแหน่ง ได้แก่

3.1.1.1 ผู้บริหาร

3.1.1.2 ครู

3.1.2 ขนาดโรงเรียน ได้แก่

3.1.2.1 โรงเรียนขนาดเล็ก

3.1.2.2 โรงเรียนขนาดกลาง

3.1.2.3 โรงเรียนขนาดใหญ่

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ลักษณะส่วนตัวหรือพฤติกรรมที่ได้แสดงออกของผู้บริหาร ซึ่งมีคุณลักษณะในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.1. ด้านวิชาการ หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารที่เป็นนักวิชาการแบบมืออาชีพ ใฝ่รู้และพัฒนางานด้านวิชาการ มีระดับความรู้หรือวุฒิการศึกษา ความรู้ทางวิชาการ ความรู้ทั่วไป ความรู้ทางวิชาชีพรวมทั้งความรู้เกี่ยวกับสถานะทางสังคมและประสบการณ์ในการทำงานผู้บริหารที่จะประสบความสำเร็จ ในหน้าที่การงานจะต้องมีความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์หลักสูตร มีความสามารถในการเขียนบทความทางวิชาการ การผลิตเอกสารทางวิชาการ มีความสามารถในการนิเทศ การผลิตสื่อ การสอนการทำวิจัยในชั้นเรียน มีความรู้ในเรื่องเทคโนโลยีสมัยใหม่ มีความรู้เรื่องชุมชนและวิธีการนำเอาชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สามารถประยุกต์ใช้องค์ความรู้ที่มีก่อให้เกิดประโยชน์ทางวิชาการในการจัดการเรียนการสอน สนใจศึกษาหาความรู้สร้างผลงานทางวิชาการและมีความสนใจความเคลื่อนไหวในวงการศึกษาย่างสม่ำเสมอ มีค่านิยมที่พึงประสงค์และเป็นผู้ที่มีจรรยาบรรณในวิชาชีพ

1.2. ด้านคุณสมบัติส่วนตัว หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารที่เป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรมและยึดมั่นในหลักศาสนา พฤติกรรมที่แสดงออกเป็นความดีความงามของบุคคลที่กระทำไปด้วยจิตสำนึกที่ดีและได้ปฏิบัติจนเป็นนิสัยเป็นที่ยอมรับของสังคม เป็นผู้ที่ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีตามวัฒนธรรมไทย เป็นผู้มีอารมณ์ขัน เป็นผู้ที่ปฏิบัติตนให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธา มีมนุษยสัมพันธ์ดีมีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น ได้อย่างเหมาะสม มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีใจกว้าง ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักยกย่องผู้กระทำความคิดเป็นผู้มีความสม่ำเสมอในการปฏิบัติตนต่อตนเองและต่อผู้อื่น รู้จักการให้เกียรติเคารพสิทธิของเพื่อนร่วมงานและผู้ได้บังคับบัญชา สามารถตอบสนองต่อความรู้สึกและท่าทีของผู้อื่น ได้อย่างเหมาะสม

1.3. ด้านสังคม หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารที่เป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชนเป็นผู้ที่ให้บริการชุมชน และสังคม ผู้บริหารต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชน ร่วมแก้ปัญหาของชุมชน มีความสามารถในการประสานงานกับบุคคล ชุมชนหรือองค์กรต่าง ๆ เป็นผู้ที่มีความสามารถดึงให้ชุมชนเข้ามาสนับสนุน กิจกรรมของสถานศึกษาได้ สามารถใช้ทรัพยากรของชุมชนในการจัดการศึกษาจัดการศึกษาให้เข้ากับชุมชนและรับฟังข้อเสนอแนะ พร้อมทั้งปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของชุมชนได้

1.4. ด้านการบริหารงาน หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารที่เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เป็นนักประชาธิปไตย เป็นผู้นำด้านการปฏิบัติ และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นนักวางแผนและปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ โปร่งใส เป็นผู้ที่มีความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษา เช่น งบประมาณ สื่อ และแหล่งความรู้ อาคารสถานที่ รวมทั้งบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นผู้ส่งเสริม สนับสนุนบุคลากรในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาวิชาชีพ ต้องเป็นนักประชาธิปไตย เป็นผู้นำในการปฏิบัติ สามารถมองภาพรวมของปัญหาต่าง ๆ ได้ ต้องเป็นนักวางแผนและสร้างระบบที่ดีในการทำงานและต้องโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้

2. สถานภาพตำแหน่ง หมายถึง การจำแนกข้าราชการครูออกตามตำแหน่งหน้าที่ คือ ตำแหน่งผู้บริหารและครู ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานูริร์มัย เขต 1 แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

2.1 ผู้บริหาร หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนหรือผู้รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนและรองผู้อำนวยการโรงเรียน ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานูริร์มัย เขต 1

2.2 ครู หมายถึง ข้าราชการครูที่ทำหน้าที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานูริร์มัย เขต 1

3. ขนาดโรงเรียน หมายถึง การแบ่งโรงเรียนออกเป็นขนาดต่าง ๆ กัน ในการวิจัยนี้ได้แบ่งออกเป็น 3 ขนาด คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ โดยแบ่งตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5.1 โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 120 คนลงมา

5.2 โรงเรียนขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 121 – 300 คน

5.3 โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 301 คนขึ้นไป

4. โรงเรียน หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานูริร์มัย เขต 1 ซึ่งประกอบด้วยโรงเรียนในอำเภอเมืองนูริร์มัย อำเภอลำปลายมาศ อำเภอขำนิ อำเภอบ้านค่าน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหาร การบริหาร โรงเรียน แนวคิดและทฤษฎีการบริหาร บทบาทหน้าที่ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านต่าง ๆ ของผู้บริหารและผู้วิจัยขอเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. หลักการบริหารโรงเรียน
 - 1.1 ความหมายของการบริหาร
 - 1.2 แนวคิดและทฤษฎีการบริหาร
 - 1.3 บทบาทของผู้บริหาร โรงเรียน
2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร
 - 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร
 - 2.2 คุณลักษณะด้านวิชาการ
 - 2.3 คุณลักษณะด้านคุณสมบัติส่วนตัว
 - 2.4 คุณลักษณะด้านสังคม
 - 2.5 คุณลักษณะด้านการบริหารงาน
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 3.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 3.2 งานวิจัยต่างประเทศ

หลักการบริหารโรงเรียน

การบริหารงานในหน่วยงานเป็นหน้าที่ของผู้นำหรือผู้บริหารที่จะต้องกำหนดแบบแผน และขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน ดังนั้นผู้นำหรือผู้บริหารจะต้องรู้จักเลือกวิธีการและกระบวนการบริหารงานให้เหมาะสม เพื่อให้หน่วยงานของตนเองมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

ความหมายของการบริหาร

การบริหาร มีความหมายตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Administration ซึ่งได้มี นักบริหารและนักวิชาการให้ความหมายของการบริหารไว้หลายทัศนะ ดังนี้

สมศักดิ์ คงเที่ยง (2542 : 1) กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลาย ๆ อย่างที่บุคคลร่วมกันกำหนดโดยใช้กระบวนการอย่างมีระบบและให้ทรัพยากรตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543 : 14) กล่าวว่า การบริหารงานของผู้บริหารย่อมมีฐานของการบริหาร คือ อำนาจหน้าที่ หมายถึง สิทธิในการปฏิบัติหน้าที่ซึ่งได้กำหนดไว้กับตำแหน่ง เพื่อให้ผู้ดำรงตำแหน่งใช้สำหรับการตัดสินใจและปฏิบัติหน้าที่ที่งานต่าง ๆ ได้สำเร็จลุล่วงลงได้ส่วนความรับผิดชอบเป็นความผูกพันที่ผู้บริหารยึดถือไว้ในการทำงานที่ปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ให้เป็นผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

เกศราภรณ์ วิทไพจิตร (2544 : 8) ได้สรุปความหมายของการบริหารไว้ว่า หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งหรือหลายอย่างที่บุคคลร่วมกันกำหนดโดยใช้กระบวนการอย่างมีระบบ ตลอดจนใช้เทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสมนั้น

พรนพ พุกกะพันธ์ (2544 : 12) กล่าวว่า การบริหาร คือ กระบวนการของการทำงานให้สำเร็จโดยใช้บุคคลอื่นผู้บริหารต้องทำงานกับบุคคลและกลุ่มบุคคลอยู่ภายใต้โครงสร้างขององค์กร

เสนาะ ดิยาวี (2544 : 9) กล่าวไว้ว่า การบริหาร คือ กระบวนการทำงานกับคนและโดยอาศัยคนเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรภายใต้สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้น และสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงนั้น

ก๊วย (Good. 1973 : 14) ได้ให้ความหมายของการบริหารว่าเป็นการวินิจฉัยสั่งการ การควบคุมและการจัดการเรื่องเกี่ยวกับงานหรือภารกิจของโรงเรียน โดยมุ่งผลตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้ ภาระหน้าที่ดังกล่าวจะเกี่ยวกับครูอาจารย์ นักเรียน และบุคลากรอื่น ๆ ในโรงเรียน

จากความหมายของการบริหารข้างต้น สรุปได้ว่า การบริหาร คือ กระบวนการของการทำงาน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ภารกิจขององค์กรบรรลุเป้าหมายโดยอาศัยหลักการจัดการ การพิจารณาวินิจฉัย การวางแผน การสั่งการ การควบคุม การติดตามและการประเมินผล เพื่อให้งานมีประสิทธิผลสูงสุด

แนวคิดและทฤษฎีการบริหาร

ในการบริหารโรงเรียน ผู้บริหารควรมีหลักและกระบวนการบริหาร การบริหาร การศึกษา หลักการแนวคิดในการบริหารภาพรวมของการบริหารทั้งนี้เพื่อให้การจัดการบริหาร โรงเรียนมีความเหมาะสมในการบริหาร ดังนี้

ธีระ รุญเจริญ (2544 : 66-67) ได้ประมวลสรุปลักษณะเด่นเกี่ยวกับการบริหารใน ยุคปฏิรูปการศึกษาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับแก้ไข 2545) ไว้ใน รายงานการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการบริหาร และการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ในประเทศไทย เพื่อประกอบการพิจารณาคำเนิการดังนี้

1. การบริหารแบบมีส่วนร่วม / การบริหาร โดยองค์คณะองค์กร แบ่งออกเป็น ส่วนกลาง ได้แก่ สภาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการ อุดมศึกษา คณะกรรมการศาสนาและวัฒนธรรมและส่วนท้องถิ่น

2. การบริหารที่เน้นการดำเนินการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ นักเรียนเป็นการศึกษาที่ให้ทุกคน ทุกฝ่าย ทุกองค์กรมีส่วนร่วม มีหลักการ แนวทาง รูปแบบที่ ชัดเจน และเน้นการบริหารการเรียนการสอนที่ใช้เทคโนโลยี

3. การบริหารที่ใช้บุคลากรมืออาชีพ มีลักษณะเฉพาะ เช่น วิสัยทัศน์ เป็นผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์ มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ มีสำนักพัฒนาครูและ บุคลากรทางการศึกษา

4. การบริหารที่ต้องมีการตรวจสอบและประเมินตามมาตรฐาน ได้แก่ การตรวจสอบ ภายใน โดยหน่วยงาน และการตรวจสอบภายนอก โดยสำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ การศึกษา

5. การบริหารที่เน้นเป็นพิเศษที่สถานศึกษา / โรงเรียน ใช้การกระจายอำนาจ การบริหาร 4 ด้าน การบริหารทั่วไป การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานวิชาการ เน้นการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

6. การบริหารที่เน้นการกระจายอำนาจ ไปในระดับท้องถิ่น เขตพื้นที่การศึกษาและ สถานศึกษา การบริหารที่ต้องอาศัยองค์กรวิชาชีพ ได้แก่ สภาครูและบุคลากรทางการศึกษาและ องค์กรกลางบริหารงานบุคคล

7. การบริหารที่อาศัยองค์กรวิชาชีพ ได้แก่ สภาครูและบุคลากรทางการศึกษา องค์กรกลางบริหารงานบุคคล

8. การบริหารเน้นคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพมากขึ้น

9. การบริหารที่เน้นความทัดเทียมกันในด้านปริมาณ ได้แก่ ประชากร โรงเรียน การคมนาคม และในด้านงบประมาณ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายรายหัว

10. การบริหารที่ต้องประกันคุณภาพให้แก่ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คือ นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม

พรนพ พุกกะพันธ์ (2544 : 12) ได้กล่าวถึงกระบวนการของการทำงาน เพื่อที่จะบรรลุ เป้าหมายขององค์กรแนวคิดของพฤติกรรมองค์กรเกี่ยวกับการบริหารมี 4 ประการ ดังนี้

1. การวางแผน เป็นหน้าที่การบริหารอย่างหนึ่ง que ผู้บริหารทุกคนจะต้องทำการวางแผน ซึ่งจะทำให้บุคคลและกลุ่มถูกกระทบแม้ว่าจะมีการวางแผนที่ดีและอย่างรอบคอบแล้วก็อาจล้มเหลว ได้ ถ้าบุคคลที่ถูกผลกระทบจากการวางแผนไม่เต็มใจดำเนินการตามแผน

2. การจัดองค์กร เป็นหน้าที่การบริหารที่เกี่ยวข้องกับบุคคลและกลุ่มด้วยวิถีทาง ที่จะบรรลุเป้าหมายอย่างดีที่สุด เมื่อมีการจัดองค์กรเกิดขึ้นความสัมพันธ์แบบเก่าอาจถูกทำลายและ ความสัมพันธ์แบบใหม่จะถูกสร้างขึ้นมาการเปลี่ยนแปลงนี้สามารถทำให้เกิดผลกระทบทั้งทางบวก และทางลบต่อประสิทธิภาพได้

3. การสั่งการ เป็นหน้าที่การบริหารที่ถูกรวมเข้าไว้กับแนวคิดของพฤติกรรมองค์กร แบบของความเป็นผู้นำของผู้บริหาร มีผลกระทบต่อบุคคลและกลุ่มในทำนองเดียวกันการจูงใจและ การติดต่อสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพจะมีผลต่อระดับขององค์กรทุกระดับ

4. การควบคุม เป็นหน้าที่การบริหารที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบผลการดำเนินงาน ขององค์กร ผลการดำเนินงานจริงจะถูกเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดไว้การควบคุมจะมีผลตามมา

กูลิก และ เออร์วิก (Gulick & Urwick. 1973 ; อ้างถึงใน สมศักดิ์ คงเที่ยง. 2542 : 128-129) ได้สรุป กระบวนการบริหารแบบ "POSDCoRB" มีอยู่ 7 ประการ ดังนี้

1. P – Planning หมายถึง การวางแผน
2. O – Organizing หมายถึง การจัดองค์กร
3. S – Staffing หมายถึง การจัดคนเข้าทำงาน
4. D – Directing หมายถึง การสั่งการ
5. Co – Coordinating หมายถึง ความร่วมมือ
6. R – Reporting หมายถึง การรายงาน
7. B – Budgeting หมายถึง งบประมาณ

ทีด (Tead. ; อ้างถึงใน จันทรานี สงวนนาม. 2545 : 22) ได้สรุป การบริหารแบบ Ordway Tead Model มีอยู่ 10 ขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของงานให้ชัดเจน
2. จัดทำแผนงานไว้
3. กำหนดขอบเขตของอำนาจและหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารทุกคน
4. มอบอำนาจและหน้าที่ให้แก่ผู้ร่วมงานเป็นสัดส่วนไป
5. ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของผู้ร่วมงาน
6. ปฏิบัติการตามความจำเป็นเพื่อเป็นการรักษาปริมาณและคุณภาพของงานให้ดียิ่งขึ้น
7. จัดให้มีการประสานงานกับทุกหน่วยงาน
8. ดำเนินการบำรุงขวัญให้กำลังใจและกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ
9. ประเมินผลงาน โดยนำไปเปรียบเทียบกับความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ขององค์การ
10. เตรียมการสำหรับงานในอนาคต

เกรค (Gregg. 1967 ; อ้างถึงใน จันทรานี สงวนนาม. 2545 : 23) ได้สรุป กระบวนการบริหารแบบ Russell T. Gregg Model มีอยู่ 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวินิจฉัยสั่งการ ผู้บริหารความตัดสินใจด้วยความรวดเร็วและรอบคอบ
 2. การวางแผน ผู้บริหารจะต้องทำอย่างมีแผน
 3. การจัดองค์การ ผู้บริหารจะต้องมีการจัดองค์การให้มีประสิทธิภาพ
 4. การติดต่อสื่อสาร ผู้บริหารควรจัดช่องทางของการติดต่อสื่อสารในองค์การให้ติดต่อกันได้ทั่วถึง
 5. การจูงใจ ผู้บริหารจะต้องดูแลให้ผู้ร่วมงานพอใจในงาน
 6. การประสานงาน ผู้บริหารจะต้องจัดการประสานงานในองค์การให้ดี
 7. การประเมินผล ผู้บริหารควรจะต้องติดตามผลและประเมินผลเป็นระยะ ๆ
- ทฤษฎีการบริหารมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยทฤษฎีในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ และมีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารหลายทฤษฎี ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2538 : 3-28)

1. ทฤษฎีระบบ (System Theory) การนำเอาความคิดเชิงระบบเข้ามาใช้ในการบริหาร ก็ด้วยเหตุผลที่ว่า ในปัจจุบันองค์กรมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น นักบริหารจึงหันมาศึกษาพฤติกรรมขององค์กรเพราะคนเป็นส่วนหนึ่งของระบบองค์กร องค์กรประกอบพื้นฐานของทฤษฎีระบบได้แก่

- 1.1 ปัจจัยนำเข้า (Input)
- 1.2 กระบวนการ (Process)

1.3 ผลผลิต (Output)

1.4 ผลกระทบ (Impact)

2. ทฤษฎีว่าด้วยความสัมพันธ์และพฤติกรรมศาสตร์ (Human Relation and the Behavioral Sciences) กล่าวคือ ผู้บริหารจะต้องให้ความใกล้ชิด และดูแลผู้ใต้บังคับบัญชา เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเข้าพบได้ตลอด รวมถึงให้คำปรึกษา คำแนะนำในสิ่งต่าง ๆ นอกจากนี้ถ้าหากเห็นว่าพฤติกรรมของผู้ใต้บังคับบัญชาเบี่ยงเบนไปในทางลบ ก็ต้องหาทางช่วยเหลือแก้ไขและผู้ที่จะต้องแก้ไขต้องอาศัยหลักจิตวิทยามาใช้ในการบริหารและปกครองด้วย

3. ทฤษฎี X และทฤษฎี Y ซึ่งสรุปไว้ดังนี้

3.1 ผู้บริหารตามทฤษฎี X บรรยากาศในองค์กรถูกควบคุมอย่างใกล้ชิดอำนาจหน้าที่อยู่ที่ส่วนกลาง ภาวะผู้นำเป็นอัตตารูปโดยและการตัดสินใจเกิดจากฝ่ายเดียว ผู้บริหารตามทฤษฎี X จะสร้างบรรยากาศเหล่านี้ขึ้นมาและมีความเชื่อเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์ คือ คนทั่วไปไม่ชอบทำงานและหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบ เหนือสิ่งใดจะบังคับให้คนทำงาน ชอบทำตามคำสั่ง ต้องการความมั่นคง เพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร

3.2 ผู้บริหารตามทฤษฎี Y บรรยากาศในองค์กรไม่ตึงเครียด อำนาจหน้าที่อยู่ในส่วนกลางน้อยภาวะผู้นำเป็นแบบประชาธิปไตยมากขึ้น การตัดสินใจมาจากหลายฝ่าย ผู้บริหารตามทฤษฎี Y จะปฏิบัติงานตามสมมติฐานดังนี้ คนทั่วไปจะมีการจูงใจตัวเอง มีความพอใจในการทำงานเหมือนกับการเล่นหรือพักผ่อน ไม่บังคับขู่เข็ญคนจึงไม่หลีกเลี่ยงการทำงาน

4. ทฤษฎีการบริหาร โดยยึดวัตถุประสงค์ (Management by Objective) เป็นแนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร โดยยึดวัตถุประสงค์เป็นการบริหารที่มุ่งหวังในเรื่องต่อไปนี้ เพื่อให้ทุกคนเข้าใจขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบได้ดีขึ้น เพื่อให้มีการติดต่อระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชามากขึ้น ได้มีการปรึกษาหารือร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติงาน การประเมินผลการปฏิบัติงานมีหลักเกณฑ์เชื่อถือได้ มีความยุติธรรม เพื่อพัฒนาให้ทุกคนสามารถทำงานเต็มความสามารถ เพื่อให้เป้าหมายหลักขององค์กรและวัตถุประสงค์เชื่อมโยงประสานกันดีขึ้น เพื่อให้หัวหน้างานรู้ข่าวความเคลื่อนไหวของการทำงานในระดับต่างได้เป็นอย่างดี

สรุปได้ว่า การบริหารควรมีองค์ประกอบหลายอย่างที่สัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบระเบียบ กฎเกณฑ์ เพื่อให้กระบวนการต่าง ๆ บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในองค์กร วัตถุประสงค์ต้องรับรู้ร่วมกันเห็นตรงกัน นอกจากนั้นเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะประสานให้บุคคลปฏิบัติงานตามหน้าที่ของตนเองให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรต่อไป

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน

การบริหารงานผู้บริหารเป็นผู้ที่มีหน้าที่และบทบาทสำคัญในการนำเอา นโยบายและ หลักการศึกษาไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ ในเรื่องบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารได้มี นักวิชาการ กล่าวถึงไว้หลายทัศนะดังนี้

อิสรรัตน์ ศรีวัฒนา (2540 : 19-20) ได้กล่าวถึง การกำหนดบทบาทผู้บริหารไว้ 6 ประการ ซึ่งผู้บริหารจะต้องมีสมรรถภาพสูงในทุก ๆ บทบาทจะขาดด้านใดด้านหนึ่งไม่ได้และ ยังได้ระบุนรายละเอียดของบทบาทที่จำเป็นไว้ดังนี้

1. ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้จัดการด้วยในฐานะของการเป็นผู้จัดการนั้น ได้แก่ การคาดหวังว่าผู้บริหารจะต้องเป็นผู้จัดหาจัดทำโครงการบริหาร โดยกำหนดหน้าที่ตำแหน่งต่าง ๆ ประสานงานทรัพยากรที่เป็นมนุษย์ (Human Resource) และที่มีใช้มนุษย์ (Non - Human Resource) เข้าด้วยกันเพื่อให้เป้าหมายของหน่วยงานบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังต้อง พัฒนาเสริมสร้าง นโยบายและกระบวนการต่าง ๆ ในการดำเนินงานขององค์กร ทั้งนี้จะต้อง บริหารงานตามหลักของเศรษฐศาสตร์การศึกษา (Economics of Education) ในแง่ของค่าใช้จ่าย (Cost) และผลที่ได้รับ (Benefit) รวมทั้งผลที่กลับคืนมาในระยะยาวด้วย (Rate of Return) กล่าวอย่างง่าย ๆ ก็คือ ผู้บริหารในฐานะเป็นผู้จัดการต้องเป็นผู้ที่สามารถทำให้สิ่งต่าง ๆ ในองค์กร ดำเนินไปอย่างราบรื่นโดยอาศัยทักษะและหลักวิชาการเข้าช่วยนั่นเอง

2. ต้องเป็นผู้นำทางการบริหาร เมื่อเอ่ยถึงภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษาก็ย่อม หมายถึง ผู้บริหารนั้นเป็นผู้นำทางการศึกษาและเป็นผู้นำทางการบริหารด้วย

3. ผู้บริหารต้องเป็นผู้มีวิสัยและรักษาวิสัย นับเป็นบทบาทที่สำคัญที่สุดของผู้บริหาร ในสายตาของบุคลากรและชุมชน แต่ผู้บริหารมักมองข้ามความสำคัญของบทบาทนี้เพราะมองเห็น ว่าเป็นบทบาทในทางลบ ครอบคลุมนำซึ่งมีบุคลากรในองค์กรก็ย่อมต้องมีปัญหาและปัญหาสำคัญ คือ เรื่องวิสัย ดังนั้น ผู้บริหารก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงหน้าที่และบทบาทนี้

4. ผู้บริหารจะต้องมีมนุษยสัมพันธ์และให้ความช่วยเหลือ ในระยะไม่กี่สิบปีมานี้ การบริหารการศึกษาเริ่มต้นด้วยและเน้นบทบาทของผู้บริหารที่จะต้องสร้างมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่น ด้วยเหตุนี้ผู้บริหารจึงต้องได้รับการฝึกฝนให้เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์อันดีกับทุกคน เพื่อปฏิบัติหน้าที่ การบริหารให้ได้ผลดี การมีมนุษยสัมพันธ์จะสามารถสร้างสภาพแวดล้อมในองค์กรได้ 2 ประการ คือ การสร้างขวัญและการให้กำลังใจแก่บุคลากรในหน่วยงานในองค์กรจะเต็มไปด้วยการอยู่ร่วมกัน เยี่ยมมนุษย์ เพราะผู้บริหารจะไม่มองเห็นผู้ใต้บังคับบัญชาและบุคลากรในหน่วยงานเป็นสิ่งที่ไม่มี ชีวิตจิตใจ

5. ผู้บริหารต้องเป็นผู้ริเริ่มให้มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารสมัยใหม่ต้องมีลักษณะการเป็นผู้นำ การเป็นผู้นำต้องนำทางให้มีการเปลี่ยนแปลงเหตุผลสำคัญในการที่ผู้บริหารต้องมีบทบาทในเรื่องการเปลี่ยนแปลงนี้ ก็เพราะความจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนแปลงงานหรือกำหนดการศึกษาขององค์กรเพื่อให้ทันต่อความต้องการของชุมชนมากขึ้น ผู้รับผิดชอบโดยตรงในการเปลี่ยนแปลงนี้ก็คือผู้บริหาร

6. ผู้บริหารต้องเป็นคนกลาง ที่จะจัดหรือประสานงานในเรื่องความขัดแย้งต่าง ๆ บทบาทนี้ดูจะเป็นภาระอันหนักมากกว่าบทบาทที่จะริเริ่ม ผู้บริหารต้องเผชิญกับปัญหาข้อขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบุคลากร ผู้ได้บังคับบัญชาและชุมชน ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องตัดสินใจอย่างสุ่มรอบคอบ ต้องยึดมั่นในความเป็นกลาง รักษาความเที่ยงตรง บทบาทนี้ผู้บริหารไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้และไม่ควรหลีกเลี่ยงด้วยตราบใดที่ยังรับผิดชอบการบริหารอยู่

เสาวนิต เสาธานนท์ (2542 : 43-44) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารและได้สรุปบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารไว้ 3 กลุ่ม ดังนี้

1. บทบาทในการสร้างความสัมพันธ์ (Interpersonal Role) ได้แก่
 - 1.1 บทบาทประธานในที่ต่าง ๆ
 - 1.2 บทบาทเป็นผู้นำ
 - 1.3 บทบาทเป็นสื่อกลาง
2. บทบาทในด้านข้อมูล (Intormation Role) ได้แก่
 - 2.1 บทบาทการติดตามข้อมูล
 - 2.2 บทบาทการกระจายหรือแจกจ่ายข้อมูล
 - 2.3 บทบาทการให้ข้อมูลหรือโฆษณา
3. บทบาทในการตัดสินใจ (Decision Role) ได้แก่
 - 3.1 บทบาทเป็นผู้ริเริ่มกิจการ
 - 3.2 บทบาทเป็นผู้แก้ปัญหา
 - 3.3 บทบาทเป็นผู้จัดสรรทรัพยากร
 - 3.4 บทบาทเป็นผู้เจรจาข้อขัดแย้งหรือต่อรอง

นอกจากนี้ยังกล่าวเพิ่มเติมว่าผู้บริหารจะต้องปฏิบัติตามบทบาททั้ง 3 กลุ่มนี้เสมอไม่มากก็น้อยแต่จะเปลี่ยนไปตามสภาพแวดล้อมจากบทบาทหนึ่งไปสู่อีกบทบาทหนึ่งเพื่อสนองตอบต่อความต้องการที่แตกต่างกันและยังได้ขยายแนวคิดไว้ ดังนี้

1. บทบาทประธานในที่ประชุม เป็นบทบาทที่สืบเนื่องจากการมีอำนาจในฐานะผู้นำขององค์กร ผู้บริหารจึงมีลักษณะเป็นสัญลักษณ์ขององค์กรนั้น บทบาทนี้ประกอบด้วยหน้าที่การลงนามสัญญา ประสานการประชุมและพิธีต่าง ๆ การร่วมงานพิธีสำคัญของชุมชนและการต้อนรับแขกผู้มาเยี่ยมชมผลงานขององค์กร
2. บทบาทเป็นผู้นำ ผู้บริหารมีหน้าที่ที่จะต้องทำให้งานในหน่วยงานของตนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสานกับหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อความสำเร็จขององค์กร ดังนั้นผู้บริหารจะต้องทำหน้าที่แนะนำสั่งการ เสริมสร้างแรงจูงใจและสร้างเงื่อนไขต่าง ๆ ที่จะให้ผู้ใต้บังคับบัญชาตั้งใจทำงานให้บรรลุผลสำเร็จได้ตามต้องการ
3. บทบาทเป็นสื่อกลาง บทบาทนี้จะต้องทำหน้าที่ในการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์กับบุคคลต่าง ๆ นอกหน่วยงานของตนเอง ซึ่งทำได้โดยเป็นแหล่งข้อมูลและประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป รวมทั้งการแลกเปลี่ยนข้อมูลหรือติดต่อกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ ต้องเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน การประชุมกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ของชุมชน ช่วยงานสมาคมบำเพ็ญประโยชน์อย่างสม่ำเสมอและยินดีให้ความร่วมมือช่วยเหลือในด้านข้อมูลข่าวสาร
4. บทบาทเป็นผู้ติดตามข้อมูล คือ บทบาทในการเป็นผู้เสาะหาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เช่น จากการอ่านรายงานผลการดำเนินงาน บันทึกข้อความ บทสรุป เหตุการณ์ การร่วมประชุม รวมทั้งเป็นผู้สังเกตการณ์ ข้อมูลที่ผู้บริหารทราบบางส่วนจะแจ้งให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือบุคคลภายนอกได้ทราบ แต่อย่างไรก็ตามจะต้องทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด เพื่อให้ทราบถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและผลของเหตุการณ์ที่จะส่งผลกระทบต่อองค์กร
5. บทบาทกระจายหรือแจกจ่ายข้อมูลผู้บริหารจะมีโอกาสได้ข้อมูลหลายทางที่ผู้ปฏิบัติหรือผู้ใต้บังคับบัญชาไม่มีโอกาสทราบข้อมูลบางส่วนเป็นข้อเท็จจริงที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงาน ข้อมูลดังกล่าวจะถูกผ่านไปให้ผู้ปฏิบัติงาน โดยผ่านทางตรงหรือหลังจากที่ผู้บริหารตีความและลำดับเรื่องให้ง่ายต่อการเข้าใจแล้ว
6. บทบาทในฐานะผู้ให้ข้อมูลหรือโฆษก ผู้บริหารมีหน้าที่ในการสื่อสารข้อมูลหรือข่าวสารต่าง ๆ ของหน่วยงานให้บุคคลภายนอกทราบ ผู้บริหารระดับต้นและผู้บริหารระดับกลางต้องรายงานให้ผู้บริหารระดับสูงทราบตลอดเวลา ผู้บริหารเหล่านี้ถูกคาดหวังจากองค์กรว่าจะเป็นผู้ทำหน้าที่เป็นตัวแทนขององค์กร ในการชักจูงและสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน
7. บทบาทเป็นผู้ริเริ่มกิจการ ผู้บริหารจะต้องทำหน้าที่ในการเป็นผู้ริเริ่มหรือออกแบบการเปลี่ยนแปลงเพื่อปรับปรุงงานให้ดีขึ้นและรับกับสถานการณ์ต่าง ๆ แผนงานที่เปลี่ยนแปลงอาจอยู่ในรูปของโครงการปรับปรุงซึ่งบางโครงการก็อาจจะมอบหมายให้ผู้ช่วยหรือผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีความชำนาญเฉพาะด้านเป็นผู้ดูแลแทน

8. บทบาทเป็นผู้แก้ปัญหา บทบาทนี้ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้แก้ปัญหาวิกฤตต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นโดยไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้และบทบาทนี้ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญเหนือกว่าบทบาทใด ๆ

9. บทบาทในการจัดสรรทรัพยากร ผู้บริหารมีอำนาจหน้าที่ในการเป็นผู้แบ่งหรือจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ เช่น งบประมาณ วัสดุ บุคลากร เครื่องมือและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ การจัดสรรจะเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของผู้บริหารว่างานใดต้องทำก่อนหลังงานใดต้องทำเองงานใดที่ควรมอบหมายให้ผู้อื่นทำแทน

10. บทบาทในการเป็นผู้เจรจาข้อขัดแย้งหรือต่อรอง บทบาทนี้สืบเนื่องมาจากความจริงที่ว่าเมื่อมีการเจรจาที่เกี่ยวกับความขัดแย้งการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลงสิ่งสำคัญ ๆ หรืออื่นๆ ขององค์กรผู้บริหารแต่ละหน่วยงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง ก็จะต้องเข้าร่วมเพื่อหาข้อยุติ

เนเชวิก (Knezevik. 1984 : 17-18) ได้กำหนดบทบาทหน้าที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ 17 บทบาท คือ

1. บทบาทเป็นผู้กำหนดทิศทาง (Direction Setter) หมายถึง การเป็นผู้กำหนดนโยบายแนวทางการดำเนินงานของสถานศึกษาเพื่อเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา
2. บทบาทเป็นผู้กระตุ้นความเป็นผู้นำ (Leader Catalyst) หมายถึง การเป็นผู้นำในงานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา เป็นผู้มีอิทธิพลและจูงใจให้ผู้อื่นคล้อยตามได้
3. บทบาทเป็นนักวางแผน (Planner) เป็นผู้วางแผนทั้งระยะสั้นและระยะยาวร่วมกับคณะกรรมการของสถานศึกษา
4. บทบาทเป็นผู้ตัดสินใจ (Decision Maker) เป็นผู้กำหนดโครงสร้างการบริหารงานในสถานศึกษา
5. บทบาทเป็นนักจัดองค์การ (Organizer) เป็นผู้กำหนดโครงสร้างการบริหารงานในสถานศึกษา
6. บทบาทเป็นผู้จัดการเปลี่ยนแปลง (Change Manager) เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงการจูงใจในการเปลี่ยนแปลง
7. บทบาทเป็นผู้ประสานงาน (Coordinator) เป็นผู้ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ในสถานศึกษา
8. บทบาทเป็นผู้สื่อสาร (Communicator) เป็นผู้ที่บุคลากรในสถานศึกษาติดต่อและประสานสัมพันธ์กับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา
9. บทบาทเป็นผู้แก้ความขัดแย้ง (Conflict Manager) เป็นผู้คอยแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคลและกลุ่มภายในสถานศึกษา

10. บทบาทเป็นผู้แก้ปัญหา (Problem Manager) เป็นผู้นำการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของสถานศึกษา
11. บทบาทเป็นผู้จัดระบบงาน (System Manager) เป็นผู้นำในการจัดระบบงานและการพัฒนาสถานศึกษา
12. บทบาทเป็นผู้บริหารการเรียนการสอน (Instructional Manager) เป็นผู้นำทางด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอนและการบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา
13. บทบาทเป็นผู้บริหารงานบุคคล (Personal Manager) เป็นผู้สรรหา คัดเลือกรักษา และพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา
14. บทบาทเป็นผู้บริหารทรัพยากร (Resource Manager) เป็นผู้นำทรัพยากร ทั้งทรัพย์สินสิ่งของและบุคคลมาใช้ให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูง
15. บทบาทเป็นผู้ประเมินผล (Appraiser) เป็นผู้ประเมินผลการทำงานและโครงการต่าง ๆ ของสถานศึกษา
16. บทบาทเป็นประธานในพิธี (Ceremonial Head) เป็นผู้นำด้านการจัดงานและพิธีการต่าง ๆ ของหน่วยงานทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา
17. บทบาทเป็นผู้สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน (Public Relater) เป็นผู้นำในการสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก การประชาสัมพันธ์ การติดต่อประสานงาน รวมทั้งการให้บริการวิชาการแก่หน่วยงานอื่น ๆ

บาร์รอนและเจอร์ลด์ (Baron & Jerald, 1986 : 67-69) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า ผู้บริหารมีบทบาทใหญ่ ๆ 3 บทบาท และแต่ละบทบาทจะประกอบด้วยบทบาทย่อย ๆ ลงไปอีก ซึ่งได้ให้รายละเอียดดังนี้

1. บทบาทเชิงสัมพันธ์บุคคล (Inter personal Roles) เป็นบทบาทที่เกิดขึ้นจากอำนาจและสถานะตำแหน่ง บทบาททางการบริหารของตัวผู้บริหารเอง เป็นบทบาทที่ทำให้ผู้บริหารมีลักษณะเป็นเสมือน ศูนย์รวมประสาท (Nerve Center) ขององค์กร โดยแสดงออกเป็นบทบาทย่อย ๆ คือ

- 1.1 บทบาทในการเป็นสัญลักษณ์ขององค์กร
- 1.2 บทบาทในการเป็นผู้นำองค์กร
- 1.3 บทบาทเป็นผู้สร้างความสัมพันธ์กับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลภายนอกองค์กร เพื่อให้ได้ข้อมูลหรือสิ่งที่จะเป็นประโยชน์ต่อองค์กร

2. บทบาทในเชิงสนเทศ (Information Roles) เป็นบทบาทที่ทำให้ผู้บริหารมีลักษณะเป็น “ศูนย์กลางข้อมูลข่าวสาร” (Information Center) ทั้งในฐานะผู้รับและผู้ส่ง โดยการแสดงออกในบทบาทย่อย ๆ ดังนี้

- 2.1 บทบาทในการเป็นผู้กำกับติดตามผลการดำเนินงาน
- 2.2 บทบาทในการเป็นผู้เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้แก่บุคคลในองค์กร
- 2.3 บทบาทผู้ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร

3. บทบาทในเชิงตัดสินใจ (Decision Roles) เป็นบทบาทที่ทำให้ผู้บริหารมีลักษณะเป็น “นักตัดสินใจ” โดยแสดงบทบาทย่อย ๆ ดังนี้ คือ

- 3.1 บทบาทเป็นผู้ตัดสินใจแบบผู้ประกอบการที่มุ่งการริเริ่มสร้างสรรค์ให้เกิดสิ่งใหม่ในองค์กรอยู่เสมอ
- 3.2 บทบาทเป็นผู้ตัดสินใจเพื่อจัดสรรทรัพยากรให้แก่ส่วนต่าง ๆ ขององค์กร
- 3.3 บทบาทเป็นผู้ตัดสินใจในการเจรจาต่อรองกับบุคคลหรือองค์กรอื่นเพื่อให้ได้สิ่งที่ เป็นประโยชน์ต่อองค์กร

จากบทบาทของผู้บริหารข้างต้น สรุปได้ว่าผู้บริหารมีบทบาทมากกว่าผู้ปฏิบัติงานทั่วไปในองค์กรเนื่องจากผู้บริหารเป็นผู้ที่จะต้องดำเนินการกิจต่าง ๆ ให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้น บทบาทของผู้บริหารจึงมีเป้าหมายเพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปด้วยดีนำไปสู่เป้าหมายขององค์กร โดยสามารถจำแนกบทบาทของผู้บริหารได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

1. บทบาทเกี่ยวกับตนเอง เช่น การวางแผน การตัดสินใจ การแก้ปัญหา เป็นต้น
2. บทบาทที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์กร
3. บทบาทที่เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นสำหรับองค์กร

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร

เนื่องจากองค์ประกอบในการจัดการศึกษามีหลายประการที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการปรับรูปแบบการจัดการศึกษาจึงมีผลกระทบต่อทุกปัจจัย การปรับเปลี่ยนต้องกระทำในระยะเวลารวดเร็วและครอบคลุม การเปลี่ยนระบบการจัดการศึกษาแบบเก่าที่ล้าสมัยให้กลายเป็นระบบใหม่ที่ทันสมัยก็คือ การปฏิรูปการศึกษานั้นเอง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายปฏิรูปการศึกษาในระดับสถานศึกษาไปปฏิบัติ ให้ประสบผลสำเร็จ คือผู้บริหาร โรงเรียน คุณลักษณะด้านต่าง ๆ ของ ผู้บริหาร โรงเรียนจึงเป็นปัจจัยสำคัญลำดับต้นที่จะช่วยให้การปฏิรูปการศึกษาประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร

ผู้บริหารโรงเรียนควรมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีทักษะการบริหารจัดการ

มีประสบการณ์และความรู้ความสามารถในการบริหารงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร มีนักวิชาการแสดงแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารไว้หลายท่าน ดังนี้

พินิจ โอภาณุรักษธรรม (2542 : 63) ได้รวบรวม คุณลักษณะของผู้บริหารที่ดีไว้ ดังนี้

1. เป็นบุคคลที่มีความทะเยอทะยาน (Ambition) ความทะเยอทะยานเป็นแรงขับ (Drive) ที่สำคัญ เพราะผู้บริหารต้องเป็นผู้ริเริ่ม แต่อย่างไรก็ตาม ความทะเยอทะยานอาจก่อให้เกิดความสำเร็จหรือความล้มเหลวก็ได้ ดังนั้นผู้บริหารควรมีความรอบคอบในการคาดคะเนและพิจารณาวางแผนล่วงหน้า เพื่อความสำเร็จที่ดี

2. ต้องมีความเพียรที่จะก้าวไปข้างหน้า (Persistence) ผู้นำหรือผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จนั้น มีลักษณะเด่นประการหนึ่ง คือ มีความเพียรพยายามที่จะเอาชนะอุปสรรคและความรู้สึกท้อถอยที่เกิดขึ้น

3. ต้องมีความกล้าหาญ (Courage) ความกล้าหาญของผู้บริหารเป็นคุณลักษณะที่มีความสัมพันธ์คู่กันกับความเพียรพยายามที่จะก้าวต่อไปข้างหน้า ผู้บริหารหรือผู้นำต้องเพียรพยายามต่อไปแม้จะพลาดพลั้งผิดพลาดในบางครั้ง เพราะบรรดาผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จที่ยิ่งใหญ่ไม่มีใครที่ไม่เคยทำอะไรผิดพลาดคนมนุษย์เรานั้นจะเรียนรู้อะไรดี ๆ จากความผิดพลาดมากกว่าจากความสำเร็จ

4. ผู้บริหารที่ดีต้องมีความน่าเชื่อถือ น่าเลื่อมใส (Faith) คนที่ประสบความสำเร็จนั้น ต้องมีความเลื่อมใสศรัทธาในตนเอง มีความเลื่อมใสศรัทธาในคนอื่นและมีความเลื่อมใสศรัทธาในหน้าที่ที่ตนเองประกอบอยู่ ความเลื่อมใสศรัทธาทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง เกิดความคิดความเชื่อว่าจะต้องทำสำเร็จ และเชื่อในสิ่งที่จะทำอย่างดีที่สุด

5. ต้องมีความซื่อสัตย์มั่นคง (Integrity) คุณสมบัติของผู้บริหารที่ดีประการหนึ่ง คือ ต้องซื่อสัตย์มั่นคง มิฉะนั้นจะไม่สามารถจัดการ ควบคุมผู้ใต้บังคับบัญชาได้

6. ต้องมีความริเริ่มสร้างสรรค์ (Creativity) ผู้บริหารที่ดีมักจะ ไม่พึงพอใจในสภาพที่ตนเองเป็นอยู่จะต้องพยายามทำให้ดีขึ้น ๆ ขึ้นเสมอมีความเข้าใจอย่างดีในเรื่องธรรมชาติแรงงูใจของมนุษย์

7. ต้องมีความยุติธรรม (Sense of Justice) การทำงานกับคนจำนวนมากความเที่ยงตรงมีเหตุผลเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของผู้บริหารที่จะสร้างความเชื่อถือศรัทธาแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ในองค์กร สมาชิกมักจะเอาความรู้สึกของคนไปสัมพันธ์กับระบบการให้รางวัลตอบแทนในรูปแบบ

ค่าจ้าง เงินเดือน โบนัส การแบ่งงานและหน้าที่ การให้ความสนใจ ขวัญและกำลังใจในการทำงานของสมาชิกจะดีหรือเลวขึ้นอยู่กับผลตอบแทนที่ได้รับจากการทำงานของเขาว่ายุติธรรมหรือไม่ ความยุติธรรมจึงควรจะเริ่มมาจากผู้บริหาร

8. ผู้บริหารต้องมีจุดมุ่งหมาย (Objectivity) การมีจุดมุ่งหมายในการทำงานทำให้ผู้บริหารสามารถมองเห็นสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริง ป้องกันการถูกหลอก ขณะเดียวกันผู้บริหารต้องสามารถวิเคราะห์ และเสาะหาข้อเท็จจริงได้

9. ผู้บริหารที่ดีต้องมีลักษณะยืดหยุ่น (Flexibility) ผู้นำต้องรู้จักปรับเปลี่ยนยืดหยุ่นในด้านความคิด การตัดสินใจ การวางกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ตลอดจนการปฏิบัติงานเพื่อก่อให้เกิดความคล่องตัว ขจัดปัญหาตามสถานการณ์ให้เหมาะสมกับความจำเป็น

10. รู้จักตัดสินใจ (Decisiveness) ผู้บริหารที่ดีต้องกล้าที่จะตัดสินใจโดยคำนึงถึงเป้าหมาย นโยบายขององค์การและผลประโยชน์สูงสุดของหน่วยงานและต้องรู้ต้องเข้าใจในความต้องการเป้าหมายแรงจูงใจและนำสิ่งเหล่านี้มาเป็นเครื่องมือในการนำหรือกระตุ้นคนอื่น

11. ต้องมีวินัยในตนเอง (Self Discipline) ผู้บริหารที่ไม่มีวินัยไม่สามารถควบคุมบังคับตนเองได้ซึ่งก็เลยไม่สามารถจัดระบบให้ตัวเองได้ก็ยากที่จะไปควบคุมองค์การหรือผู้ใต้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติตามได้

ขงยุทธ เกษสาคร (2542 : 81-83) กล่าวว่า การบริหารองค์การนั้นคุณลักษณะของผู้นำและผู้บริหารที่ดีนั้นจะต้องเป็นผู้ที่มองการณ์ไกล มีความรู้ความสามารถในสิ่งต่อไปนี้

1. การวางแผนงาน (Planning) คือกระบวนการของการพิจารณา การตัดสินใจล่วงหน้าว่าจะทำอะไร อย่างไรมีการเลือกวัตถุประสงค์ นโยบาย โครงการและวิธีปฏิบัติเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์นั้น ได้แก่ การวางรูปแบบงานเป็นขั้นเป็นตอน เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้การวางแผนงานจะช่วยแยกแยะและมอบหมายความรับผิดชอบให้แก่ผู้ร่วมงานได้อย่างถูกต้องเหมาะสม จะช่วยไม่ให้เสียเวลากำลังงานและเงินมากเกินไปช่วยในการคาดการณ์ล่วงหน้าทำให้มองเห็นภาพคร่าว ๆ ของงาน และช่วยให้มองเห็นวิธีการวัดผลงานได้ชัดเจน

2. การจัดระเบียบงาน (Organizing) คือ การจัดการเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในระหว่างการทำงาน การจัดหัวข้องานต่าง ๆ และการลงมือทำงานเพื่อให้งานดำเนินไปอย่างเป็นระเบียบไม่สับสน การปฏิบัติงานในขั้นนี้เป็นกระบวนการเกี่ยวกับการจัดการและมอบหมายหน้าที่ให้กับผู้ร่วมงาน เพื่อให้รับผิดชอบดำเนินการในส่วนของตนต่อไป การจัดมอบหมายงานนี้ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ ตัวบุคคล วัตถุประสงค์ที่จะต้องใช้และเวลาสำหรับงานที่มอบหมายนั้น

3. การประสานงาน (Communication) คือ การถ่ายทอดข่าวสารที่มีความหมายจากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่งเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันซึ่งการถ่ายทอดนั้นจะออกไปในรูปใดหรือจะใช้สื่ออะไรก็ได้และข่าวนั้นก็ไม่ว่าจำเป็นจะต้องเป็นถ้อยคำหรือเป็นภาษาหนังสือ อาจเป็นสัญลักษณ์ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งก็ได้ การใช้ภาษาติดต่อกันเป็นเรื่องสำคัญในการทำงานหลายอย่าง การติดต่อสื่อสารย่อมนำไปสู่การอภิปรายและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่าง ๆ ทำให้ทราบถึงปัญหาและความต้องการของบุคลากรในองค์กร เพื่อให้งานบรรลุถึงจุดหมายและขณะเดียวกันก็บรรลุถึงความต้องการร่วมกันของทีมงาน การติดต่อสื่อสารที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในงานได้อย่างรวดเร็ว นั้น จะต้องเป็นแบบง่าย ๆ ไม่ต้องมีพิธีรีตองอะไรติดต่อกันได้ตลอดเวลา และอย่างเปิดเผย (Free Easy and Open) ข่าวสารจะต้องทราบถึงกันโดยตรงไปตรงมาทั้งในระหว่างตัวบุคคลระหว่างบุคคลกับองค์กรและระหว่างองค์กรกับชุมชน ทั้งนี้เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกัน

4. การกระจายงาน (Delegating) ซึ่งหมายรวมถึงการกระจายความรับผิดชอบ การกระจายอำนาจ และการกระจายแรงงานให้แก่หัวหน้าหน่วยงานในแต่ละโครงการบนพื้นฐานแห่งการยอมรับนับถือคุณค่า ความรู้ ความสามารถซึ่งกันและกัน

5. การวินิจฉัยสั่งการ (Decision - Making) คือ การตัดสินใจและนำการตัดสินใจไปดำเนินการบริหาร เรื่องของการตัดสินใจนั้น เป็นสิ่งหนึ่งซึ่งผู้บริหารทั้งหลายจะหลีกเลี่ยงไม่ได้ ผู้บริหารจะต้องทำหน้าที่เกี่ยวกับการตัดสินใจหลายครั้งในวันหนึ่ง ๆ บางครั้งก็มีความสำคัญสูงถึงขั้นของการอยู่รอดหรือไม่ขององค์กร บางครั้งก็เป็นเหตุให้กระทบกระเทือนถึงการทำงานของบุคคลอื่น ๆ และยังเป็นผู้บริหารระดับสูงขึ้นไปจะต้องเกี่ยวพันกับการตัดสินใจอยู่ตลอดเวลาและผลการตัดสินใจของผู้บริหารไม่ว่าจะปรากฏออกมาดีหรือไม่ก็ตามผู้บริหารจะต้องรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้นนั้นด้วย

6. การมีมนุษยสัมพันธ์ (Human Relationship) คือ ความสามารถที่บุคคลจะถ่ายทอดความรู้สึกหรือความคิดไปยังผู้อื่น และในขณะเดียวกันก็สามารถที่จะเข้าใจความคิดและความรู้สึกของผู้อื่นได้ด้วย ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ ประสานงาน ความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้บังเกิดผลบรรลุเป้าหมาย

7. การฝึกอบรม (Training) คือ การพัฒนาพฤติกรรมใด ๆ ของบุคลากรในหน่วยงาน ให้มีความรู้ความสามารถเข้าใจต่อสิ่งใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น เพิ่มทักษะความชำนาญในการปฏิบัติงาน มีเจตคติที่ดีต่อองค์กร ตลอดจนพัฒนาให้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เมื่อพัฒนาบุคคลในองค์กรได้ ก็จะส่งผลให้การบริหารงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีอย่างมีประสิทธิภาพ

8. กระบวนการกลุ่ม (Group Process) คือ การร่วมแรงร่วมใจและร่วมระดมสมองกันคิดเพื่อปฏิบัติงานที่ทุกคนในหมู่คณะมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของงาน (Belongingness) และมีผลประโยชน์ร่วมกัน กระบวนการหมู่พวกเกิดขึ้นได้ตั้งแต่บุคคล 2 คนขึ้นไป ที่มีความมุ่งหมายตรงกันมาร่วมกันคิดร่วมกันทำงานอย่างเดียวกันให้เป็นผลสำเร็จ

9. การประเมินผลงาน (Job Evaluation) นับเป็นกระบวนการเพื่อควบคุมมาตรฐานการประเมินผลงานที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้ทราบว่าเราทำงานได้ผลสำเร็จแค่ไหน คุณภาพของงานที่ทำไปนั้นเป็นอย่างไร ตลอดจนทราบว่าการทำงานมีผลคืบหน้าไปเพียงใด การประเมินผลมีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้นำโดยตรง ซึ่งการประเมินผลอย่างถูกต้องและการติดตามผลเป็นระยะ ๆ อย่างเหมาะสมรวมทั้งความสามารถตีความหมายของการประเมินผลได้ตรงตามความเป็นจริงย่อมเป็นเครื่องแสดงศักยภาพของผู้นำด้วย การประเมินผลที่ดีนั้น จะต้องถือหลักความซื่อตรง เชื่อถือได้ คิดได้ตรงกับจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ผู้บริหารสมัยใหม่นิยมให้ผู้ได้บังคับบัญชา ได้มีโอกาสร่วมในการประเมินผลด้วย ผลงานที่จะสรุปขึ้นอยู่กับความคิดเห็นที่เชื่อถือได้ของคนส่วนใหญ่ ไม่ใช่ถือเอาความคิดเห็นของ ผู้นำหรือผู้บริหารแต่เพียงฝ่ายเดียว

อ่ำไพ อินทรประเสริฐ (2542 : 75-76) ได้สรุปแนวคิดของนักวิชาการเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำที่ดี ด้านความสามารถและคุณสมบัติพิเศษไว้ ดังนี้

1. มีสติปัญญาฉลาดเฉียบแหลม (Intelligence) ความฉลาดอาจได้มาจากการฝึกฝนการทำงานโดยใช้วิจารณญาณและการทำงานอย่างเป็นระบบ
2. มีความรับผิดชอบ (Responsibility) อุทิศเวลาแก่งานในหน้าที่ สรรพาค่อผู้อื่นเป็นที่พึ่งแก่ผู้น้อย รับผิดชอบต่อผลของการปฏิบัติงานของตน กล้าเผชิญต่อเหตุการณ์และผลของการตัดสินใจ
3. รู้บทบาทหน้าที่ของตน รู้จักตนเองเพราะคนเราต้องรู้จักตนเองเสียก่อนว่าเป็นใครทำอะไร กำลังจะไปทางไหนจึงจะสามารถนำทางและจูงใจผู้อื่นได้
4. มีความเป็นธรรม (Fair) รับฟังความเห็นทุกด้าน เอาใจใส่ความเป็นอยู่ของผู้ได้บังคับบัญชาและปฏิบัติต่อผู้ได้บังคับบัญชาเสมอ
5. มีความกล้าหาญ (Courage) ทั้งทางกายและทางใจ คือ มีอำนาจทางใจที่สามารถควบคุมตนเองได้เมื่ออยู่ในอันตรายและสามารถปฏิบัติหน้าที่ต่อไปด้วยลักษณะอันสงบและมั่นคง
6. มีความแนบเนียน (Tact) คือ มีความสามารถในการที่จะทำงานร่วมกับบุคคลอื่นได้ โดยไม่มีความขัดแย้ง
7. มีความเด็ดขาด (Decisiveness) เป็นความสามารถในการตกลงใจอย่างทันท่วงทีและประกาศข้อตกลงใจนั้น ๆ ในลักษณะที่ชัดเจนมั่นคงและสามารถปฏิบัติได้

8. มีความริเริ่ม (Enthusiasm) คือ แสดงออกถึงความมั่นใจอย่างจริงจังและปฏิบัติด้วยความเต็มใจ มองโลกในแง่ดีเสมอ

9. มีความตั้งใจจริง (Willing) เป็นความมุ่งมั่นไม่ถอย ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ ผู้นำขึ้นสู่จุดสูงสุดได้

10. มีความสามารถในการจูงใจ (Motivation) ความสามารถในการจูงใจกลุ่มคนเป็นสิ่งที่สร้างผู้นำได้อย่างแท้จริง

11. มีความสามารถในการประสานงาน (Coordination) คือ ต้องมีเทคนิคในการสร้างความสามัคคีขึ้นในหน่วยงาน มีการประสานงานอย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ

12. มีความอดทน (Endurance) ผู้นำที่ยิ่งใหญ่จะต้องมีความอดทนต่อผลกระทบทั้งทางกาย วาจาและจิตใจ

13. มีความท้าทาย (Challenge) ผู้นำที่ดีต้องไม่หยุดนิ่งต้องทำในสิ่งที่ดีกว่าเสมอ

14. การยอมรับความเสี่ยง ความเสี่ยงเป็นส่วนที่ท้าทายการเป็นผู้นำ ถ้ามีความเสี่ยงเกิดขึ้นผู้นำจะต้องร่วมความเสี่ยงกับลูกน้องเสมอ

15. การยอมรับความสูญเสีย ผู้นำไม่ควรคิดว่าความสูญเสียเป็นความเสียหายหากแต่ควรคิดว่าเป็นประสบการณ์และเป็นสิ่งที่ท้าทายความสามารถของผู้นำ

16. ความสามารถประเมินผู้อื่นได้อย่างถูกต้อง ต้องตัดสินใจด้วยความแม่นยำและเป็นธรรมเพื่อสร้างแรงจูงใจและบรรยากาศที่ดีในการทำงาน

ประชุม รอดประเสริฐ (2543 : 56) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะที่ผู้บริหารควรมีและเป็นคุณลักษณะที่จะทำให้วิชาชีพการเป็นนักบริหารประสบผลสำเร็จ มีดังนี้

1. เป็นผู้มีความรู้เฉลียวฉลาด มีความรู้ทันต่อเหตุการณ์ต่างๆ และเป็นปัจจุบันเสมอ

2. มีความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ดี

3. เป็นผู้มีความซื่อสัตย์ และมีความยุติธรรม

4. เป็นผู้อุทิศเวลาให้กับหน่วยงานอย่างแท้จริงและเอาใจจริงเอาใจกับงานที่รับผิดชอบ

5. เป็นผู้มีความกล้าการสูงและกล้าตัดสินใจในสิ่งที่จะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

ศุติใจ ศรีทอง (2543 : 13) ได้กล่าวว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารที่สำคัญจะต้องประกอบด้วย คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ คุณธรรม มนุษยสัมพันธ์ ความเป็นผู้นำ และมีเทคนิคการประชุมที่ดี

ศุศักดิ์ ปาเฮ (2543 : 72-73) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคแห่งการปฏิรูปที่มีการเปลี่ยนแปลงบริบทต่าง ๆ ไปอย่างมากในปัจจุบันนี้นั้น ควรมีคุณลักษณะพื้นฐานที่สำคัญดังนี้

184546

กท
371.201
20139
ร.1
2554

25

1. มองกว้างไกลอย่างต่อเนื่องและพร้อมจะเปลี่ยนแปลง ต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ (Vision) สามารถที่จะกำหนดเป็นกลยุทธ์ในการบริหาร (Strategic Management) ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นผู้บริหารต้องมีทักษะที่สำคัญในการกำหนดเป้าหมายในการทำงาน กำหนดนโยบายและวิธีการทำงานที่ชัดเจน

2. สามารถที่จะวิเคราะห์สถานการณ์ (Analyze Situations) เพื่อกำหนดแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายและนโยบายได้อย่างเหมาะสม

3. วัตถุประสงค์การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เกิดขึ้นทั้งภายนอกและภายในองค์กรและนอกเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งรู้จักวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของข้อมูลข่าวสารที่ได้รับมาอีกด้วย

4. ความสามารถในการจัดระบบการสื่อสารให้ได้ผล (Effective Communication) เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ได้ทั่วถึงทุกระดับขององค์กร หน่วยงาน สถานศึกษา ผู้บริหารต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) เป็นอย่างดี

5. ความสามารถในการบริหารทรัพยากรบุคคล (Human Resources Management) ต้องสามารถวางแผนบุคลากร สรรหา คัดเลือก กำหนดระบบการ งบประมาณ ความก้าวหน้าในอาชีพ การพัฒนาทรัพยากรบุคคล และการวิเคราะห์ปัจจัยเกี่ยวกับบุคลากรในหน่วยงาน เพื่อให้ทราบแนวคิด ทักษะคิดต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นและนำมาเป็นข้อมูลในการบริหารทรัพยากรบุคคล

6. มีคุณธรรมและจริยธรรมในการบริหาร สามารถที่จะเป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติปฏิบัติเพื่อให้ผู้ได้บังคับบัญชาใช้เป็นแบบอย่าง ไม่ใช่ตำแหน่งหน้าที่การทำงาน แสวงหาผลประโยชน์ให้ตนเองคุณลักษณะของผู้บริหารในยุคการปฏิรูปการศึกษา

ถวิล อรัญเวศ (2544 : 15-19) ได้ให้ความเห็นว่า คุณลักษณะของนักบริหารในยุคเขตพื้นที่การศึกษาควรมีคุณลักษณะ ดังนี้

1. กล้าตัดสินใจ การตัดสินใจเป็นคุณลักษณะประการหนึ่งของนักบริหารผู้บริหารต้องมีข้อมูลเพียงพอในการตัดสินใจหรือวินิจฉัยสั่งการ เป็นคนรอบคอบ มีเหตุผลในการตัดสินใจ โดยยึดภายิตที่ว่า “ก่อนจะเชื่อสิ่งใดให้พิสูจน์ ก่อนจะพูดให้ยั้งคิดวินิจฉัย ก่อนทำกิจการงานใดคิดให้รอบคอบก่อนจึงชอบดี”

2. วัตถุประสงค์ผู้บริหารจำเป็นต้องเป็นคนทันสมัย วัตถุประสงค์ข้อมูลหรือการเปลี่ยนแปลง ฉะนั้น จึงต้องเป็นผู้นำที่ติดตามข่าวสารต่าง ๆ อยู่เสมอทั้งจากวิทยุ หนังสือพิมพ์และสื่อมวลชน เป็นต้น

3. เพิ่มพูนวิสัยทัศน์ ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์อันกว้างไกล สามารถมองเห็นภาพในอนาคตและแนวทางที่จะแก้ไขปัญหาก็ได้อย่างดี

4. ซื่อสัตย์และสร้างสรรค์ผลงาน ผู้บริหารจะต้องมีลักษณะโดดเด่นประการหนึ่ง คือ ความซื่อสัตย์และสร้างสรรค์ผลงานให้ปรากฏต่อสายตาเพื่อนร่วมงานอยู่เสมอ

5. ประสานสัมพันธ์ นักบริหารมีอาชีพต้องเป็นบุคคลที่สามารถประสานงานกับหน่วยงานหรือบุคคลต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี สามารถไกล่เกลี่ยข้อกรณีพิพาทได้และสามารถจัดปัญหาต่าง ๆ ในหน่วยงานได้

6. คิดสร้างสรรค์วิธีการทำงานใหม่ ๆ ผู้บริหารต้องคิดหาวิธีการทำงานแบบใหม่ อยู่เสมอนั้น คือ “หลักการทำงาน” เช่น

6.1 ต้องรู้ว่า “จะทำอะไร” ควรตั้งวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายไว้ให้ชัดเจน มีสติสัมปชัญญะกำกับการทำงานอยู่เสมอ เพื่อไม่ให้ลืมวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายนั้น ๆ

6.2 ต้องรู้ว่า “จะทำอย่างไร” โดยเลือกวิธีการหลาย ๆ วิธีแล้วตัดสินใจนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินงาน

6.3 ต้องตั้งใจทำ คือ มีความจริงใจหรือตั้งใจทำงานนั้น ๆ ให้บังเกิดผลสำเร็จ

6.4 เต็มใจทำงาน คือ ทำงานให้สนุกและมีความสุขกับงานที่ทำ

6.5 สุขุมรอบคอบในการทำงาน โดยเฉพาะภาวะทางอารมณ์ของผู้นำจำเป็นต้องมี

6.6 มีใจเด็ดเดี่ยวแน่วแน่ในการทำงานไม่โลเลที่จะดำเนินงานที่ได้วางไว้

6.7 ประเมินผลการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยใจเป็นกลางยุติธรรมเปิดเผย

7. จูงใจเพื่อนร่วมงานรับผิดชอบต่องานสูง เช่น ใช้วิธีประเมินผลการปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใส ยุติธรรม รู้จักให้การชมเชย ให้รางวัลหรือบำเหน็จความชอบ เป็นต้น

8. ทนทานต่อปัญหาและอุปสรรค ผู้บริหารจะต้องมีความอดทนอดกลั้นต่อปัญหาและอุปสรรคที่กำลังเผชิญและพร้อมที่จะต่อสู้เพื่อหาทางแก้ไขปัญหาให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยอย่างสันติสุข ไม่หนีปัญหาและไม่หมกหมมปัญหาไว้ประคองคินพอกหางหมู

9. รู้จักยืดหยุ่นตามเหตุการณ์ ผู้บริหารจะต้องรู้จักยืดหยุ่นและอ่อนตัวตามเหตุการณ์นั้น ๆ ไม่ตึงเกินไปหรือไม่หย่อนเกินไป บางครั้งก็ต้องดำเนินการในสายกลาง แต่บางครั้งก็ต้องมีความเด็ดขาดเพื่อจะแก้ไขปัญหาให้สงบหรือเรียบร้อย

10. บริหารงานแบบมีส่วนร่วม ผู้บริหารจะต้องบริหารงานแบบให้ทีมงานมีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมทำงาน ร่วมตัดสินใจและร่วมรับผิดชอบคุณลักษณะที่สำคัญของผู้บริหารดังกล่าวข้างต้น เป็นคุณลักษณะขั้นพื้นฐานและถือว่าเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในยุคปฏิรูปการศึกษาที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย หลักการและแนวทางการจัดการศึกษาตามที่กำหนดไว้

สรุปได้ว่า ผู้บริหารที่ดีจะต้องมีทักษะและความมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง และสามารถนำพาจิตใจให้ผู้ร่วมงานทุกระดับให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันตามเป้าประสงค์ขององค์กรที่ตั้งไว้ได้ อีกทั้งยังเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้บริหารจะต้องมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ประจำตัวเสมอเพราะการเป็นผู้บริหารที่ดีนั้นเป็นการสร้างศรัทธาความเลื่อมใสให้แก่ผู้ร่วมงานและบุคคลทั่วไป อีกทั้งยังเป็นองค์ประกอบที่สำคัญซึ่งจะนำองค์กรหรือหน่วยงานนั้นๆ ไปสู่จุดมุ่งหมายและความเจริญก้าวหน้าทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของโรงเรียนขึ้นอยู่กับผู้บริหาร โรงเรียนทั้งสิ้นพฤติกรรมของผู้บริหาร คือ ชักจูง ปลุกเร้าให้ครูในโรงเรียนทุกคน ตลอดจนผู้ปกครอง และชุมชน ยอมรับคล้อยตามความฝันหรือเป้าหมาย เพื่อให้เป้าหมายเกิดความเป็นส่วนร่วมกัน โดยเปิดโอกาสให้ทุกคนมีอิสระในความคิด และร่วมสร้างสรรค์ในการพัฒนางานเพื่อไปให้ถึงเป้าหมาย ซึ่งหากว่าจะจำแนกรายละเอียดของคุณลักษณะของผู้บริหารออกเป็นด้านต่าง ๆ ตามแนวคิดของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สามารถจำแนกได้เป็น 4 ด้าน คือ

คุณลักษณะด้านวิชาการ

การศึกษา ความรู้สาขาต่าง ๆ และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่ผู้บริหารพึงมี เพราะผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำทางวิชาการภายในสถานศึกษาภาระงานในหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษามีมากมายหลายประการ ในฐานะที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดในสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีหลักการบริหารที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการบริหารงานด้านวิชาการ ซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษา ซึ่งมีนักวิชาการกล่าวถึงไว้ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2542 ก : 1) กล่าวถึง การพัฒนาวิชาการ นโยบายปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายที่มุ่งปรับปรุงคุณภาพ มุ่งความเป็นเลิศทางวิชาการ ซึ่งในปี พ.ศ. 2550 ผู้ที่ผ่านการศึกษแต่ละคนจะมีความสามารถและมีคุณลักษณะพื้นฐานที่สำคัญ ดังนี้

1. เป็นผู้ที่มีสุขภาพและพลานามัยที่ดีทั้งทางร่างกายและจิตใจ
2. เป็นผู้ที่มีความสามารถในการคิด
3. เป็นผู้ใฝ่รู้และสามารถแสวงหาความรู้
4. เป็นผู้มีความสามารถด้านวิชาการและวิชาชีพ
5. เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ไม่เห็นแก่ตัว เสียสละและอดทนร่วมมือกับผู้อื่น

มีความเป็นประชาธิปไตย รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

อ่ำไพ อินทรประเสริฐ (2542 : 75-76) ได้สรุปแนวคิดของนักวิชาการเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำที่ดีด้านคุณสมบัติด้านวิชาการ เพื่อให้เห็นภาพรวมไว้ ดังนี้

1. มีความรู้ในวิชาชีพเป็นอย่างดี
2. มีความรู้ในเรื่องทั่วๆ ไปดี ใฝ่หาความรู้อยู่เสมอเพราะผู้นำที่ดีจะต้องมีความรอบรู้ในเรื่องต่าง ๆ

3. มีความรู้ความสามารถในการนำ คือ เก่งงาน เก่งคนและเก่งคิด นั่น คือ ความสามารถในการใช้เทคนิคและวิธีการทำงาน มีความสามารถในทางมนุษยสัมพันธ์เข้ากับคนได้ คือรู้จักใช้คนและจูงใจคนให้ศรัทธา มีความสามารถในการคิด มีปัญญา มีไหวพริบ ฉลาดทันคน ทันเหตุการณ์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี

โกศล ศรีทอง (2543 : 48-49) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับงานด้านวิชาการ โดยพัฒนาตนเองให้เป็นผู้นำทางวิชาการสามารถอำนวยความสะดวกด้านการเรียนการสอนได้ รวมทั้งการนำกระบวนการด้านบริหารมาประสานกับขอบข่ายการบริหารงานวิชาการตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ได้อย่างมีคุณภาพ นอกจากนั้นผู้บริหารยังต้องพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพรวมทั้งให้การสนับสนุนด้านทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็น ซึ่งจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรด้วย นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษายังถือเป็นตัวจักรสำคัญในการควบคุมการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาให้เป็นไปตามนโยบายและเป้าหมายของการจัดการศึกษา การศึกษาคุณลักษณะทาง ด้านวิชาการของผู้บริหารจะช่วยให้ผู้บริหารมีแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการบริหารของตนให้ดีขึ้น และยังส่งผลต่อประสิทธิภาพ คุณภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอีกด้วย

พนัส หันนาคินทร์ (2524 : 67 ; อ้างถึงใน เกศราภรณ์ วิทยไพจิตร. 2544 : 31)

มีความเห็นว่า ผู้บริหาร โรงเรียนเป็นผู้ควบคุม โรงเรียนซึ่งเป็นสถาบันทางวิชาการ โดยตรง จึงควรมีคุณสมบัติทางวิชาการ (Professional Qualities) ดังนี้

1. ความรู้ทางวิชาการ ได้แก่ ความรู้ทางด้านวิชาการทั่วไป (General Education) คือ การรู้หลักเบื้องต้นของวิชาต่าง ๆ ที่สอนอยู่ในโรงเรียน เพื่อให้การตรวจตราควบคุมและแนะนำแก่ครูเป็นไปอย่างถูกต้อง และความรู้ทางด้านวิชาชีพ (Professional Education) คือ ความรู้ที่จำเป็นแก่การบริหารงานในโรงเรียน รู้หลักแห่งการจัดและให้การศึกษา เช่น วิชาปรัชญา การศึกษา การวัดผลการศึกษา จิตวิทยา หลักการบริหารโรงเรียน การแนะแนวการจัดหลักสูตร หลักวิธีวิจัยการศึกษา กฎหมายเกี่ยวกับการจัดและการนิเทศการศึกษา เป็นต้น

2. ประสบการณ์และระดับความรู้ (Experience and Level of Knowledge) ระดับความรู้ หมายถึง ปรินญาที่ผู้บริหารได้รับจากการศึกษา ถึงแม้ว่าปรินญาจะไม่ใช่เครื่องประกันว่าบุคคลผู้นั้นจะสามารถทำงานได้ผลดีก็ตาม แต่ก็ยังเป็นเครื่องแสดงความสามารถทางสติปัญญาและความรู้ที่จะนำมาประกอบการงานได้พอควร ประสบการณ์จะช่วยให้เข้าใจปัญหาและสถานการณ์ตามความเป็นจริงดีขึ้น

การได้ผ่านงานมาย่อมมีความรอบรู้มากกว่าคนที่ไม่เคยผ่านงานนั้น ๆ มาก่อนประสบการณ์
หลักการ และหลักวิชาจะทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพดีขึ้น

3. การฝึกอบรมในระหว่างประจำทำงาน (In-service Education) ผู้บริหารต้องหมั่น
ติดตามความเคลื่อนไหวทางการศึกษาเนื่องจากวิชาการและเทคโนโลยีในการทำงานเปลี่ยนแปลงและ
ก้าวหน้าอยู่เสมอ กิจกรรมที่ผู้บริหารควรปฏิบัติได้แก่ การอ่านหนังสือนิตยสารเกี่ยวกับวิชาการและ
วิชาชีพการสนทนาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในระหว่างผู้บริหารและเพื่อนร่วมงาน การประชุม
ทางวิชาการ การฟังปาฐกถา การไปทัศนศึกษาโรงเรียนอื่น ๆ และการเขียนบทความ

จึงสรุปได้ว่า คุณลักษณะทางด้านวิชาการหรือการบริหารงานด้านวิชาการถือว่าเป็น
เป็นงานที่สำคัญที่สุดในบรรดางานของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งนี้เป็นเพราะว่างานวิชาการเกี่ยวข้องกับ
การพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จ
ความสามารถของผู้บริหาร ดังนั้นผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมีคุณลักษณะทางด้านวิชาการเพื่อจะได้
บริหารงานวิชาการของโรงเรียนให้มีคุณภาพบรรลุผลตามจุดหมายอันจะส่งผลถึงผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนของนักเรียนต่อไป ซึ่งคุณลักษณะทางวิชาการสำหรับผู้บริหารนั้นควรจะประกอบไป
ด้วยระดับความรู้หรือวุฒิการศึกษา ความรู้ทางวิชาการ ความรู้ทั่วไป ความรู้ทางวิชาชีพรวมทั้ง
ความรู้เกี่ยวกับสภาวะทางสังคมและประสบการณ์ในการทำงานผู้บริหารที่จะประสบความสำเร็จ
ในหน้าที่การงานจะต้องมีความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์หลักสูตรมีความสามารถในการเขียน
บทความทางวิชาการ การผลิตเอกสารทางวิชาการ มีความสามารถในการนิเทศ การผลิตสื่อ การสอน
การทำวิจัยในชั้นเรียน มีความรู้ในเรื่องเทคโนโลยีสมัยใหม่ มีความรู้เรื่องชุมชนและวิธีการนำเอาชุมชน
เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สามารถประยุกต์ใช้องค์ความรู้ที่มีก่อให้เกิดประโยชน์ทางวิชาการ
ในการจัดการเรียนการสอน สนใจศึกษาหาความรู้สร้างผลงานทางวิชาการและมีความสนใจ
ความเคลื่อนไหวในวงการศึกษาย่างสม่ำเสมอ มีค่านิยมที่พึงประสงค์และเป็นผู้ที่มีจรรยาบรรณ
ในวิชาชีพ มีหลักปฏิบัติในการปฏิบัติงาน ต้องรักและภูมิใจในวิชาชีพเพื่อไม่ให้ใครดูหมิ่นดูแคลน
ทำให้สถานะของวิชาชีพต้องตกต่ำ โดยเฉพาะผู้บริหารต้องอยู่ในฐานะที่ผู้คนรอบข้างและผู้ได้บังคับบัญชา
ให้ความเคารพนับถืออย่างจริงจัง เพื่อให้การบริหารงานสำเร็จลุล่วงด้วยดี จึงจำเป็นที่ผู้บริหาร
จะต้องครองงานให้เหมาะสมกับตำแหน่งและความรับผิดชอบ

คุณลักษณะด้านคุณสมบัติส่วนตัว

ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นแบบอย่างที่ดีของบุคลากรในสถานศึกษา มีบุคลิกภาพที่ดี
มีปฏิภาณไหวพริบดี มีการตัดสินใจและแก้ปัญหาได้ดี มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความรับผิดชอบมีใจเปิด
กว้างพร้อมที่จะรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความซื่อสัตย์สุจริต ยุติธรรม มีคุณธรรมจริยธรรม
มีความอดทน อดทน มีความเสียสละ มีความสม่ำเสมอมั่นคง มีความเชื่อมั่นในตนเอง

มีความสามารถในการสื่อสาร มีความกล้าในการพูดและการปฏิบัติ เป็นผู้ประสานงานที่ดี รู้จักพัฒนาตนเองและสังคม ความเป็นประชาธิปไตย นอกจากนั้น ผู้บริหารควรเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากบุคลากรในโรงเรียนและชุมชนอีกด้วย ซึ่งแบ่งออกเป็นดังนี้

1. คุณธรรม จริยธรรม

คุณธรรมจริยธรรมเป็นพฤติกรรมที่สำคัญที่ผู้บริหารพึงมี เช่น มีความประพฤติดีได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้มีคุณธรรมมีความสามารถในการทำงานดี กล้าตัดสินใจเป็นที่ยอมรับของสังคม และผู้ได้บังคับบัญชา ส่วนจริยธรรมอาจเรียกชื่ออย่างอื่นได้ เช่นเรียกว่า ศีลธรรมจรรยา จริยศาสตร์ จรรยาบรรณคุณธรรม คือ ความดีงามในจิตใจซึ่งทำให้เคยชินต่อการประพฤติ ปฏิบัติชอบ ผู้มีคุณธรรม คือ ผู้ที่มีความเคยชินต่อการประพฤติดีด้วยความรู้สึกลงในทางที่ดีงามเกี่ยวกับความหมายของคุณธรรมจริยธรรมมีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

พระเมธีธรรมาภรณ์ (2541 : 12-24) ได้เสนอคุณธรรมของนักบริหารไว้ว่าวิธีบริหารงานที่ดี คือ ธรรมาธิปไตยที่ใช้ทั้งพระเดชและพระคุณ ซึ่งทำให้ได้ทั้งน้ำใจคนและผลของงาน นักบริหารแบบธรรมาธิปไตยยึดธรรมเป็นหลักในการบริหารซึ่งเรียกว่า พละ 4 ประการ ดังนี้

1. ปัญญาพละ คือ กำลังแห่งความรู้เรื่องคน เรื่องคน เรื่องงาน
2. วิริยพละ คือ กำลังแห่งความขยัน ที่ปลุกใจตนเองและคนอื่นตลอดเวลา
3. อดวิชัยพละ คือ กำลังแห่งความสุจริตที่ปราศจากรู้อั่วแห่งชีวิตอันเกิดจากอบายมุข
4. สังคหพละ คือ กำลังแห่งมนุษยสัมพันธ์ที่ประสานใจคน ร่วมงานด้วยความโอบ

อ้อมอารี วิจิไพเราะสงเคราะห์ประชาชนและวางคนพอดี

สุรัฐ ศิลปอนันต์ (2541 : 32) กล่าวว่า ธรรมพิเศษสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาครู อาจารย์ ผู้ที่ทำหน้าที่ให้การสั่งสอนให้การศึกษาแก่ผู้อื่น โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีคุณลักษณะพิเศษเพิ่มเติมจากธรรมในการครองตน ครองคน ครองงาน เรียกว่า กัลยาณมิตร 7 ประการ ดังนี้

1. ปิโย นำรัก คือ เข้าถึงจิตใจสร้างความรู้สึกสนิทสนมเป็นกันเองชวนให้คบค้าสมาคมชวนให้ผู้อื่นอยากเข้าไปได้ตาม
2. กรุ นำเคารพ คือ มีความประพฤติสมควรแก่ฐานะทำให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจเป็นที่พึ่งได้และปลอดภัย
3. ภาวะนิโย นำเจริญใจ คือ มีความรู้จริง ทรงภูมิปัญญาแท้จริงและเป็นผู้ฝึกฝนปรับปรุงตนเองอยู่เสมอเป็นที่น่ายกย่องเอาอย่างทำให้ศิษย์เฝ้าอ้างและรำลึกถึงด้วยความซาบซึ้งมั่นใจและภาคภูมิใจ

4. วัตถุประสงค์ให้ได้ผล คือ รู้จักชี้แจงให้เข้าใจรู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไร อย่างไร
คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือนเป็นที่ปรึกษาที่ดี

5. ว่าจะนำทักษะโม อดทนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมทั้งจะรับฟังคำปรึกษาซักถามแม้ถูกจิก
ตลอดจนคำกล่าวล่วงเกินและคำตักเตือนวิพากษ์วิจารณ์ต่าง ๆ อดทนฟังได้ไม่เบื่อหน่ายไม่เสียอารมณ์

6. คัมภีร์รัฐจะกะถัง กัตตา แถลงเรื่องถ้ำลึกได้ คือ กล่าวชี้แจงเรื่องต่าง ๆ ที่ยุ่งยาก
ลึกซึ้งให้เข้าใจได้และสอนศิษย์ให้ได้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป

7. โน วิชาเนนิโยชะเย ไม่ชักนำไปในฐานะ คือ ไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อมเสียหรือ
เรื่องเหลวไหลไม่สมควร

ธีรรัตน์ กิจจาร์ักษ์ (2542 : 170) กล่าวว่า คุณธรรมสำหรับผู้บริหารหมายถึง
คุณลักษณะที่เป็นความดีความงามและความจริงที่มีอยู่ในตัวผู้บริหารและจะแสดงออกซึ่งพฤติกรรม
หรือกระทำกิจกรรมจากสภาพจิตที่เป็นกุศล ดังนั้นผู้บริหารที่มีคุณธรรมจึงเป็นคนดีและประพฤติ
ปฏิบัติแต่สิ่งที่ดีงามเสมอ

กู๊ด (Good. 1973 : 641) ได้ให้ความหมายของคุณธรรมไว้ในพจนานุกรม
ทางการศึกษาว่า หมายถึง ลักษณะ 2 ลักษณะด้วยกัน ดังนี้

1. คุณธรรม หมายถึง ความดีงามของลักษณะนิสัยหรือพฤติกรรมที่ทำงานเคยชิน
2. คุณธรรม หมายถึง คุณภาพที่บุคคลได้กระทำตามความคิดและมาตรฐานของสังคม
ซึ่งเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมและศีลธรรม

สรุปได้ว่า คุณธรรมจริยธรรม เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกเป็นความดีความงามของ
บุคคลที่กระทำไปด้วยจิตสำนึกที่ดีและได้ปฏิบัติจนเป็นนิสัยเป็นที่ยอมรับของสังคมคุณลักษณะ
ด้านคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่ผู้บริหารจะต้องปรับปรุงตนให้
มีความพร้อมไปด้วยคุณธรรมจริยธรรม เนื่องจากผู้บริหารเป็นผู้มีความสำคัญต้องเกี่ยวข้องกับ
สัมพันธ์กับบุคคลอื่นตลอดเวลา ทั้งผู้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงาน ของผู้บริหารเองตลอดทั้งนักเรียน
ดังนั้นผู้บริหารจะต้องสร้างตนเองให้เป็นที่น่านับถือเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้อื่น

2. บุคลิกภาพ

คุณลักษณะส่วนบุคคลหรือบุคลิกภาพที่เด่น ๆ ผู้บริหารต้องเฝ้าพัฒนาหรือ
เสริมสร้างให้มีขึ้น เป็นคุณสมบัติประจำตัว ซึ่งช่วยให้การปฏิบัติงานได้ผล นับว่ามีค่าแก่ผู้บริหาร
มากผู้บริหารที่มีลักษณะเหล่านี้ ย่อมทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเชื่อฟัง เคารพนับถือ เชื่อมั่น และร่วมมือ
ร่วมใจ ดังนั้นบุคลิกภาพจึงมีความสำคัญต่อผู้บริหารเป็นอีกประการหนึ่ง คำว่า “บุคลิกภาพ” มี
นักวิชาการและนักการศึกษาให้ความหมายไว้แตกต่างกันในรายละเอียดหลายลักษณะ ดังนี้

นงลักษณ์ สุทธิวัฒน์พันธ์ (2539 : 7-10) กล่าวว่า บุคลิกภาพเป็นลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละบุคคลที่แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมา เช่น กิริยา ท่าทาง การพูด อารมณ์และจิตใจของคน ๆ นั้น ซึ่งสามารถทำให้ผู้พบเห็นทราบได้ว่าเป็นคนอย่างไร บุคลิกภาพของผู้นำที่ประสบความสำเร็จ โดยจัดลำดับความสำคัญจากมากไปน้อย ดังนี้

1. ความเฉลียวฉลาด
2. ความมั่นใจในตนเอง
3. สماعกับผู้อื่นได้ดี
4. มีเจตจำนงแน่วแน่
5. มองโลกตามความเป็นจริง
6. มีความเด่นหรือความมีอำนาจ
7. มีทัศนคติที่ดีในเชิงบวกต่อมนุษย์ผู้อื่น ได้ดีขึ้น

พิมใจ โอภาณุรักษธรรม (2542 : 174-175) กล่าวว่า ผู้นำที่ดีควรมีบุคลิกภาพ ดังนี้

1. ต้องมีความสามารถในการเข้าสังคม คือ เป็นคนที่จะต้องมองสังคมในแง่ดีและยินดีจะเสียดสละรับใช้สังคมด้วยความเต็มใจทุกโอกาส

2. ต้องเป็นบุคคลที่มีคุณค่า ต้องคำนึงอยู่เสมอว่าตนจะต้องมีประโยชน์ต่องานหรือหน้าที่ที่รับผิดชอบนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ให้เกิดผลต่องาน ไม่หยุดนิ่ง สร้างสรรค์งานใหม่ๆ

3. ต้องมีความมั่นคงทางอารมณ์ ต้องเป็นบุคคลที่มุ่งมั่นรับผิดชอบต่อเป้าหมายและผลสำเร็จของงาน โดยไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น มั่นใจเสมอว่าตนเองมีความรู้ความสามารถที่จะเอาชนะได้ไม่กลัวความลำบาก

4. มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล่าวคือ กล้าคิด กล้าทำ กล้าพูด ในสิ่งที่ตนเองคิดว่าถูกต้องและทำแล้วก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและองค์กรนั้น ๆ บุคลิกภาพของคนไม่ใช่เป็นสิ่งที่เกิดมาพร้อมกับบุคคลนั้นทั้งหมด ยกเว้นเพียงรูปร่างหน้าตา สักส่วน สีผิวของร่างกาย นอกนั้นเกิดจากการฝึกฝนอบรม เรียนรู้และมีประสบการณ์ ภายหลังทั้งสิ้น แต่โดยความหมายของบุคลิกภาพแล้ว หมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างประกอบเป็นตัวบุคคล รวมทั้งลักษณะทางกาย อารมณ์ ความรู้ ความสามารถและการแสดงออกแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ทั้งนี้เนื่องจากอิทธิพลของพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งสำคัญและบุคลิกภาพจะมีผลโดยตรงต่อกิจการงานชีวิตส่วนตัวและสังคม

สุชา จันทน์แอม และสุรางค์ จันทน์แอม (2542 : 121) กล่าวว่า บุคลิกภาพเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะบุคลิกภาพช่วยในการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นบุคคลที่มีบุคลิกภาพดีนับว่าเป็นผู้ประสบความสำเร็จในการสัมพันธ์ เพราะบุคลิกภาพเป็นสิ่งสะดุดตาและสร้างรอยยิ้มพริ้มใจแก่ผู้พบเห็น บุคลิกภาพของคนมีความสำคัญมาก คนจะบรรลุความสำเร็จในอาชีพผู้บังคับบัญชา

จะพิจารณาเลื่อนตำแหน่งหน้าที่ก็ดี บุคคลที่ไปสมัครงานหรือการพบปะ ติดต่อกับบุคคลนานาชาติก็ดี บุคคลอื่น ๆ จะมีความรู้สึกนิยมยกย่องนับถือให้ความรักความเอ็นดู เกียรติ หรือมีเจตคติอย่างไร ขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพของบุคคลนั้น ๆ บุคลิกภาพของคนที่แสดงออกมามีอิทธิพลต่อผู้พบเห็น คือ มีอิทธิพลต่อความรู้สึก และอารมณ์ของผู้พบเห็นการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพเป็นความจำเป็นของชีวิตอย่างหนึ่ง บุคลิกภาพของคนเปลี่ยนแปลงได้ตามสิ่งแวดล้อม คนที่ไม่เปลี่ยนแปลง บุคลิกภาพจะอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมอย่างเป็นปกติสุขมิได้ คนจะต้องแสดงบุคลิกภาพหลาย ๆ ด้านเพราะสังคมมีความสลับซับซ้อน แต่ละสังคมก็มีสภาพแตกต่างกัน คนที่อยู่รอบตัวเรานั้น มีทั้งคนที่เหนือกว่า คนเสมอกันและคนที่ต่ำกว่า

อำเภอ อินทรประเสริฐ (2542 : 75-76) ได้สรุปแนวคิดของนักวิชาการเกี่ยวกับ คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ แบ่งออกได้ดังนี้

1. บุคลิกภาพด้านร่างกาย ผู้นำที่ดีจะต้องมีบุคลิกภาพลักษณะดี รูปร่างสมส่วน พอเหมาะแก่ตน แต่งกายถูกต้องมีชีวิตชีวา คล่องแคล่ว วางตนเหมาะสม
2. บุคลิกภาพด้านจิตใจ ผู้นำที่ดีจะต้องมีความเชื่อมั่นศรัทธาผู้อื่น มีความอดทน กล้าหาญ มีเมตตาจิต มีวินัย มีใจเป็นธรรม นั่นก็จะต้องฟังความเห็นทุกคนรอบด้าน ไม่เป็นคนหูเบา มีอารมณ์ขัน มีใจคอหนักแน่นต่อสภาวะการณ์ คำพูดที่ขัดแย้งหรือไม่เป็นมิตร
3. บุคลิกภาพด้านสังคม ผู้นำที่ดีจะต้องมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ช่วยเหลือสังคมเห็นประโยชน์ส่วนรวมเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตนและมีความเป็นมนุษยสัมพันธ์ดี

เอดเวิร์ด (Edwards, 1996 : 216) ให้ความหมายว่า บุคลิกภาพ คือ รูปแบบของ พฤติกรรมที่มีอยู่ในแต่ละคน รูปแบบพฤติกรรมของบุคลิกภาพเป็นผลจากปฏิภพาร่วมกันอย่าง ซับซ้อนของโครงสร้างของร่างกาย จากประสบการณ์ที่ผ่านมา

สรุปได้ว่า คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ ซึ่งผู้นำแต่ละคนจะแสดงออกมาในรูปของอุปนิสัย หรือพฤติกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ซึ่งผู้นำที่มีบุคลิกภาพที่ดีจะต้องแสดงให้เห็นให้ผู้บังคับบัญชา ได้รับรู้ตั้งแต่ครั้งแรกที่ได้พบและตลอดระยะเวลาที่ได้ปฏิบัติงานร่วมกันรวมถึงในและนอกระยะเวลา ทำการอีกด้วย กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ผู้นำที่มีบุคลิกภาพที่ดีจะต้องปฏิบัติกิจวัตรประจำวันที่อยู่ ในศีลธรรมและธรรมเนียมของสังคมนั้นเอง ซึ่งจะส่งผลให้ผู้บังคับบัญชามีความศรัทธา ให้ความเคารพต่อตัวผู้นำนั้น อีกทั้งยังมีความเต็มใจที่จะให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามภารกิจ ที่ได้รับมอบหมายจากองค์การด้วยในด้านการประพฤตินั้นเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงาน นำเชื่อถือศรัทธานั้น เพราะผู้นำจะต้องเป็นผู้ริเริ่มไม่ใช่ผู้ตามมีความเพียรก้าวไปข้างหน้าต้องมีวินัย ในตนเอง มีความเฉลียวฉลาด มีไหวพริบทันคน มีศรัทธาต่องานและผู้ร่วมงาน มีอารมณ์ขัน เพื่อสร้างมนุษยสัมพันธ์และทำให้ไม่เครียดเกินไปในการทำงาน

3. มนุษยสัมพันธ์

ความมุ่งหวังในการทำงานของผู้บริหารในเบื้องสูงจริง ๆ ก็คือ การทำงานให้สำเร็จ และให้คนปฏิบัติงานพอใจ วิธีการอย่างหนึ่งของการบริหารจึงเป็นการทำให้เกิดความร่วมมือในการทำงานเพื่อจะให้เกิดผลตามความมุ่งหมายของหน่วยงานและเป็นที่ยอมรับกันทั่วโลกว่า มนุษยสัมพันธ์ ช่วยให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน แสดงให้เห็นว่า มนุษยสัมพันธ์เพิ่ม ประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานให้ผู้บริหารที่ได้รับความสำเร็จได้ มีนักวิชาการและนักการศึกษา ให้ความหมายไว้ดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2545 : 833) ได้ให้ความหมายของ “มนุษยสัมพันธ์” ไว้ว่า หมายถึง ความสัมพันธ์ในทางสังคมของมนุษย์ซึ่งก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน

สุพัตรา สุภาพ (2540 : 82-85) กล่าวถึง เทคนิคการมีมนุษยสัมพันธ์ว่า คือ การเอาใจเขามาใส่ใจเรา เพื่อให้เกิดความชอบพอศรัทธา รักใคร่นับถือจงรักภักดี เต็มใจ พอใจ ที่จะทำงานตาม เป้าหมายที่ได้วางไว้สรุปได้ ดังนี้

1. การมีมนุษยสัมพันธ์ ได้แก่ สุภาพอ่อนโยน มีน้ำใจ ยิ้มแย้ม จริงใจ ร่วมมือ อย่างทำตัวมีปัญหา คิดก่อนพูด ตรงต่อเวลา รู้จักทักทาย ไม่โอ้อวด ไม่โกรธง่าย เคารพ ผู้อาวุโสไม่เห็นใครดีกว่าไม่ได้ และรับผิชอบ
2. มนุษยสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ได้แก่ ให้เกียรติ ประนีประนอม ไม่ใช่อำนาจ มากเกินไป ให้กำลังใจ เป็นกันเอง มีความเป็นธรรม รับฟังข้อเสนอแนะ ไม่รับแต่ความชอบ เพียงผู้เดียว มีศิลปะในการแก้ไขข้อบกพร่อง ให้ข่าวสารและโอกาสลูกน้องได้พัฒนาความสามารถ ส่งเสริมด้านสวัสดิการ เพื่อสร้างขวัญกำลังใจ ไม่หุเบาและไม่อคติ
3. มนุษยสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ได้แก่ เข้ากับนายได้ดี ทำงานที่นายสั่ง อย่างมีประสิทธิภาพ เคารพยกย่องนายทั้งต่อหน้าและลับหลัง อุดหนุนอดทน รู้จักจังหวะเวลา ในการเสนองานหรือนึกหมาย รู้จักเสนอแนะในสิ่งที่เป็นประโยชน์ หาทางให้นายได้สิ่งที่นายหวัง ขยัน ขอบคุณนายเมื่อช่วยเหลือแก้ปัญหาเล็ก ๆ น้อย ๆ นั้นเอง ทำให้นายเห็นว่ามียุทธศาสตร์ดี ไม่ทำสงครามเย็นหรือข่มขู่ผู้บังคับบัญชา
4. มนุษยสัมพันธ์กับบุคคลภายนอก ได้แก่ เป็นมิตร ยิ้มแย้มแจ่มใสทำให้ประทับใจ จำชื่อได้ มีศิลปะในการพูด การฟัง จริงใจ หากถูกตำหนิก็นำไปปรับปรุง ไม่แก้แค้นแก้แค้น ให้ความสะดวก มารยาทดี รวดเร็วในการบริการ อย่างเล็งผลเลิศ อดทน รู้จักยกย่องยอมรับ ผิด หรือขอโทษเมื่อทำผิด หาโอกาสที่เหมาะสมชี้แจงหรือไขข้อข้องใจหากบุคคลภายนอกเข้าใจผิด

บันทึก พุทธทศวรรษ (2535 : 32 ; อ้างถึงใน เกศราภรณ์ วิทโยไพจิตร. 2544 : 27)

ได้กล่าวถึง มนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารในฐานะผู้นำที่ถือว่าเป็นผู้ที่ต้องมีมนุษยสัมพันธ์ ที่ดี ได้แก่ มีความเข้าใจในหมู่คณะ มีความเห็นอกเห็นใจ รู้จักที่จะใช้ความถนัดตามความสามารถของแต่ละบุคคล สามารถติดต่อประสานงานทำความเข้าใจในหมู่คณะ และบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ดี เพื่อให้เกิดพลังกลุ่มที่จะทำงานได้อย่างจริงจังความมีมนุษยสัมพันธ์ย่อมก่อให้เกิดความร่วมมือ มีน้ำใจต่อกันเกิดอารมณ์ร่วมในการทำงานอย่างราบรื่น

สรุปได้ว่า มนุษยสัมพันธ์ที่กล่าวมาข้างต้น คือ พฤติกรรมอย่างหนึ่งในการบริหารงาน เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกันและมีส่วนทำให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จส่วนคุณลักษณะที่สำคัญด้านมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาควรประกอบด้วยพฤติกรรมดังต่อไปนี้ มีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น ได้อย่างเหมาะสมมีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีใจกว้าง ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักยกย่องผู้กระทำความดีเป็นผู้มีความสม่ำเสมอในการปฏิบัติตนต่อตนเองและต่อผู้อื่น รู้จักการให้เกียรติเคารพสิทธิของเพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชา สามารถตอบสนองต่อความรู้สึกและท่าทีของผู้อื่น ได้อย่างเหมาะสม เป็นกันเองกับบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

คุณลักษณะด้านสังคม

ความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนเป็นการประสานสัมพันธ์กับชุมชนเพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างหน่วยงานกับหน่วยงาน หน่วยงานกับบุคลากร และหน่วยงานกับชุมชน ซึ่งทั้งหมดนี้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้ดำเนินการทั้งสิ้น การประสานงานเป็นเรื่องของบุคคลกับบุคคล ผู้บริหารเปรียบเสมือนตัวกลางในการประสานกิจการทั้งหลาย เพื่อให้งานดำเนินไปด้วยความราบรื่นและเรียบร้อย แนวความคิดเกี่ยวกับการประสานงาน มีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2542 ข : 32-33) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะทางด้านสังคมของผู้บริหารว่า มีบทบาทสำคัญดังต่อไปนี้

1. บทบาทในการศึกษาวิเคราะห์สภาพชุมชนและท้องถิ่น เป็นวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์สภาพชุมชนและท้องถิ่นเป็นการจัดทำที่มุ่งศึกษาว่าสภาพชุมชนเป็นอย่างไรมีปัญหาและความต้องการอะไร เป็นการสำรวจค้นหาผู้รู้หรือปราชญ์ชาวบ้านในชุมชน เป้าหมายในการวิเคราะห์นี้ เพื่อศึกษาศักยภาพและข้อจำกัดของชุมชนการดำเนินงานของสถานศึกษาที่จัดการศึกษาตามแนวทางนี้ต้องผ่านขั้นตอนการวิเคราะห์ชุมชนทั้งสิ้นแต่การดำเนินงานไม่จำเป็นต้องรอให้การวิเคราะห์จบสิ้นทุกขั้นตอน สถานศึกษาส่วนใหญ่สามารถนำผลและข้อมูลวิเคราะห์เบื้องต้นมาเป็นแนวทางการทำงานในระยะแรกได้ หลังจากนั้นการวิเคราะห์จะกลายเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการทำงานทั้งหมด สามารถชี้ให้เห็นความรู้ที่จำเป็นและเหมาะสมกับชุมชนเป็นชุด

ความรู้ที่เด็ก ชาวบ้าน ครู ต้องร่วมกันเรียนรู้ สถานศึกษาต้องสร้างศรัทธาและความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นในหมู่ ชาวบ้านและชุมชนเพื่อเป็นหลักฐานในการสร้างกิจกรรมนำมาใช้ในการจัดการศึกษาต่อไป นอกจากนี้ยังได้เสนอแนวทางการทำความเข้าใจเรื่องภูมิปัญญา ชาวบ้าน การเก็บรวบรวมภูมิปัญญาชาวบ้าน ค้นคว้า วิจัย โดยส่งเสริมสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยเรื่องภูมิปัญญาชาวบ้าน ส่งเสริมเผยแพร่โดยรวบรวมเป็นองค์ความรู้ที่เหมาะสมแล้วเลือกสรรอย่างพิถีพิถันในแต่ละประเด็น แต่ละลักษณะนำมาจัดทำสื่อเพื่อเผยแพร่ทางสื่อมวลชน สนับสนุนและส่งเสริมภูมิปัญญาให้แก่ชาวบ้าน สร้างเครือข่ายการดำเนินงานโดยประสานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ให้ร่วมมือกันศึกษาข้อมูลและหาความรู้ด้านภูมิปัญญาชาวบ้าน การนำสถานศึกษาให้เป็นศูนย์กลางในการวิเคราะห์ชุมชนได้เสนอกระบวนการในการดำเนินงานที่จะให้สถานศึกษาเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาชุมชน โดยการสำรวจสภาพปัจจุบันและปัญหารวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ จัดการ ประชุมอบรมสัมมนา ผู้นำชุมชนในพื้นที่เป้าหมาย บทบาทในการศึกษาวิเคราะห์สภาพชุมชนและท้องถิ่นเป็นเรื่องที่ผู้บริหารได้กระทำอยู่แล้ว เพราะข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับชุมชนมีความจำเป็นต่อการบริหารสถานศึกษาให้เป็นไปด้วยดีจากแนวคิดในการจัดการศึกษาที่จะให้ประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วมมากขึ้นเพื่อให้ประชาชนและชุมชนสามารถที่จะนำความรู้จากสถานศึกษาไปใช้ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตเป็นภารกิจที่จำเป็นและสำคัญของผู้บริหารที่จะต้องดำเนินการศึกษาวิเคราะห์ชุมชนและท้องถิ่น โดยจัดเป็นส่วนหนึ่งที่เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาสถานศึกษาและการพัฒนาชุมชนทั้งนี้การศึกษาวิเคราะห์สภาพชุมชนและท้องถิ่นจะดำเนินการเพื่อประโยชน์ทางด้านการพัฒนาสถานศึกษาและพัฒนาชุมชน

2. บทบาทในการแสวงหาความร่วมมือในชุมชนและท้องถิ่นสามารถดำเนินการด้วยวิธีการจัดหลักการที่เปิด โอกาสให้บุคคลหรือสิ่งของในชุมชนและท้องถิ่นมาร่วมกิจกรรมของ สถานศึกษาเปิด โอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยผู้บริหารการศึกษาจะต้องแสดงให้เห็นถึงประโยชน์ที่ประชาชน ชุมชน และท้องถิ่นจะได้รับจากการเข้าร่วมจัดการศึกษาการเชิญเข้าร่วมเป็นกรรมการในคณะกรรมการการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมการศึกษาให้สอดคล้องและตอบสนองความต้องการชุมชน โดยวิธีการแสวงหาความร่วมมือหลักปฏิบัติในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้รับประโยชน์และผลดีในการบริหารงานในสถานศึกษาด้วยความร่วมมือร่วมใจระหว่างสถานศึกษาชุมชน ผู้บริหารจะต้องใช้คุณลักษณะของผู้นำและความรู้ความสามารถในการบริหารงานอย่างเป็นระบบมีความโปร่งใส เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับและนิยมชมชอบของผู้ปกครอง ชุมชนตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก่อให้เกิดความภาคภูมิใจและเป็นประโยชน์ต่อสังคมอันจะเป็นแนวทางก่อให้เกิดความร่วมมือจากชุมชนและท้องถิ่นในการจัดการศึกษาและกิจกรรมของสถานศึกษามากยิ่งขึ้น

3. บทบาทในการสนับสนุนและพัฒนาชุมชนตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 9 โดยกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้สถานศึกษา ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน บทบาทของผู้บริหารในการให้การสนับสนุนและพัฒนาชุมชน เพื่อให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นบทบาทใหม่ของผู้บริหารในการให้การสนับสนุนพัฒนาชุมชนเป็นการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาหรือการนำสถานศึกษาไปให้บริการแก่ชุมชน บทบาทในการให้การศึกษาและการพัฒนาชุมชนเป็นสิ่งที่ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกัน อันจะนำไปสู่คุณลักษณะที่พึงประสงค์เดียวกัน

4. การมีส่วนร่วมกับการบริหารส่วนท้องถิ่น การบริหารส่วนท้องถิ่นเป็นการปกครองตนเองของประชาชน ตามหลักการปกครองของประชาชน โดยประชาชนเพื่อประชาชนซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเป็นประชาธิปไตยและความเจริญของท้องถิ่นนั้น ๆ ในปัจจุบันมีหลายรูปแบบ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล เมืองพัทยา และ กรุงเทพมหานคร โดยรัฐมนตรีโยบายที่จะกระจายอำนาจจากส่วนกลางให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังจะเห็นได้จาก เจตนารมณ์ที่ปรากฏในมาตรา 78 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งกำหนดให้รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง พัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นระบบสาธารณูปโภคและคลออดทั้งโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึง และเท่าเทียมกันทั่วประเทศ รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนนอกจากนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 284 ยังได้บัญญัติเกี่ยวกับความเป็นอิสระและการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ อีกว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหลายย่อมมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนโดยการกำหนดอำนาจและหน้าที่ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเองให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ บทบาทของผู้บริหารกับการมีส่วนร่วมในการบริหารส่วนท้องถิ่น ได้แก่ บทบาทในการส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของท้องถิ่น การร่วมกับท้องถิ่น เพื่อการเสริมสร้างความสัมพันธ์ของคนในท้องถิ่น การนำท้องถิ่นไปสู่ความเจริญ เช่น การสร้างกระแสความต้องการ การรวมพลังของคนในท้องถิ่น การจัดระเบียบของท้องถิ่น การส่งเสริมเอกลักษณ์ของท้องถิ่น บทบาทในการร่วมแก้ปัญหาของท้องถิ่นและบทบาทในฐานะเป็นองค์กรที่ดีของการบริหารส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

ชงชัย สันติวงษ์ (2543 : 136) ได้กล่าวถึง เรื่องการประสานงานไว้ว่า หน้าที่ในการประสานงานเป็นหน้าที่สำคัญประการหนึ่งของผู้บริหาร ทั้งนี้เพราะถ้าหากพิจารณาตามที่เป็นจริงแล้วการประสานงานจะเป็นสาระสำคัญของความเป็นผู้บริหาร ผู้บริหารที่มีความสามารถจะต้องเป็นผู้ที่สามารถประสานความทุ่มเททางด้านกำลังกายและกำลังความคิดของสมาชิกในองค์กรทุกคนให้ร่วมมือกันปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุถึงจุดหมายของส่วนรวมได้ ดังจะเห็นได้ว่าการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ผู้บริหารจะต้องมีภาระหน้าที่ในด้านการประสานงาน เพื่อให้องค์กรมีลักษณะเป็นระบบของความร่วมมือที่ดีที่สุดอยู่เสมอ

สรุปได้ว่า คุณลักษณะทางด้านสังคมของผู้บริหารในการแสวงหาความร่วมมือจากชุมชนหรือสังคมผู้บริหารต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชน ร่วมแก้ปัญหาของชุมชน มีความสามารถในการประสานงานกับบุคคล ชุมชนหรือองค์กรต่าง ๆ เป็นผู้ที่มีความสามารถดึงให้ชุมชนเข้ามาสนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษาได้ สามารถใช้ทรัพยากรของชุมชนในการจัดการศึกษาจัดการศึกษาให้เข้ากับชุมชนและรับฟังข้อเสนอแนะพร้อมทั้งปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของชุมชนได้

คุณลักษณะด้านการบริหารงาน

ผู้บริหารในฐานะผู้นำจะต้องมีความรู้ มีความสามารถทางด้านการบริหารมีความรู้ความสามารถในด้านการใช้เทคโนโลยี รู้วิธีการทำงาน มีความสามารถในทางมนุษยสัมพันธ์ เข้ากับคนกลุ่มคนและสังคมได้ดี รู้จักใช้คนและจูงใจคน ให้คนเกิดความเชื่อมั่นศรัทธาร่วมที่จะร่วมงานทั้งกายทั้งใจมีความสามารถในการนึกคิดคือ มีปัญญา ไหวพริบฉลาดทันคน ทันเหตุการณ์ มองการณ์ไกล กล้าตัดสินใจและแก้ไขปัญหาลเฉพาะหน้าได้ดี สรุปแล้วผู้บริหารต้อง เก่งงาน เก่งคนและเก่งคิด คุณลักษณะด้านการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นคุณลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งที่จะนำพาให้สถานศึกษาเจริญก้าวหน้า มีผู้ให้ความหมายไว้ในรายละเอียดหลายลักษณะ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2540 : 17-19) ได้กำหนดให้ ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องนำแนวคิดทฤษฎีการบริหารหลายอย่างมาใช้ในลักษณะผสมผสาน ขณะเดียวกันผู้บริหารสถานศึกษายังคงดำเนินงานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานธุรการ การเงินและพัสดุ งานอาคารสถานที่ งานความสัมพันธ์กับชุมชน ซึ่งสถานศึกษาเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง สำหรับจัดการศึกษาให้แก่เยาวชนของประเทศและผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้อง มีความรู้ความสามารถในการบริหารสถานศึกษา ดังนี้

1. ใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การจัดระบบข้อมูลสารสนเทศให้ถูกต้อง การให้ชุมชนมีส่วนในการจัดทำแผน การมอบหมายงานให้บุคลากรตามความรู้ความชำนาญ การควบคุม กำกับติดตามและนิเทศงาน
2. สนับสนุนให้บุคลากรเกิดความมุ่งมั่นพัฒนา ได้แก่ เรื่องการส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนเองและพัฒนางาน การจัดสวัสดิการสิ่งอำนวยความสะดวกและประโยชน์ตอบแทน
3. จัดกิจกรรมหลากหลายเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน ได้แก่ เรื่องการจัดกิจกรรมทางวิชาการ การจัดบริการแนะแนว บริการสุขภาพ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ศิลปวัฒนธรรม การจัดสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาให้มีบรรยากาศส่งเสริมการเรียนรู้
4. ประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายเพื่อพัฒนางาน ได้แก่ เรื่องของการประสานงานความร่วมมือกับคณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชนและหน่วยงานอื่นประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของสถานศึกษา
5. การประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ ได้แก่ การประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ใช้วิธีที่หลากหลายให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม นำผลการประเมินไปนิเทศและพัฒนาการบริหารเพื่อให้นักเรียนมีคุณภาพ เป็นเป้าหมายสำคัญของการบริหารสถานศึกษาแต่การบริหารเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวสามารถดำเนินการได้หลายแนวทางเป็นไปตามคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาช่วงเวลาและสถานการณ์

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2540 : 4) ได้สรุปความคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารที่จำเป็นสำหรับการบริหารงานไว้ ดังนี้

1. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
2. มีความก้าวหน้าทันเหตุการณ์
3. มีประสบการณ์ความสามารถ ความรอบรู้กว้างขวางรอบคอบ
4. มีความเฉลียวฉลาดและปฏิภาณไหวพริบ
5. มีความสามารถในการโต้ตอบด้วยเหตุผลในการแก้ไขปัญหา
6. มีความรู้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี
7. มีความรู้และทักษะเหนือชาวบ้าน

พรนพ หุกกะพันธ์ (2544 : 43) กล่าวไว้ว่า ในการบริหารงานของสถานศึกษานอกจากผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความรู้ความสามารถทางวิชาการแล้วผู้บริหารต้องมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาด้วยการบริหารสถานศึกษาจึงจะได้ผลและประสบความสำเร็จสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งผู้บริหารจะต้องมีความสามารถ ดังนี้

1. ความสามารถในการทำงาน ผู้บริหารต้องหาความรู้ในหน้าที่ของตนให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ สามารถปฏิบัติงานได้แนะนำได้ ซึ่งจะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเชื่อถือศรัทธาและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานตามคำสั่งด้วยความเต็มใจ
2. ความสามารถในการจูงใจ ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาร่วมมือทำงาน มีความสามารถให้ลูกน้องเชื่อถือ ขอมริบและปฏิบัติงานต้องมีเทคนิคการจูงใจที่ดีและมีความรู้จิตวิทยาการจูงใจทุกด้าน
3. ความสามารถในการควบคุม ผู้บริหารต้องควบคุมงานเพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายได้ทั้งปริมาณและคุณภาพตามที่ต้องการ โดยใช้ต้นทุนต่ำ
4. ความสามารถในการประสานงาน ผู้บริหารต้องเข้ากับคนได้ดี ทำตนให้มีมนุษยสัมพันธ์เข้าสังคมได้และสามารถขอความร่วมมือได้
5. ความสามารถในการตัดสินใจ เมื่อเกิดปัญหาผู้บริหารต้องสามารถเผชิญหน้ากับปัญหาต่าง ๆ และสามารถตัดสินใจหาแนวทางแก้ไขได้อย่างรวดเร็วและถูกต้องการที่ผู้บริหารจะทำเช่นนี้ได้ต้องมีข้อมูลพร้อม เป็นคนที่เอาใจใส่และติดตามงานตลอดเวลาผู้บริหารต้องมีความรู้ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์และเลือกแนวทางที่ดีให้องค์กรเพื่อดำเนินงานต่อไป
6. ความสามารถในการริเริ่มสร้างสรรค์ ผู้บริหารต้องมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรอยู่เสมอ

กิเซลลี (Ghiselli, 1971 : 39-94) กล่าวว่า ความสามารถในการบริหารซึ่งมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการปฏิบัติงาน มี 7 ประการ ได้แก่ ความสามารถในการสั่งการ ความรอบรู้งาน ความมั่นใจในตนเอง ความสามารถในการตัดสินใจ ความต้องการความสำเร็จในอาชีพ ความต้องการความสำเร็จในชีวิต ความไม่ผูกติดกับตำแหน่งและได้อธิบายความหมายของความสามารถในการบริหารทั้ง 7 ประการ เพิ่มเติมไว้ดังนี้

1. ความสามารถในการสั่งการ (Supervisory Ability) หมายถึง ความสามารถที่จะชี้นำหรือชี้แนะงานของคนอื่น และความสามารถที่จะจัดองค์การและบูรณาการกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะช่วยส่งเสริมให้บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มได้ง่ายขึ้น
2. ความรอบรู้งาน (Intelligence) หมายถึง ความสามารถที่จะตัดสินใจให้เหตุผลและความสามารถเกี่ยวกับความคิด นามธรรมและมโนภาพ ความสามารถจะเรียนรู้ หยั่งเห็นสังเคราะห์และวิเคราะห์ได้
3. ความสามารถในการตัดสินใจ (Decisiveness) หมายถึง ความพร้อมที่จะตัดสินใจอย่างฉับพลันด้วยความเชื่อมั่น ไม่ลังเลในการตัดสินใจ เพราะอาจทำให้ปัญหาเล็กกลายเป็นปัญหาใหญ่ในภายหลังได้

4. ความมั่นใจในตัวเอง (Self - Assurance) หมายถึง ขอบเขตที่บุคคลรับรู้ตนเองว่ามีประสิทธิภาพในการแก้ปัญหา การตัดสินใจความถูกต้อง และเชื่อมั่นในตนเองว่ามีความสามารถพอที่จะต่อสู้กับปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้

5. ความต้องการความสำเร็จในอาชีพ (Need for Occupational Achievement) หมายถึง ขอบเขตที่บุคคลแสวงหาความรับผิดชอบและเกียรติศักดิ์เกี่ยวกับตำแหน่งที่สูงขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ ความต้องการนี้เป็นความต้องการความสำเร็จในอาชีพนั่นเอง

6. ความต้องการความสำเร็จในชีวิต (Need for Self-actualization) หมายถึง ขอบเขตที่บุคคลแสวงหาโอกาสที่จะใช้ปัญญาหรือความสามารถของตนให้เต็มที่อย่างอิสระในการทำกิจกรรมที่สำคัญ โดยที่ความสำเร็จนั้นจะส่งผลถึงสังคมส่วนรวมด้วย

7. ความไม่ผูกติดกับตำแหน่ง (Low Need for Job Security) คุณลักษณะนี้ หมายถึง การที่บุคคลทั้งหลายยึดถือเอาการทำงานเพื่อตำแหน่ง ทำการปกป้องงานและสถานภาพเป็นสำคัญ พยายามแสวงหาการมอบหมายงานที่ตนเองปลอดภัย พยายามหลีกเลี่ยงเรื่องที่ตนเองต้องถูกตรวจสอบหรือถูกประเมิน ถือเอาสิ่งที่ตนคุ้นเคยเป็นของดี ส่วนสิ่งที่ไม่คุ้นเคยเป็นของเลว สำหรับคนที่ไม่ผูกติดกับตำแหน่งแล้วจะยึดถือเงื่อนไขดังกล่าวไว้น้อยหรือไม่มีเลย

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การเป็นผู้บริหารโรงเรียนที่ดีจะต้องมีภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบหลายประการ ทั้งภาระหน้าที่ภายในโรงเรียนซึ่งจะเกี่ยวข้องกับตนเอง ครู นักเรียน ทรัพยากรในการบริหารงานและภาระหน้าที่ภายนอกโรงเรียน ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับชุมชน บุคคลและองค์กรภายนอก ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีคุณลักษณะที่เหมาะสม จึงจะสามารถผสมผสานส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งหมดให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละฝ่ายได้อย่างสมบูรณ์ได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งผู้บริหารต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลในการจัดการศึกษาและการพัฒนาโรงเรียน ต้องเป็นนักประชาธิปไตย เป็นผู้ผู้นำในการปฏิบัติ เป็นผู้ฟังที่ดี สามารถมองภาพรวมของปัญหาต่าง ๆ ได้ ต้องเป็นนักวางแผนและสร้างระบบที่ดีในการทำงานและต้องโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ ใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่า มีการจัดการศึกษาบริหารงานด้านบุคลากรอย่างมีคุณภาพ มีความยุติธรรม มีความสามารถในการบริหารเวลา และสนับสนุนบุคลากรได้พัฒนาตนเองอยู่เสมอ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของผู้บริหารในด้านต่าง ๆ ได้มีผู้ศึกษาวิจัยไว้หลายท่าน ดังนี้

งานวิจัยในประเทศ

จิราภรณ์ วุฒิกิติ (2542 : 95-96) ได้ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของครูอาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาเขตกรุงเทพฯ ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ผู้บริหารควรมีอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีวิสัยทัศน์กว้างไกล กล้าตัดสินใจรับผิดชอบต่อการตัดสินใจของตนเองปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความเสมอภาค มีความรู้ความสามารถปฏิบัติงานในหน้าที่การบริหารเป็นอย่างดี และมีความรอบรู้ทันเหตุการณ์ ข่าวสาร เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่มีผลต่อตัวเองและหน้าที่การงานและจากผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นในทรรศนะของครูผู้สอน พบว่า ครูผู้สอนมีความเห็นต่อคุณลักษณะของผู้บริหารที่พึงประสงค์ ในทรรศนะของครูผู้สอนในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

สุนีย์ บุญทิพย์ (2542 : 99-100) ได้ศึกษา เรื่อง การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาในช่วงปฏิรูปการศึกษา (พ.ศ.2539-2550) ตามความคาดหวังของผู้บริหารและครู โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาเขตการศึกษา 6 โดยทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารจำนวน 103 คน ครู จำนวน 361 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบและแบบมาตราส่วนประมาณค่าและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติค่าที (t-test) ซึ่งผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา ตามความคาดหวังของผู้บริหารและครูในคุณลักษณะ 2 ด้านคือ 1) คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ 2) คุณลักษณะด้านวิชาชีพอยู่ในระดับมากที่สุด

โกศล ศรีทอง (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารที่สัมพันธ์กับคุณภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาเขตการศึกษา 5 โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ เป็นผู้บริหารของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาเขตการศึกษา 5 จำนวน 35 โรงเรียน รวม 280 คน ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก คุณภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับดี คุณลักษณะทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกับคุณภาพการบริหารงานวิชาการภายในโรงเรียนพบว่า มีความสัมพันธ์กันในทางบวกโดยมีค่าความสัมพันธ์ในระดับมาก คุณลักษณะส่วนตัวของผู้บริหารด้านการได้รับการฝึกอบรมหลักสูตรทางการบริหาร และคุณลักษณะทางวิชาการของผู้บริหารในภาพรวมร่วมกันทำนายคุณภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01

นิรันดร หมื่นสุข (2543 : 106-107) ได้ทำการศึกษาเรื่องพฤติกรรมภาวะผู้นำที่เป็นจริงและที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรม และเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมภาวะผู้นำที่เป็นจริงกับพฤติกรรมภาวะผู้นำที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนระของบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ส่วนพฤติกรรมภาวะผู้นำได้แบ่งเป็นพฤติกรรมภาวะผู้นำด้านวิสัยทัศน์ พฤติกรรมภาวะผู้นำด้านการวิพากษ์ พฤติกรรมภาวะผู้นำด้านการตัดสินใจ พฤติกรรมภาวะผู้นำด้านคุณธรรม ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมภาวะผู้นำที่เป็นจริงของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แต่พฤติกรรมภาวะผู้นำที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน และผู้บริหารโรงเรียนมีทัศนระต่อพฤติกรรมภาวะผู้นำที่เป็นจริงของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา โดยรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านการวิพากษ์ ด้านการตัดสินใจ และด้านคุณธรรม มากกว่าครูผู้สอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เฉลียว สุภร (2545 : 102-104) ได้ศึกษา เรื่องคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ตามทัศนระของผู้บริหารครูและศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่าผู้บริหาร ครูและศึกษานิเทศก์ที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาด้านความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานในหน้าที่ ด้านบุคลิกภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นพดล ศิริโชติ (2545 : 78-79) ได้ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนระของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและข้าราชการครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยโสธร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน และเพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนระของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและข้าราชการครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยโสธร จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา และขนาดของโรงเรียนในการศึกษาได้จำแนกคุณลักษณะที่พึงประสงค์ออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ ด้านความรู้ความสามารถทางการบริหาร ด้านความเป็นผู้นำ ด้านคุณธรรม ด้านมนุษยสัมพันธ์ โดยผลการศึกษาพบว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและข้าราชการครู มีความคิดเห็นว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในรายด้านและในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านบุคลิกภาพและด้านความรู้ความสามารถทางการบริหารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สิริพันธ์ มั่นทน (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในจังหวัดสมุทรปราการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์และเพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและอาจารย์ในโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กลุ่มที่ 7 ในการศึกษาได้จำแนกคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ คุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถ คุณลักษณะด้านภาวะผู้นำ และคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และอาจารย์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กลุ่มที่ 7 โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กลุ่มที่ 7 ทั้ง 4 ด้านมีความคิดเห็น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

เกษม บำเพ็ญทาน (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของผู้บริหารสถานศึกษาขุคปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในทัศนะของข้าราชการครู สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดจันทบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา คุณลักษณะที่พึงประสงค์และเปรียบเทียบตามประสบการณ์และบุคลิกภาพโดยแบ่งคุณลักษณะ ของผู้บริหารสถานศึกษาออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านสถานศึกษามีการจัดองค์กร/โครงสร้างและ การบริหารงานอย่างเป็นระบบ ด้านสถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน ในการพัฒนาการศึกษา ด้านสถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ ด้านผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการและด้านสถานศึกษา มีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งผล การศึกษา พบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก

งานวิจัยต่างประเทศ

เอคมอนตัน (Edmonson. 1955 : 117) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา ประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า ครูใหญ่ของโรงเรียนมัธยมศึกษาควรมี คุณลักษณะดังต่อไปนี้ คือ เป็นผู้มีความเป็นผู้นำเป็นผู้มีความคิดกว้างไกลมีความสามารถเชิงบริหาร มีความสามารถกระตุ้นผู้อื่น มีความสนใจบุคคลอื่น มีความเป็นนักวิชาการ มีความรู้และมี อุดมการณ์ในวิชาชีพ

แมกนุสัน (Magnuson. 1971 : 79) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการบริหารงานในโรงเรียน ผลการศึกษาพบว่าคุณลักษณะทางด้านส่วนตัว มีความยุติธรรม มีความซื่อสัตย์ มีอารมณ์มั่นคง มีความรอบรู้ มีความเป็นกันเอง มีอารมณ์ขัน เปิดเผยเข้าใจง่าย มีความเยือกเย็น สุขุมและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และด้านวิชาชีพของผู้บริหาร มีความสามารถติดต่อกับผู้อื่นได้ มีความรู้ทางด้านการบริหารเป็นอย่างดี รู้จักการมอบหมายงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความสามารถในการตัดสินใจได้มีความสามารถต่อการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นมีการวางแผนและจัดหน่วยงานให้ความสนใจต่อผู้ร่วมงาน รู้จักใช้อำนาจอย่างเหมาะสม

คันแคน (Duncan. 1983 : 29) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนในเมืองเบอร์มิวด้า โดยศึกษาจากเจ้าหน้าที่ทางการศึกษาของสหรัฐอเมริกา ครูในโรงเรียนและศึกษาจากผู้บริหารโดยตรง ในการศึกษาครั้งนี้ มุ่งประเมินประสิทธิผลของผู้บริหาร ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม ได้พิจารณาเห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน การบริหารโรงเรียนให้ได้ผลคุณลักษณะของผู้บริหารที่ดีจะต้องคำนึงถึงมาตรฐานในการทำงานเป็นที่พึงของคนอื่นได้ กล้าที่จะคิด กล้าที่จะเสี่ยงและกล้าที่จะทำมีความรับผิดชอบมีความสามารถที่จะแบ่งงานให้ผู้อื่นช่วยปฏิบัติ มีวินัยในตนเอง มีมโนภาพและมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

กูดฮาร์ท (Goodhart. 1991 : 211) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการณ์เป็นผู้นำและประสิทธิผลของโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการณ์เป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมีความสัมพันธ์และสามารถทำนายประสิทธิผลของโรงเรียน เครื่องมือวัดประสิทธิผลของโรงเรียน ได้แก่ ความสำเร็จทางงานวิชาการ ความสำเร็จของโรงเรียนความสามารถในการบริหารงานของผู้บริหาร และยังพบว่า การบริหารงานของผู้บริหารที่มีพฤติกรรมเน้นงานวิชาการมากที่สุดจะเป็นสิ่งสำคัญต่อประสิทธิผลของโรงเรียนและงานวิชาการ

บริดจ์ (Bridges. 1992 : 669) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลของโรงเรียนกับวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร โรงเรียนพบว่า ในโรงเรียนที่มีประสิทธิผลนั้น ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้มีวิสัยทัศน์และยังพบว่าวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนสามารถทำนายประสิทธิผลของโรงเรียนได้

มาริลินและลินดา (Marilyn & Linda. 1994 : 201) ได้ศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในเมืองกับผู้บริหารสถานศึกษาในชนบท พบว่าทั้งผู้บริหารในเมืองและในชนบทมีลักษณะความเป็นผู้นำคล้ายคลึงกัน ผู้บริหารทั้งสองกลุ่มมีความพอใจในการเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาโรงเรียนและชุมชน ซึ่งจะสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีในโรงเรียนนอกจากนี้ยังพบว่า ผู้บริหารทั้งสองกลุ่มให้คุณค่าเป็นอันดับแรก ทางด้านมนุษยสัมพันธ์ ในองค์กรและการประพฤติปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับคุณลักษณะด้านต่างๆ ของการเปลี่ยนแปลง

ใหม่ ๆ แห่งความเป็นผู้นำไปสู่การปฏิรูปการศึกษาซึ่งผู้บริหารจะต้องมีการพัฒนาตนเองไปสู่ความก้าวหน้าผ่านขั้นตอนของการพัฒนาการทางอาชีพ

ฮอว์กกินส์ (Hawkins. 2002 : A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้นำและแบบบรรยากาศองค์การ : กรณีศึกษาการรับรู้ของพฤติกรรมผู้นำผ่านบรรยากาศองค์การของโรงเรียนนานาชาติ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้พฤติกรรมผู้นำผ่านทางบรรยากาศของโรงเรียนในโรงเรียนนานาชาติ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้พฤติกรรมของตนเองของผู้บริหารและครู ในการรับรู้พฤติกรรมโดยภาพรวมโดยใช้ระดับการชี้วัดบรรยากาศของโรงเรียนแบบเปิด ได้มีการทดสอบตัวชี้วัดพฤติกรรมผู้นำแบบเปิด 3 ด้าน คือ ด้านการสนับสนุน ด้านการใช้อำนาจบังคับบัญชาและด้านข้อจำกัด และตัวชี้วัดพฤติกรรมครู 3 ด้าน คือ ด้านเกี่ยวกับสถาบัน ด้านงานที่ได้รับมอบหมายและด้านการใช้เวลาว่าง ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมของผู้นำมีผลกระทบต่อบรรยากาศในโรงเรียนโดยภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญ และยังพบว่า ผู้นำมีพฤติกรรมด้านการให้การสนับสนุนอยู่ระดับมากและด้านการใช้อำนาจบังคับบัญชาอยู่ระดับน้อย

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะพบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารที่เป็นจริงและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร มีผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานในสถานศึกษาเป็นอย่างมาก ควรให้คุณลักษณะด้านวิชาการ มีคุณลักษณะด้านคุณสมบัติส่วนตัว มีคุณลักษณะด้านสังคม มีคุณลักษณะในด้านการบริหารงาน เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาในสถานศึกษาให้สำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำนวน 233 คน และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำนวน 2,245 คน รวมทั้งหมดจำนวน 2,478 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ที่ได้จากการสุ่มจากประชากร โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 : 608 ; อ้างถึงใน ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์, 2542 : 148-149) หลังจากนั้นทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 148 คน และครู จำนวน 331 คน รวมทั้งหมดจำนวน 479 คน ซึ่งมีขั้นตอนในการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. แบ่งโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ในแต่ละอำเภอออกเป็นกลุ่มย่อย (Strata) ตามขนาดโรงเรียน คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่
2. จำแนกประชากรในแต่ละขนาดโรงเรียนเป็นกลุ่มย่อย (Strata) 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหารและครู โดยกำหนดเป็นหน่วยตัวอย่าง (Sampling Unit)
3. กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน จะได้ผู้บริหาร จำนวน 148 คน และครู จำนวน 331 คน รวมทั้งหมดจำนวน 479 คน

4. ทำการสุ่มผู้บริหารและครูให้กระจายไปตามอำเภอและขนาดโรงเรียนตามสัดส่วน
ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

รายละเอียดของประชากรและกลุ่มตัวอย่างแสดงในตาราง 1-3 ดังนี้

ตาราง 1 จำนวนโรงเรียนจำแนกตามอำเภอและขนาดโรงเรียน

อำเภอ	จำนวนโรงเรียน ขนาดเล็ก	จำนวนโรงเรียน ขนาดกลาง	จำนวนโรงเรียน ขนาดใหญ่	รวม
เมืองบุรีรัมย์	35	40	20	95
ลำปลายมาศ	33	31	10	74
ชำนิ	4	8	5	17
บ้านด่าน	5	9	2	16
รวม	77	88	37	202

ตาราง 2 จำนวนประชากรจำแนกตามอำเภอและขนาดโรงเรียน

อำเภอ	จำนวนผู้บริหาร แยกตามขนาดโรงเรียน				จำนวนครู แยกตามขนาดโรงเรียน			
	เล็ก	กลาง	ใหญ่	รวม	เล็ก	กลาง	ใหญ่	รวม
เมืองบุรีรัมย์	35	40	37	112	169	447	489	1,105
ลำปลายมาศ	33	31	18	82	161	342	229	732
ชำนิ	4	8	9	21	20	93	109	222
บ้านด่าน	5	9	4	18	24	124	38	186
รวม	77	88	68	233	374	1,006	865	2,245

ตาราง 3 จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอำเภอและขนาดโรงเรียน

อำเภอ	จำนวนผู้บริหาร แยกตามขนาดโรงเรียน				จำนวนครู แยกตามขนาดโรงเรียน			
	เล็ก	กลาง	ใหญ่	รวม	เล็ก	กลาง	ใหญ่	รวม
เมืองบุรีรัมย์	22	26	23	71	25	67	72	164
ลำปลายมาศ	21	19	12	52	24	51	33	108
ชำนิ	3	5	6	14	3	13	16	32
บ้านค่าน	3	6	2	11	4	18	5	27
รวม	49	56	43	148	56	149	126	331

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ลักษณะเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับรายละเอียดของผู้ตอบแบบสอบถาม คำถามจะเป็นลักษณะแบบตรวจสอบรายการ (Check Lists)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งแบ่งลักษณะที่พึงประสงค์เป็น 5 ช่วง คือ

คะแนน	ความหมาย
5	มีลักษณะที่พึงประสงค์มากที่สุด
4	มีลักษณะที่พึงประสงค์มาก
3	มีลักษณะที่พึงประสงค์ปานกลาง
2	มีลักษณะที่พึงประสงค์น้อย
1	มีลักษณะที่พึงประสงค์น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบคำถามปลายเปิด (Open Form) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากที่ได้กล่าวมาแล้วเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1

2. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ศึกษาเอกสาร บทความและรายงานวิจัยด้านทฤษฎี แนวคิด หลักการที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน

2.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาสร้างแบบสอบถาม

2.3 นำเสนอร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้นต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบ เพื่อให้ได้คำถามที่ครอบคลุมและตรงกับสภาพจริง เป็นการหาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างและเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน คือ

2.3.1 นายสัญญา เสาวกุล ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านตาเหล็ง อำเภอชำนิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติ

2.3.2 นายบุญหนา อินทร์สีลา ผู้อำนวยการโรงเรียนชำนิพิทยาคม อำเภอชำนิ สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 32 เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

2.3.3 นางสาวสำรวม คงสืบชาติ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสระสี่เหลี่ยม อำเภอลำปลายมาศ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา

2.4 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญให้คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์พิจารณาอีกครั้งแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

2.5 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

2.6 นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้ (Try Out) ในข้อ 2.5 มาหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (i) ซึ่งจะพิจารณาคัดเลือกค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (i) ตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไปถือว่าผ่านเกณฑ์ ผลปรากฏว่าผ่านเกณฑ์ทั้งหมด 50 ข้อ โดยมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 2.041 ถึง 7.778

2.7 นำแบบสอบถามที่ผ่านเกณฑ์ไปหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ผลปรากฏว่าได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9738

2.8 นำแบบสอบถามมาจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง มีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือราชการจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ส่งถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยได้นำหนังสือราชการจากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 แจกโรงเรียนในสังกัด เพื่อขอความร่วมมือจากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พร้อมกับกำหนดวันรับแบบสอบถามกลับคืน
3. ผู้วิจัยไปเก็บรวบรวมแบบสอบถามที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ด้วยตนเองและกรณีไม่ได้รับแบบสอบถามคืนภายในเวลาที่กำหนด ผู้วิจัยติดตามด้วยตนเอง ผลปรากฏว่าได้แบบสอบถาม จำนวน 479 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละข้อ
2. กำหนดตัวเลขแทนค่าข้อมูลในแบบสอบถามแต่ละข้อ
3. นำแบบสอบถามมาประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ
4. ศึกษาสถานภาพและสภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ เสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบความเรียง
5. ศึกษาระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 100)

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.51 – 5.00	มีลักษณะที่พึงประสงค์ในระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50	มีลักษณะที่พึงประสงค์ในระดับมาก
2.51 – 3.50	มีลักษณะที่พึงประสงค์ในระดับปานกลาง
1.51 – 2.50	มีลักษณะที่พึงประสงค์ในระดับน้อย

1.00 – 1.50

มีลักษณะที่พึงประสงค์ในระดับน้อยที่สุด

6. เปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามสถานภาพตำแหน่งโดยวิเคราะห์ด้วย t-test (Independent Samples t-test) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญที่ .05

7. เปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียนโดยใช้สถิติ One-Way ANOVA เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจึงทำการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการของเซฟเฟ้ (Scheffe')

8. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ตอนที่ 3 ซึ่งเป็นข้อคำถามแบบปลายเปิด โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และจัดคำตอบเข้าประเด็นเดียวกันแล้วแจกแจงความถี่หาค่าร้อยละ เสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบความเรียง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 ค่าร้อยละ (Percentage)

1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) โดยใช้สูตร ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 105)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของข้อมูลหรือคะแนน

N แทน จำนวนข้อมูล

1.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ดังสูตรต่อไปนี้
(บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 106)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	$S.D.$	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$\sum x$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละข้อยกกำลังสอง
	$(\sum x)^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
	N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม

2. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

2.1 การหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยวิธีหาค่าอัตราส่วนวิกฤติเป็นรายข้อ ตามวิธีการของ t-test โดยใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 94)

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{S_H^2 + S_L^2}{N}}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าอัตราส่วนวิกฤติรายข้อ
	\bar{X}_H	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่ได้คะแนนสูง
	\bar{X}_L	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่ได้คะแนนต่ำ
	S_H^2	แทน	ความแปรปรวนของกลุ่มได้คะแนนสูง
	S_L^2	แทน	ความแปรปรวนของกลุ่มได้คะแนนต่ำ
	N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำที่นำมาวิเคราะห์

2.2 การหาค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) โดยใช้สูตรดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 96 - 98)

$$\alpha = \frac{K}{K-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
	K	แทน	จำนวนข้อของแบบสอบถาม
	S_i^2	แทน	จำนวนความแปรปรวนเป็นรายข้อ
	S_t^2	แทน	ความแปรปรวนของแบบสอบถามทั้งฉบับ

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

3.1 การทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบคุณถ.

โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1

ตำแหน่ง โดยใช้ค่าคะแนนที่ (Independent Samples t-test) ดังสูตรต่อไปนี้
(บุญชม ศรีสะอาด. 2542 : 322)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{N_1} + \frac{S_2^2}{N_2}}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาในการแจกแจงแบบ t
	X_1	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่ 1
	X_2	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่ 2
	S_1^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของกลุ่มที่ 1
	S_2^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่ 2
	N_1	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่างที่ 1
	N_2	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่างที่ 2

3.2 การทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ
ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 เมื่อจำแนก
ตามขนาดโรงเรียน โดยใช้ค่า F-test หรือ One Way ANOVA ดังสูตรต่อไปนี้
(บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 116)

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

เมื่อ	F	แทน	ค่าสถิติ
เมื่อ	MS_b	แทน	ค่าเฉลี่ยผลบวกกำลังสองระหว่างกลุ่ม
เมื่อ	MS_w	แทน	ค่าเฉลี่ยผลบวกกำลังสองภายในกลุ่ม

3.3 เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบรายคู่ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe) ดังสูตรต่อไปนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2541 : 346)

$$CV_d = \sqrt{(K-1)(F^*)(MS_{within})(2/n)}$$

เมื่อ	CV_d	แทน	ค่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่
เมื่อ	K	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
เมื่อ	F^*	แทน	ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม
เมื่อ	MS_{within}	แทน	ค่า Mean Square within Group
เมื่อ	n	แทน	จำนวนหน่วยตัวอย่างในแต่ละกลุ่มตัวอย่าง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ครั้งนี้ ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่จะนำมาเสนอตามลำดับต่อไปนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิจัยครั้งนี้ มีสัญลักษณ์ที่ใช้ในการแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้			
N	แทน	จำนวนผู้บริหารและครู	สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)	
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)	
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t - Distribution	
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F - Distribution	
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05	

การวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ศึกษาความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน

ตอนที่ 5 วิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้บริหารและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์เป็นสถานภาพ ตำแหน่งและขนาดโรงเรียน ปรากฏผลดังตาราง 4

ตาราง 4 จำนวนและค่าร้อยละของสถานภาพตำแหน่งและขนาดโรงเรียน

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มตัวอย่าง	479	100.00
1. สถานภาพตำแหน่ง		
1.1 ผู้บริหาร	148	30.90
1.2 ครู	331	69.10
2. ขนาดโรงเรียน		
2.1 โรงเรียนขนาดเล็ก	105	21.92
2.2 โรงเรียนขนาดกลาง	205	42.80
2.3 โรงเรียนขนาดใหญ่	169	35.28

จากตาราง 4 พบว่า จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานภาพตำแหน่งเป็นผู้บริหาร จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 30.90 และเป็นครู จำนวน 331 คน คิดเป็นร้อยละ 69.10 เมื่อจำแนกตามขนาดโรงเรียนที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 42.80 รองลงมา คือ ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 35.28

ตอนที่ 2 ศึกษาความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียนตาม
ความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1
ปรากฏผลดังตาราง 5 - 8

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์
ของผู้บริหาร โรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยรวมและรายด้าน

ด้าน	ประเด็นความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
1	ด้านวิชาการ	4.14	0.50	มาก	4
2	ด้านคุณสมบัติส่วนตัว	4.56	0.45	มากที่สุด	1
3	ด้านสังคม	4.35	0.53	มาก	2
4	ด้านการบริหารงาน	4.31	0.52	มาก	3
	รวมเฉลี่ย	4.33	0.45	มาก	

จากตาราง 5 พบว่า ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
บุรีรัมย์ เขต 1 มีความเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียน โดยรวม อยู่ในระดับ
มาก ($\bar{X} = 4.33$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านคุณสมบัติส่วนตัวอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วน
ด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ด้านคุณสมบัติส่วนตัว ($\bar{X} = 4.56$)
รองลงมา คือ ด้านสังคม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$) และด้านการบริหารงาน ($\bar{X} = 4.31$) และ
ด้านวิชาการ ($\bar{X} = 4.14$) ตามลำดับ

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์
ของผู้บริหาร โรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกเป็นรายข้อในแต่ละด้าน

ข้อ	ประเด็นความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
	ด้านวิชาการ				
1	ความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์หลักสูตร	4.16	0.66	มาก	5
2	ความสามารถในการเขียนบทความ การผลิตตำรา เอกสาร ทางวิชาการ	3.77	0.76	มาก	10

ตาราง 6 (ต่อ)

ข้อ	ประเด็นความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
3	มีความสนใจศึกษาหาความรู้ และสร้างผลงานทางวิชาการ	4.24	0.70	มาก	3
4	ความสามารถในการผลิตสื่อการสอนและการทำวิจัยในชั้นเรียน	3.93	0.74	มาก	9
5	ความสามารถในการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง	4.04	0.74	มาก	8
6	มีความสนใจความเคลื่อนไหวในวงการศึกษ	4.45	0.63	มาก	1
7	มีความรู้ในเรื่องเทคโนโลยีสมัยใหม่	4.06	0.63	มาก	7
8	มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน	4.14	0.66	มาก	6
9	มีความสามารถในการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ให้เกิดประโยชน์ในการจัดการศึกษา	4.25	0.65	มาก	2
10	มีความรู้ความสามารถในงานด้านวิชาการ	4.18	0.64	มาก	4
11	มีการวางแผนพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.24	0.46	มาก	3
12	มีการประสานความร่วมมือในการพัฒนางานวิชาการกับหน่วยงานอื่นๆ	4.25	0.70	มาก	2
ด้านคุณสมบัตส่วนตัว					
13	มีคุณธรรม จริยธรรม และยึดมั่นในศาสนา	4.66	0.54	มากที่สุด	2
14	มีศีลธรรม ห่างไกลจากอบายมุข	4.42	0.59	มาก	10
15	มีความยุติธรรมและความเสมอภาค	4.57	0.65	มากที่สุด	5
16	มีบุคลิกและการแต่งกายที่เหมาะสมตามกาลเทศะ	4.59	0.60	มากที่สุด	4
17	มีการใช้คำพูดที่สุภาพและยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ	4.54	0.60	มาก	7
18	มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ และมีความสุ่มรอบคอบ	4.43	0.65	มาก	9
19	มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมีความกล้าในการแสดงออก	4.46	0.66	มาก	8
20	มีความขยันอดทนต่อการทำงานและสามารถทำงานเป็นทีมร่วมกับผู้อื่นได้	4.59	0.57	มากที่สุด	4
21	มีความเป็นกันเองกับผู้ได้บังคับบัญชาและมีการช่วยเหลือผู้ได้บังคับบัญชา	4.55	0.62	มากที่สุด	6
22	ให้เกียรติและเคารพสิทธิของผู้อื่น	4.62	0.58	มากที่สุด	3
23	ปฏิบัติตนให้เป็นที่ศรัทธาของผู้ได้บังคับบัญชา	4.55	0.64	มากที่สุด	6
24	มีความรักและศรัทธาในอาชีพครู	4.77	0.47	มากที่สุด	1

ตาราง 6 (ต่อ)

ข้อ	ประเด็นความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
	ด้านสังคม				
25	การปฏิบัติตนเป็นที่น่าเชื่อถือในสังคม	4.49	0.58	มาก	2
26	เป็นที่ยอมรับจากคนในชุมชนและสังคม	4.39	0.63	มาก	5
27	มีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชนและสังคม	4.36	0.64	มาก	6
28	มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของชุมชนและสังคม	4.22	0.69	มาก	13
29	มีการให้บริการชุมชนและสังคม	4.40	0.65	มาก	4
30	มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชนและสังคม	4.50	0.65	มาก	1
31	รับฟังข้อเสนอแนะ ความคิดเห็นของชุมชนและสังคม	4.44	0.61	มาก	3
32	สามารถจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับชุมชนและสังคมได้	4.30	0.64	มาก	10
33	ใช้ทรัพยากรของชุมชนในการจัดการศึกษา	4.26	0.64	มาก	12
34	เป็นผู้ที่สามารถจูงใจชุมชนเข้ามาสนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษา	4.34	0.68	มาก	7
35	มีความรู้ในเรื่องของชุมชนและการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	4.31	0.67	มาก	9
36	มีความสามารถในการประสานงานกับบุคคลชุมชนหรือองค์กรภายนอก	4.33	0.68	มาก	8
37	มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับโรงเรียนใกล้เคียงหรือหน่วยงานอื่นๆ	4.29	0.69	มาก	11
	ด้านการบริหารงาน				
38	มีวิสัยทัศน์กว้างไกลในการจัดการศึกษาหรือพัฒนาสถานศึกษา	4.37	0.63	มาก	3
39	สร้างระบบในการปฏิบัติงานทำให้การทำงานเป็นระบบมีระเบียบที่ดี	4.30	0.67	มาก	6
40	มีความสามารถทำให้องค์กรเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้	4.25	0.71	มาก	8
41	เป็นนักวางแผน มีความสามารถในการบริหารเวลาและความขัดแย้ง	4.18	0.63	มาก	10
42	มีการสื่อสารที่ดีและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	4.34	0.67	มาก	4
43	เป็นผู้นำในการปฏิบัติและสามารถมองภาพรวมของปัญหาต่างๆ ได้ครอบคลุม	4.25	0.67	มาก	8
44	เป็นผู้บริหารที่เป็นนักประชาธิปไตย ทำงานที่โปร่งใสสามารถตรวจสอบได้	4.41	0.63	มาก	2

ตาราง 6 (ต่อ)

ข้อ	ประเด็นความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
45	มีความสามารถในการบริหารจัดการเรื่องงบประมาณ	4.27	0.68	มาก	7
46	มีความสามารถในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้และสื่อ	4.25	0.63	มาก	8
47	มีความสามารถในการบริหารจัดการอาคารสถานที่	4.32	0.69	มาก	5
48	มีความสามารถในการบริหารจัดการบุคลากร	4.22	0.69	มาก	9
49	มีความยุติธรรมในการประเมินผลงาน	4.37	0.67	มาก	3
50	ให้การสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาการเรียนการสอน และด้านความก้าวหน้า ในอาชีพของผู้ได้บังคับบัญชา	4.51	0.61	มากที่สุด	1
รวมเฉลี่ย		4.33	0.45	มาก	-

จากตาราง 6 พบว่าผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า

ด้านวิชาการ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ข้อที่ 6 มีความสนใจความเคลื่อนไหวในวงการศึกษา ($\bar{X} = 4.45$) รองลงมาคือข้อที่ 9 มีความสามารถในการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ให้เกิดประโยชน์ในการจัดการศึกษา และ ข้อที่ 12 มีการประสานความร่วมมือในการพัฒนางานวิชาการกับหน่วยงานอื่นๆ ($\bar{X} = 4.25$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อที่ 2 ความสามารถในการเขียนบทความ การผลิตตำรา เอกสารทางวิชาการ ($\bar{X} = 3.77$)

ด้านคุณสมบัติส่วนตัว พบว่าข้อ 14,17,18 และ 19 อยู่ในระดับมาก ส่วนข้ออื่นๆ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ข้อที่ 24 มีความรักและศรัทธาในอาชีพครู ($\bar{X} = 4.77$) รองลงมาคือข้อที่ 13 มีคุณธรรม จริยธรรมและยึดมั่นในศาสนา ($\bar{X} = 4.66$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อที่ 14 มีศีลธรรม ห่างไกลจากอบายมุข ($\bar{X} = 4.42$)

ด้านสังคม พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ข้อที่ 30 มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชนและสังคม ($\bar{X} = 4.50$) รองลงมาคือข้อที่ 25 การปฏิบัติตนเป็นที่น่าเชื่อถือในสังคม ($\bar{X} = 4.49$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อที่ 28 มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของชุมชนและสังคม ($\bar{X} = 4.22$)

ด้านการบริหารงาน พบว่าพบว่าข้อ 50 อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนข้ออื่น ๆ อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ข้อที่ 50 ให้การสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาด้านการศึกษาคือและด้านความก้าวหน้า ในอาชีพของผู้ได้บังคับบัญชา ($\bar{X} = 4.51$) รองลงมาคือข้อที่ 44 เป็นผู้บริหารที่เป็นนักประชาธิปไตย ทำงานที่โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ($\bar{X} = 4.41$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อที่ 41 เป็นนักวางแผน มีความสามารถในการบริหารเวลาและความขัดแย้ง ($\bar{X} = 4.18$)

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามสถานภาพตำแหน่งโดยรวมและรายด้าน

ด้าน	ประเด็นความคิดเห็น	ผู้บริหาร				ครู			
		\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับ
1	ด้านวิชาการ	4.18	0.45	มาก	4	4.12	0.52	มาก	4
2	ด้านคุณสมบัติส่วนตัว	4.60	0.45	มากที่สุด	1	4.54	0.46	มากที่สุด	1
3	ด้านสังคม	4.36	0.52	มาก	3	4.34	0.53	มาก	2
4	ด้านการบริหารงาน	4.37	0.49	มาก	2	4.28	0.53	มาก	3
	รวมเฉลี่ย	4.38	0.42	มาก		4.31	0.45	มาก	

จากตาราง 7 พบว่าผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนจำแนกตามสถานภาพตำแหน่งโดยรวมและรายด้าน ดังนี้

ผู้บริหาร มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านคุณสมบัติส่วนตัวอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านคุณสมบัติส่วนตัว ($\bar{X} = 4.60$) รองลงมา คือ ด้านการบริหารงาน ($\bar{X} = 4.37$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านวิชาการ ($\bar{X} = 4.18$)

ครู มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านคุณสมบัติส่วนตัวอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านคุณสมบัติส่วนตัว ($\bar{X} = 4.54$) รองลงมา คือ ด้านสังคม ($\bar{X} = 4.34$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านวิชาการ ($\bar{X} = 4.12$)

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำนวนตามขนาดโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน

ด้าน	ประเด็นความคิดเห็น	โรงเรียนขนาดเล็ก				โรงเรียนขนาดกลาง				โรงเรียนขนาดใหญ่			
		\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับ
1	ด้านวิชาการ	4.11	0.45	มาก	4	4.15	0.52	มาก	4	4.14	0.51	มาก	4
2	ด้านคุณสมบัติส่วนตัว	4.57	0.41	มากที่สุด	1	4.60	0.44	มากที่สุด	1	4.51	0.49	มากที่สุด	1
3	ด้านสังคม	4.35	0.49	มาก	2	4.36	0.54	มาก	2	4.33	0.54	มาก	2
4	ด้านการบริหารงาน	4.34	0.48	มาก	3	4.32	0.54	มาก	3	4.27	0.52	มาก	3
	รวมเฉลี่ย	4.34	0.40	มาก		4.36	0.45	มาก		4.30	0.46	มาก	

จากตาราง 8 พบว่า ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามขนาดโรงเรียนโดยรวมและรายด้าน ดังนี้

ผู้บริหารและครู ที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านคุณสมบัติส่วนตัวอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านคุณสมบัติส่วนตัว ($\bar{X} = 4.57$) รองลงมา คือ ด้านการสังคม ($\bar{X} = 4.35$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านวิชาการ ($\bar{X} = 4.11$)

ผู้บริหารและครู ที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านคุณสมบัติส่วนตัวอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านคุณสมบัติส่วนตัว ($\bar{X} = 4.60$) รองลงมา คือ ด้านการสังคม ($\bar{X} = 4.36$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านวิชาการ ($\bar{X} = 4.15$)

ผู้บริหารและครู ที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านคุณสมบัติส่วนตัวอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านคุณสมบัติส่วนตัว ($\bar{X} = 4.51$) รองลงมา คือ ด้านการสังคม ($\bar{X} = 4.33$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านวิชาการ ($\bar{X} = 4.14$)

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง ปรากฏผลดังตาราง 9-10

ตาราง 9 เปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็น
ของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1
จำแนกตามสถานภาพตำแหน่งโดยรวมและรายด้าน

ด้าน	ประเด็นความคิดเห็น ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์	ผู้บริหาร N = 148		ครู N = 331		t
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1	ด้านวิชาการ	4.18	0.45	4.12	0.52	1.278
2	ด้านคุณสมบัติส่วนตัว	4.60	0.45	4.54	0.46	1.257
3	ด้านสังคม	4.36	0.52	4.34	0.53	0.439
4	ด้านการบริหารงาน	4.37	0.49	4.28	0.53	1.820
	รวมเฉลี่ย	4.38	0.42	4.31	0.45	1.398

จากตาราง 9 พบว่า ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ที่มีสถานภาพตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 10 เปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็น
ของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1
จำแนกตามสถานภาพตำแหน่งโดยรวมและรายข้อ

ข้อ	ประเด็นความคิดเห็นต่อ คุณลักษณะที่พึงประสงค์	ผู้บริหาร N = 148		ครู N = 331		t
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
	ด้านวิชาการ					
1	ความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์หลักสูตร	4.15	0.64	4.16	0.67	0.119
2	ความสามารถในการเขียนบทความ การผลิตตำรา เอกสารทางวิชาการ	3.75	0.74	3.78	0.78	0.455
3	มีความสนใจศึกษาหาความรู้ และสร้างผลงานทาง วิชาการ	4.29	0.69	4.21	0.70	1.071
4	ความสามารถในการผลิตสื่อการสอนและการทำ วิจัยในชั้นเรียน	3.93	0.73	3.93	0.75	0.003
5	ความสามารถในการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง	4.15	0.70	3.99	0.76	2.215*
6	มีความสนใจความเคลื่อนไหวในวงการศึกษา	4.55	0.60	4.40	0.63	2.459*
7	มีความรู้ในเรื่องเทคโนโลยีสมัยใหม่	4.11	0.61	4.04	0.64	1.131
8	มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน	4.13	0.65	4.14	0.67	0.145
9	มีความสามารถในการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ให้ เกิดประโยชน์ในการจัดการศึกษา	4.33	0.58	4.22	0.68	1.668
10	มีความรู้ความสามารถในงานด้านวิชาการ	4.27	0.57	4.14	0.66	1.962
11	มีการวางแผนพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.27	0.59	4.22	0.67	0.760
12	มีการประสานความร่วมมือในการพัฒนางาน วิชาการกับหน่วยงานอื่นๆ	4.30	0.71	4.23	0.69	1.045
	ด้านคุณสมบัติส่วนตัว					
13	มีคุณธรรม จริยธรรม และยึดมั่นในศาสนา	4.71	0.52	4.64	0.55	1.157
14	มีศีลธรรม ห่างไกลจากอบายมุข	4.45	0.60	4.41	0.59	0.781
15	มีความยุติธรรมและความเสมอภาค	4.63	0.61	4.55	0.67	1.186
16	มีบุคลิกและการแต่งกายที่เหมาะสมตามกาลเทศะ	4.65	0.57	4.57	0.61	1.433
17	มีการใช้คำพูดที่สุภาพและยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ	4.53	0.62	4.55	0.60	0.280
18	มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ และ มีความสุขรอบคอบ	4.44	0.66	4.42	0.64	0.320

ตาราง 10 (ต่อ)

ข้อ	ประเด็นความคิดเห็นต่อ คุณลักษณะที่พึงประสงค์	ผู้บริหาร N = 148		ครู N = 331		t
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
19	มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมีความกล้าในการแสดงออก	4.49	0.66	4.45	0.66	0.664
20	มีความขยันอดทนต่อการทำงานและสามารถทำงานเป็นทีมร่วมกับผู้อื่นได้	4.65	0.53	4.56	0.59	1.482
21	มีความเป็นกันเองกับผู้อื่นได้บังคับบัญชาและมีการช่วยเหลือผู้ได้บังคับบัญชา	4.58	0.64	4.53	0.61	0.731
22	ให้เกียรติและเคารพสิทธิของผู้อื่น	4.68	0.57	4.60	0.59	1.407
23	ปฏิบัติตนให้เป็นที่ศรัทธาของผู้ได้บังคับบัญชา	4.61	0.62	4.52	0.64	1.531
24	มีความรักและศรัทธาในอาชีพครู ด้านสังคม	4.81	0.45	4.76	0.48	1.198
25	การปฏิบัติตนเป็นที่น่าเชื่อถือในสังคม	4.52	0.58	4.48	0.58	0.805
26	เป็นที่ยอมรับจากคนในชุมชนและสังคม	4.42	0.62	4.37	0.64	0.784
27	มีส่วนร่วม ในกิจกรรมพัฒนาชุมชนและสังคม	4.37	0.62	4.35	0.65	0.221
28	มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของชุมชนและสังคม	4.19	0.70	4.23	0.68	0.507
29	มีการให้บริการชุมชนและสังคม	4.39	0.65	4.40	0.65	0.075
30	มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชนและสังคม	4.54	0.66	4.49	0.65	0.826
31	รับฟังข้อเสนอแนะ ความคิดเห็นของชุมชนและสังคม	4.44	0.61	4.43	0.60	0.089
32	สามารถจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับชุมชนและสังคมได้	4.33	0.65	4.29	0.63	0.648
33	ใช้ทรัพยากรของชุมชนในการจัดการศึกษา	4.25	0.64	4.26	0.65	0.230
34	เป็นผู้ที่สามารถจูงใจชุมชนเข้ามาสนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษา	4.37	0.69	4.33	0.67	0.572
35	มีความรู้ในเรื่องของชุมชนและการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	4.33	0.67	4.30	0.67	0.435
36	มีความสามารถในการประสานงานกับบุคคลชุมชนหรือองค์กรภายนอก	4.35	0.68	4.32	0.68	0.454
37	มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับ โรงเรียนใกล้เคียงหรือหน่วยงานอื่นๆ	4.30	0.73	4.29	0.68	0.164

ตาราง 10 (ต่อ)

ข้อ	ประเด็นความคิดเห็นต่อ คุณลักษณะที่พึงประสงค์	ผู้บริหาร N = 148		ครู N = 331		t
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
38	ด้านการบริหารงาน มีวิสัยทัศน์กว้างไกลในการจัดการศึกษาหรือ พัฒนาสถานศึกษา	4.45	0.57	4.33	0.65	1.973*
39	สร้างระบบในการปฏิบัติงานทำให้การทำงานเป็น ระบบมีระเบียบที่ดี	4.40	0.61	4.26	0.69	2.151*
40	มีความสามารถทำให้องค์กรเป็นองค์กรแห่งการ เรียนรู้	4.35	0.65	4.20	0.73	2.144*
41	เป็นนักวางแผน มีความสามารถในการบริหารเวลา และความขัดแย้ง	4.27	0.59	4.13	0.64	2.299*
42	มีการสื่อสารที่ดีและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	4.45	0.61	4.29	0.69	2.382*
43	เป็นผู้นำในการปฏิบัติและสามารถมองภาพรวม ของปัญหาต่าง ๆ ได้ครอบคลุม	4.34	0.63	4.21	0.69	1.907
44	เป็นผู้บริหารที่เป็นนักประชาธิปไตย ทำงานที่ โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้	4.47	0.62	4.38	0.64	1.491
45	มีความสามารถในการบริหารจัดการเรื่องงบประมาณ	4.31	0.69	4.25	0.67	0.996
46	มีความสามารถในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ และสื่อ	4.26	0.62	4.25	0.63	0.221
47	มีความสามารถในการบริหารจัดการอาคารสถานที่	4.33	0.69	4.31	0.69	0.296
48	มีความสามารถในการบริหารจัดการบุคลากร	4.31	0.67	4.18	0.70	1.813
49	มีความยุติธรรมในการประเมินผลงาน	4.41	0.64	4.36	0.68	0.721
50	ให้การสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาด้ านการศึกษาต่อและด้านความก้าวหน้า ในอาชีพของ ผู้ได้บังคับบัญชา	4.51	0.58	4.50	0.62	0.195
	รวมเฉลี่ย	4.38	0.42	4.31	0.45	1.398

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 10 พบว่า ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่ 5 ความสามารถในการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ข้อที่ 6 มีความสนใจความเคลื่อนไหวในวงการศึกษ ข้อที่ 38 มีวิสัยทัศน์กว้างไกลในการจัดการศึกษาหรือพัฒนาสถานศึกษา ข้อที่ 39 สร้างระบบในการปฏิบัติงานทำให้การทำงานเป็นระบบมีระเบียบที่ดี ข้อที่ 40 มีความสามารถทำให้องค์กรเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ข้อที่ 41 เป็นนักวางแผน มีความสามารถในการบริหารเวลาและความขัดแย้ง และข้อที่ 42 มีการสื่อสารที่ดีและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนข้ออื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน ปรากฏผลดังตาราง 11

ตาราง 11 เปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน

ด้าน	ประเด็นความคิดเห็น ต่อคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์	ขนาดเล็ก N = 105		ขนาดกลาง N = 205		ขนาดใหญ่ N = 169		F
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1	ด้านวิชาการ	4.11	0.45	4.15	0.52	4.14	0.51	0.260
2	ด้านคุณสมบัติส่วนตัว	4.57	0.41	4.60	0.44	4.51	0.49	1.998
3	ด้านสังคม	4.35	0.49	4.36	0.54	4.33	0.54	0.222
4	ด้านการบริหารงาน	4.34	0.48	4.32	0.54	4.27	0.52	0.637
	รวมเฉลี่ย	4.34	0.40	4.36	0.45	4.30	0.46	0.666

จากตาราง 11 พบว่า ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน ปรากฏผลดังตาราง 12-15

ตาราง 12 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ด้านวิชาการ

ประเด็นความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
1. ผู้บริหารควรส่งเสริมกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูให้มากขึ้น	58	31.52
2. ควรจัดให้มีสื่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและเพียงพอ	49	26.63
3. ผู้บริหารควรมีความรู้และสามารถแนะนำครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ	34	18.48
4. ควรให้ความสำคัญการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้	24	13.04
5. ควรมีการพัฒนาตนเองและบุคลากรในองค์กรเสมอ	19	10.33
รวม	184	100.00

จากตาราง 12 พบว่า ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยรวมมีผู้แสดงความคิดเห็นจำนวน 184 คน โดยประเด็นที่มีผู้เสนอแนะมากที่สุด คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูให้มากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 31.52 รองลงมา คือ ควรจัดให้มีสื่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและเพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 26.63 และผู้บริหารควรมีความรู้และสามารถแนะนำครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ คิดเป็นร้อยละ 18.48 ตามลำดับ

ตาราง 13 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์
ของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1
ด้านคุณสมบัติส่วนตัว

ประเด็นความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
1. ควรมีจิตสาธารณะเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน	80	28.37
2. ควรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ได้บังคับบัญชาอย่างเสมอต้นเสมอปลายและไม่เลือกปฏิบัติ	68	24.11
3. ควรมีความเป็นประชาธิปไตย	60	21.28
4. กล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจและมีความเป็นผู้นำ	54	19.15
5. มีบุคลิกภาพที่ดีเป็นกันเอง ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น	20	7.09
รวม	282	100.00

จากตาราง 13 พบว่า ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยรวมมีผู้แสดงความคิดเห็นจำนวน 282 คน โดยประเด็นที่มีผู้เสนอแนะมากที่สุด คือ ควรมีจิตสาธารณะเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน คิดเป็นร้อยละ 28.37 รองลงมา คือ ควรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ได้บังคับบัญชาอย่างเสมอต้นเสมอปลายและไม่เลือกปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ 24.11 และควรมีความเป็นประชาธิปไตย คิดเป็นร้อยละ 21.28 ตามลำดับ

ตาราง 14 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์
ของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1
ด้านสังคม

ประเด็นความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
1. ควรส่งเสริมและจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง	78	29.21
2. ควรมีการเผยแพร่ข่าวสารและผลงานของโรงเรียนต่อชุมชน	69	25.84
3. ควรมีความสามารถประสานงานกับชุมชนหรือองค์กรภายนอก ได้ดี	54	20.23
4. ควรได้รับการยอมรับจากสังคมเป็นอย่างดี	44	16.48
5. ให้ความร่วมมือกับสังคมและส่งเสริมกิจกรรมเพื่อสังคมเสมอ	22	8.24
รวม	267	100.00

จากตาราง 14 พบว่า ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้บริหารและครู สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยรวมมีผู้แสดงความคิดเห็นจำนวน
267 คน โดยประเด็นที่มีผู้เสนอแนะมากที่สุด คือ ควรส่งเสริมและจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนอย่าง
ต่อเนื่อง คิดเป็นร้อยละ 29.21 รองลงมา คือ ควรมีการเผยแพร่ข่าวสารและผลงานของโรงเรียน
ต่อชุมชน คิดเป็นร้อยละ 25.84 และควรมีความสามารถประสานงานกับชุมชนหรือองค์กร
ภายนอกได้ดี คิดเป็นร้อยละ 20.23 ตามลำดับ

ตาราง 15 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์
ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1
ด้านการบริหารงาน

ประเด็นความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
1. ผู้บริหารควรบริหารงานด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้	54	25.23
2. ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครู บุคลากรทางการศึกษาได้เข้าร่วมอบรม ศึกษาดูงาน	49	22.90
3. ผู้บริหารควรบริหารงานโดยยึดคนและผลงานเป็นหลัก	40	18.69
4. ผู้บริหารควรมีความสามารถในการบริหารงานได้ ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ	37	17.29
5. ผู้บริหารควรส่งเสริมครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านการรักษาระเบียบวินัย	34	15.89
รวม	214	100.00

จากตาราง 15 พบว่า ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยรวมมีผู้แสดงความคิดเห็นจำนวน 214 คน โดยประเด็นที่มีผู้เสนอแนะมากที่สุด คือ ผู้บริหารควรบริหารงานด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม โปร่งใส คิดเป็นร้อยละ 25.23 รองลงมา คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครู บุคลากรทางการศึกษาได้เข้าร่วมอบรม ศึกษาดูงาน คิดเป็นร้อยละ 22.90 และผู้บริหารควรบริหารงานโดยยึดคนและผลงานเป็นหลัก คิดเป็นร้อยละ 18.69 ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปผลและมีข้อเสนอแนะตามลำดับ ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สมมติฐานของการวิจัย
3. วิธีดำเนินการวิจัย
4. สรุปผลการวิจัย
5. อภิปรายผล
6. ข้อเสนอแนะ
 - 6.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้
 - 6.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามสถานภาพตำแหน่งและขนาดโรงเรียน

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผู้บริหารกับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียนแตกต่างกัน
2. ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียนแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำนวน 2,478 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ที่ได้จากการสุ่มจากประชากรโดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 : 608 ; อ้างถึงใน ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์, 2542 : 148 - 149) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 479 คน แล้วทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง แบ่งออกเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับรายละเอียดของผู้ตอบแบบสอบถาม คำถามจะเป็นลักษณะแบบตรวจสอบรายการ (Check Lists) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open Form) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่นอกเหนือจากที่ได้กล่าวมาแล้วเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยขอหนังสือราชการจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ส่งถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากนั้นนำหนังสือราชการจากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 แจ้งโรงเรียนในสังกัดเพื่อขอความร่วมมือจากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พร้อมกับกำหนดวันรับแบบสอบถามกลับคืน โดยผู้วิจัยไปเก็บรวบรวมแบบสอบถามที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ด้วยตนเองและกรณีไม่ได้รับแบบสอบถามคืนภายในเวลาที่กำหนด ผู้วิจัยติดตามด้วยตนเอง ผลปรากฏว่าได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 479 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับโดยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม กำหนดตัวเลขแทนค่าข้อมูลในแบบสอบถามแต่ละข้อและนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ เสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบความเรียงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานูรริรมย์ เขต 1 ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานูรริรมย์ เขต 1 จำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง โดยวิเคราะห์ด้วยค่าที (Independent Samples t-test) และจำแนกตามขนาดโรงเรียนโดยใช้สถิติ One-Way ANOVA เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe) โดยกำหนดค่าสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ตอนที่ 3 ซึ่งเป็นข้อคำถามแบบปลายเปิด ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดคำตอบเข้าประเด็นเดียวกันแล้วแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ เสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานูรริรมย์ เขต 1 สรุปผลได้ดังนี้

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานูรริรมย์ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านคุณสมบัติส่วนตัวอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านสังคม ด้านการบริหารงานและด้านวิชาการ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านคุณสมบัติส่วนตัว ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านวิชาการ
2. ความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานูรริรมย์ เขต 1 จำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง พบว่า ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานูรริรมย์ เขต 1 ที่มีสถานภาพตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. ความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียน โดยรวมไม่แตกต่างกัน

4. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ดังนี้

4.1 ด้านวิชาการ ประเด็นที่มีผู้เสนอแนะมากที่สุด คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมกิจกรรมการจัดการเรียน การสอนของครูให้มากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 31.52 รองลงมา คือ ควรจัดให้มีสื่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและเพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 26.63 และผู้บริหารควรมีความรู้และสามารถแนะนำครู ได้อย่างมีประสิทธิภาพ คิดเป็นร้อยละ 18.48 ตามลำดับ

4.2 ด้านคุณสมบัติส่วนตัว ประเด็นที่มีผู้เสนอแนะมากที่สุด คือ ควรมีจิตสาธารณะ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน คิดเป็นร้อยละ 28.37 รองลงมา คือ ควรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเสมอต้นเสมอปลายและไม่เลือกปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ 24.11 และควรมีความเป็นประชาธิปไตย คิดเป็นร้อยละ 21.28 ตามลำดับ

4.3 ด้านสังคม ประเด็นที่มีผู้เสนอแนะมากที่สุด คือ ควรส่งเสริมและจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง คิดเป็นร้อยละ 29.21 รองลงมา คือ ควรมีการเผยแพร่ข่าวสารและผลงานของโรงเรียนต่อชุมชน คิดเป็นร้อยละ 25.84 และควรมีความสามารถประสานงานกับชุมชนหรือองค์กรภายนอกได้ดี คิดเป็นร้อยละ 20.23 ตามลำดับ

4.4 ด้านการบริหารงาน ประเด็นที่มีผู้เสนอแนะมากที่สุด คือ ผู้บริหารควรบริหารงานด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม โปร่งใส คิดเป็นร้อยละ 25.23 รองลงมา คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครู บุคลากรทางการศึกษาได้เข้าร่วมอบรม ศึกษาดูงาน คิดเป็นร้อยละ 22.90 และผู้บริหารควรบริหารงานโดยยึดคนและผลงานเป็นหลัก คิดเป็นร้อยละ 18.69 ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการศึกษาความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ทั้ง 4 ด้าน มีประเด็นที่ค้นพบ ซึ่งผู้วิจัยได้อภิปรายและให้ข้อเสนอแนะดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ด้านที่อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านคุณสมบัติส่วนตัว โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ข้อที่ 24 มีความรักและศรัทธาในอาชีพครู รองลงมาคือข้อที่ 13 มีคุณธรรม จริยธรรมและยึดมั่นในศาสนา และข้อที่ 22 ให้เกียรติและเคารพสิทธิของผู้อื่น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารและครูเห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้นำองค์กรและเป็นผู้นำบริหารการจัดการศึกษาตามแนวปฏิรูป เพราะผู้บริหารโรงเรียน คือ ผู้นำที่จะต้องเป็นตัวอย่างของการปฏิรูป การปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ และการบริหารให้กับครูและนักเรียน ดังนั้นผู้บริหารควรมีคุณสมบัติส่วนตัวที่เหมาะสม อาจเป็นเพราะว่ามนุษย์สัมพันธ์เป็นพฤติกรรมที่ปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นทำให้คนที่มิปฏิสัมพันธ์นั้นพึงพอใจหรือเป็นที่ต้องการของเขาประกอบด้วยผู้บริหารควรมีความมั่นคงในอารมณ์ เนื่องจากเป็นผู้ที่จัดสรรผลประโยชน์ให้กับผู้ร่วมงาน และรักษาผลประโยชน์ของทางราชการ ผู้บริหารโรงเรียนจึงมักจะพบกับปัญหาคำนิทา หรือพฤติกรรมที่ผู้ร่วมงานแสดงออกมากกระตุ้นให้ได้ตอบ ผู้บริหารโรงเรียนจึงต้องอดทน อดกลั้น ยิ้มแย้มแจ่มใส พุดจาสุภาพ เนื่องจากไม่อยู่ในฐานะที่จะทะเลาะกับใครได้ จึงต้องพยายามควบคุมความรู้สึก และอารมณ์ให้มั่นคงเพื่อบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกันและงานนั้นจะประสบความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของประชุม รอดประเสริฐ (2543 : 56) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะที่ผู้บริหารควรมีและเป็นคุณลักษณะที่จะทำให้วิชาชีพการเป็นนักบริหารประสบผลสำเร็จ คือเป็นผู้มีความรู้เฉลียวฉลาด มีความรู้ทัน ต่อเหตุการณ์ต่างๆ และเป็นปัจจุบันเสมอ มีความสามารถในการแก้ปัญหาต่างๆ ได้ดี เป็นผู้มีความซื่อสัตย์ และมีความยุติธรรม เป็นผู้ใช้เวลาให้กับหน่วยงานอย่างแท้จริงและเอาใจจริงเอาใจ กับงาน ที่รับผิดชอบ เป็นผู้มีจินตนาการสูงและกล้าตัดสินใจในสิ่งที่จะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม นอกจากนั้นเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะประสานให้บุคคลปฏิบัติงานตามหน้าที่ของตนเองให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรต่อไป และสอดคล้องกับพระเมธีธรรมาภรณ์ (2541 : 12-24) ได้เสนอคุณธรรมของนักบริหารไว้ว่าวิธีบริหารงานที่ดี คือธรรมาธิปไตยที่ใช้ทั้งพระเดชและพระคุณ ซึ่งทำให้ได้ทั้งน้ำใจคนและผลของงานนักบริหารแบบธรรมาธิปไตยยึดธรรมเป็นหลักในการบริหารซึ่งเรียกว่า พละ 4 ประการ ได้แก่ ปัญญาพละ คือ กำลังแห่งความรู้เรื่องคน เรื่องคน เรื่องงาน วิริยพละ คือ กำลังแห่งความขยัน ที่ปลุกใจตนเองและคนอื่นตลอดเวลา อดวิชัยพละ คือ กำลังแห่งความสุจริตที่ปราศจากธุรวแห่งชีวิตอันเกิดจากอบายมุข สังคหพละ คือ กำลังแห่งมนุษยสัมพันธ์ที่ประสานใจคน ร่วมงานด้วยความโอบอ้อมอารี วชิโรพละเพราะสงเคราะห์ประชาชนและวางตนพอดี และสอดคล้องกับงานวิจัยของวีระวงศ์ สุวรรณพันธ์ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมผู้นำเกี่ยวกับการมุ่งงานและมุ่งสัมพันธ์ของผู้บริหาร

สถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษาตามการรับรู้และ ความคาดหวังของครูผู้สอน สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเถลี จังหวัดลำพูน พบว่า พฤติกรรมผู้นำเกี่ยวกับการมุ่งงานและ มุ่งสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญลือ จันทรร (2542 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างการบริหาร โดยยึดวัตถุประสงค์ของผู้บริหาร กับการประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาเขตการศึกษา 12 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ พบว่า พฤติกรรมการบริหาร โดยยึดวัตถุประสงค์ของผู้บริหารอยู่ในระดับ มาก และสอดคล้องกับ สมพร สุทัศนีย์ (2542 : 106) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารต้องมีคุณลักษณะส่วนตัว โดยการรับรู้ตนเอง การรับรู้ผู้อื่น ความเชื่อ เจตคติ ค่านิยม ซึ่งผู้บริหารต้องสำรวจข้อบกพร่องและ ปรับปรุงแก้ไขให้คืออยู่เสมอ เพราะมีความจำเป็นในการเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์ให้ ได้รับความสำเร็จ ค่อยไป สอดคล้องผลการวิจัยของปรีชา ยอดแก้ว (2545 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ ระหว่างระหว่างมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารกับผลการปฏิบัติงานของ โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมือง เขตการศึกษา 7 ผลการวิจัยพบว่า มนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารด้านคุณลักษณะส่วนตัวอยู่ในระดับสูง

2. จากผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ ผู้บริหาร โรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 จำแนกตามสถานภาพตำแหน่งและขนาดโรงเรียน มีประเด็นสำคัญที่ นำมาอภิปราย ดังนี้

2.1 ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ที่มีสถานภาพตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยรวมและ รายด้าน ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหาร โรงเรียนและครูก็คิดว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของผู้บริหาร โรงเรียนนั้นมีความจำเป็นและสำคัญในการบริหารการจัดการศึกษา โดยต้องให้ ความสำคัญต่อการส่งเสริมและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญผู้บริหารต้องรู้จักวางแผนกำหนดคน โยบายและยุทธศาสตร์ เพื่อปฏิรูปการ เรียนรู้ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ จึงส่งผลให้ผู้บริหาร โรงเรียนและครูก็คิดเห็นต่อคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราภรณ์ วุฒิกักดี (2542 : 95-96) ได้ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะที่พึง ประสงค์ของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูอาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญ ศึกษาเขตกรุงเทพฯ ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ผู้บริหารควรมีอยู่ในระดับมาก ที่สุด ได้แก่ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีวิสัยทัศน์กว้างไกล กล้าตัดสินใจรับผิดชอบต่อการตัดสินใจของ ตนเองปฏิบัติต่อผู้ได้บังคับบัญชาด้วยความเสมอภาค มีความรู้ความสามารถปฏิบัติงานในหน้าที่การ บริหารเป็นอย่างดี และมีความรอบรู้ทันเหตุการณ์ ข่าวสาร เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่มีผลต่อตัวเองและ

หน้าที่การงานและจากผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นในทรรณะของครูผู้สอน พบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะของผู้บริหารที่พึงประสงค์ ในทรรณะของครูผู้สอนในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับ เกษม บำเพ็ญทาน (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในทัศนะของข้าราชการครู สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดจันทบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์และเปรียบเทียบตามประเภทและบุคลิกภาพโดยแบ่งคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านสถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ด้านสถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ด้านสถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการและ ด้านสถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งผลการศึกษา พบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก

2.2 ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน มีพื้นฐานทางความคิดเห็นคล้ายกัน อาจเนื่องจากผู้บริหารและครูอยู่ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายการศึกษา ที่จัดโครงสร้างการบริหารการศึกษาที่มีเอกภาพเชิงนโยบายที่เน้นระบบการกระจายอำนาจและยึดหลักการมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ นิรันดร หมั่นสุข (2543 : 106 – 107) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องพฤติกรรมภาวะผู้นำที่เป็นจริงและที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดหนองคาย ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการของบุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ พบว่า พฤติกรรมภาวะผู้นำที่เป็นจริงของผู้บริหารโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากซึ่งไม่แตกต่างกัน ซึ่งตรงกับผลการศึกษาของ เกษม บำเพ็ญทาน (2546 : 103 – 104) ที่ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ยุคปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ในทัศนะของข้าราชการครู สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดจันทบุรี โดยผลการศึกษาพบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

3. จากผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้บริหารและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ซึ่งมีประเด็นดังนี้ ด้านวิชาการ คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูให้มากขึ้น และผู้บริหารควรมี

ความรู้และสามารถแนะนำครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านคุณสมบัติส่วนตัว คือ ควรมีจิตสาธารณะ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน และควรมีมโนธรรมสำนึกที่ดีต่อผู้ได้บังคับบัญชาอย่างเสมอต้นเสมอปลายและไม่เลือกปฏิบัติ ด้านสังคม คือ ควรส่งเสริมและจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน อย่างต่อเนื่อง และควรมีการเผยแพร่ข่าวสารและผลงานของโรงเรียนต่อชุมชน ควรมีความสามารถประสานงานกับชุมชนหรือองค์กรภายนอกได้ดี ด้านการบริหารงาน คือ ผู้บริหารควรบริหารงานด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม โปร่งใส และผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครู บุคลากรทางการศึกษาได้เข้าร่วมอบรม ศึกษาดูงาน และผู้บริหารควรบริหารงานโดยยึดคนและผลงานเป็นหลัก นอกจากนี้ ผู้บริหารโรงเรียนในยุคของการปฏิรูปการศึกษาต้องเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะในด้านวิชาการ ด้านคุณสมบัติส่วนตัว ด้านสังคม และด้านการบริหารงานที่ดี เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคนมีความรู้ความสามารถและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดไว้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานบุรีรัมย์ เขต 1 ค้นพบข้อมูลที่สำคัญอันจะนำไปสู่ข้อเสนอแนะ เพื่อกำหนดแนวนโยบายในการพัฒนาผู้บริหาร และสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้ จึงขอเสนอแนะ โดยสรุป ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ด้านวิชาการ มีความสนใจความเคลื่อนไหวในวงการศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ดังนั้นผู้บริหารควรมีความรู้ในเรื่องเทคโนโลยีสมัยใหม่สามารถประยุกต์ใช้องค์ความรู้ในการจัดการเรียนการสอน มีการวางแผนพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์ในการจัดการศึกษา และผู้บริหารควรส่งเสริมกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูให้มากขึ้น ควรจัดให้มีสื่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ เพียงพอ และควรให้ความสำคัญการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในงานด้านวิชาการของโรงเรียน
2. ด้านคุณสมบัติส่วนตัว มีความรักและศรัทธาในอาชีพครู มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ดังนั้นผู้บริหารควรมีความยุติธรรม มีความเสมอภาค มีความเป็นกันเองกับผู้ได้บังคับบัญชาและมีการช่วยเหลือผู้ได้บังคับบัญชามีคุณธรรม จริยธรรม ยึดมั่นในศาสนาและมีศีลธรรม ห่างไกลจากอบายมุข มีความขยันอดทนต่อการทำงานและสามารถทำงานเป็นทีมร่วมกับผู้อื่นได้ และนอกจากนั้นผู้บริหารควรมีจิตสาธารณะเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน มีมโนธรรมสำนึกที่ดีต่อ

ผู้ได้บังคับบัญชาอย่างเสมอต้นเสมอปลายและไม่เลือกปฏิบัติ ควรมีความเป็นประชาธิปไตย และมีบุคลิกภาพที่ดีเป็นกันเอง เป็นผู้นำ กล้าคิด กล้าทำ ขอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น

3. ด้านสังคม มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชนและสังคม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ดังนั้นผู้บริหารควรมีการจัดกิจกรรมในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ควรมีการเผยแพร่ข่าวสารและผลงานของโรงเรียนต่อชุมชน และให้บริการชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานของโรงเรียนและควรปฏิบัติตนเป็นที่น่าเชื่อถือในสังคมเป็นที่ยอมรับจากคนในชุมชน และมีความสามารถประสานงานกับชุมชนหรือองค์กรภายนอกได้ดี ให้ความร่วมมือกับสังคมและส่งเสริมกิจกรรมเพื่อสังคมเสมอ

4. ด้านการบริหารงาน ให้การสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาด้านการศึกษาต่อและด้านความก้าวหน้า ในอาชีพของผู้ได้บังคับบัญชา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ดังนั้น ควรให้ครูได้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครู นุเคราะห์ทางการศึกษาได้เข้าร่วมอบรม ศึกษาดูงาน เพื่อให้ครูมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ และผู้บริหารควรบริหารงานด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม โปร่งใส บริหารงานโดยยึดคนและผลงานเป็นหลัก เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. ควรทำการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียน เพื่อเจาะลึกปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของโรงเรียน
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน โดยจำแนกตามสังกัดของโรงเรียน เช่น โรงเรียนประถมศึกษา และโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อจะได้ทราบว่าผู้บริหารและครูในโรงเรียนสังกัดต่างกัน มีคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียนแตกต่างกันหรือไม่
3. ควรศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการบริหารงานและพัฒนาโรงเรียนทั้งปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน เพื่อนำข้อมูลมาพัฒนาคุณภาพของโรงเรียน

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). การปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2542). เส้นทางสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษาไทย : แนวทางการดำเนินงาน การปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- เกษม บำเพ็ญทาน. (2546). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในทัศนะของข้าราชการครู สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดจันทบุรี. ปรินญาณีพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). จันทบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี.
- เกศราภรณ์ วิทขไพจิตร. (2544). คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนที่พึงประสงค์ตามการรับรู้ ของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณีพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- โกศล ศรีทอง. (2543). คุณลักษณะของผู้บริหารที่สัมพันธ์กับคุณภาพการบริหารงานวิชาการ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5. ปรินญาณีพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- จันทราณี สวงนาม. (2545). ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : นีล พอยท์.
- _____. (2551). ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : นีล พอยท์.
- จิราภรณ์ วุฒิกักดี. (2542). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูอาจารย์ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เจดิว ศุภนร. (2545). คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ตามทัศนะของผู้บริหาร ครูและศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี. ปรินญาณีพนธ์ ค.ม. (บริหารการศึกษา). อุบลราชธานี : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.

- ถวิล อรัญเวศ. (2544, กุมภาพันธ์). "นักบริหารมืออาชีพในยุคเขตพื้นที่การศึกษา", วิชาการ. 4 (2) : 15-19.(2).
- ธงชัย สันติวงษ์. (2543). หลักการจัดการ พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ธวัชชัย กลิ่นดี. (2545). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส
สังกัดกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- ธีรรัตน์ กิจจาร์ภย์. (2542). คุณธรรมสำหรับผู้บริหารโครงการตำราวิชาการราชภัฏเฉลิมพระเกียรติ
เนื่องในวโรกาสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมพรรษา 6 รอบ.
เพชรบูรณ์ : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์.
- ธีระ รุญเจริญ. (2544). รายงานการวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการบริหาร และ
การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : วิ.ที.ซี.
คอมมิวนิเคชั่น.
- นงลักษณ์ สุทธิวัฒนพันธ์. (2539). พัฒนาศักยภาพผู้นำและนักบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 5.
กรุงเทพฯ : เคล็ดไทย.
- นพดล ศิริโชค. (2545). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนะ
ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและข้าราชการครู สังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดยโสธร. ปรินญาณิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา).
อุบลราชธานี : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- นรินทร์ หมั่นสุข. (2543). พฤติกรรมภาวะผู้นำที่เป็นจริงและที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียน
ประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.
(บริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2541). วิธีการทางสถิติสำหรับวิจัย เล่ม 2. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญถือ จันทรส. (2542). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานโดยยึดวัตถุประสงค์ของผู้บริหาร
กับประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา).
ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ประจุม รอดประเสริฐ. (2543). นโยบายและการวางแผน หลักการและทฤษฎี. พิมพ์ครั้งที่ 5.
กรุงเทพฯ : เนติกุล.

- ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. (2542). ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.
พิมพ์ครั้งที่ 2. บุรีรัมย์ : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ปรีชา ขอดแก้ว. (2545). ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารกับผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมือง เขต 7. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. กำแพงเพชร : บัณฑิตศึกษา สถาบันราชภัฏกำแพงเพชร.
- ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2543). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.
- พรนพ พุกกะพันธ์. (2544). ภาวะผู้นำและการจูงใจ. กรุงเทพฯ : จามจุรีโปรดักท์.
- พระเมธีธรรมากรณ์ (ประยูร ชมฺมจิตฺโต). (2541). คุณธรรมสำหรับผู้บริหาร. กรุงเทพฯ : มูลนิธิพุทธธรรม.
- พิมพ์ใจ โอภาณุรักษธรรม. (2542). ภาวะผู้นำโครงการตำราวิชาการราชภัฏเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมพรรษา 6 รอบ. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
- ขงยุทธ เกษสาคร. (2542). ภาวะผู้นำและแรงจูงใจโครงการตำราวิชาการราชภัฏเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมพรรษา 6 รอบ. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2545). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์.
- วิชชุดา หุ่นวิไล. (2542). การบริหารบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
- วีระวงศ์ สุวรรณพันธ์. (2540). พฤติกรรมผู้นำของสถานศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษา ตั้งกีดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- เสาวนิต เสดานนท์. (2542). ภาวะผู้นำ (Leadership). นครราชสีมา : สถาบันราชภัฏนครราชสีมา.
- สมพร สุทัศน์ีย์. (2542). มนุษยสัมพันธ์. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมศักดิ์ คงเที่ยง. (2542). หลักการบริหารการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2538). วิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานตามโครงการเร่งรัดคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์.
- _____. (2542). คู่มือคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดและคณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอ. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2540) การบริหารโรงเรียนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2545, กรกฎาคม) “คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนยุคใหม่”, วารสารวิชาการ. 5(7) : 16-17.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2540). ชุดฝึกอบรมพัฒนาตนเอง. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- ศิริพันธ์ มั่นทน. (2545). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนในจังหวัดสมุทรปราการ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (บริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม. (2542). จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุดใจ ศรีทอง. (2543). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนะของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา. ปรินญาณิพนธ์. กศ.ม. (บริหารการศึกษา). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุนีย์ บุญทิม. (2542). การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในช่วงปฏิรูปการศึกษา (พ.ศ. 2539-2550) ตามความคาดหวังของผู้บริหารและครู ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (บริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพล วงสินธ์. (2543, มิถุนายน). “การบริหารโรงเรียนตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา”, วารสารวิชาการ. 5(6) : 29-30.
- สุพัตรา สุภาพ. (2540). การบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ : ธรรมนิติ.
- สุรศักดิ์ ปาเฮ. (2543, มิถุนายน). “สู่มิติการเป็นนักบริหารการศึกษามีอาชีพ”, วิชาการ. 3(6) : 19.
- สุรัฐ ศิลปอนันต์. (2541). ความรู้เกี่ยวกับการบริหาร. กรุงเทพฯ : พีเอ็ดเพ็ฟวิง.
- เสนาะ ดิยาวี. (2544). การบริหารงานบุคคล พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ : อักษรสมัย.
- อำไพ อินทรประเสริฐ. (2542). ศิลปะแห่งการเป็นผู้นำ. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- อิศรัตน์ ศรีวัฒนา. (2540). ความคาดหวังของครูที่มีต่อการบริหารงาน. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Baron, A. & Jerald, G. (1986). **Behavior in Organization : Understanding and Managing the Human Side of Work.** 2nd ed. Massachusetts : Allyn and Bacon.
- Bridges, M. T. (1992) “Teachers Perceptions of School Effectiveness and Principal Vision.” **Dissertation Abstracts International.** 53 (03) : 669.

- Duncan, H. (1983, August). "The Principalship in the Bermuda Public High School System." **Dissertation Abstracts International**. 49 (6) : 29.
- Edmonson, J. B. (1995). **The Administration of the Modern Secondary of Education**. 4th ed. New York : Macmiller.
- Edwards, J. W. S. (1996). **Behavior in Education**. New Jersey : Prentice – Hall.
- Ghiselli, E.E. (1971). **Exploration in Managerial Talent Pacific Palisades**. California : Goodyear.
- Good, C.V. (1973). **Dictionary of Education**. New York : McGraw Hill.
- Goodhart, W.H. Jr. (1991, October). "The Instrumental and Expressive Characteristics of Public Secondary School and Effectiveness." **Dissertation Abstracts International**. 50 (7) : 211.
- Hawkins, T.L. (2002). **Principal Leadership and Organizational Climate : A Study of Perceptions of Leadership Behavior on School Climate in International School**. Ed.D. Dissertation, University of Minnesota.
- Knezevik, S.J. (1984). **Administration of Public Education**. 4th ed. New York : Harper and Row.
- Magnuson, W.G. (1971). **The Characteristics of Successful School Business Manager**. California : 126 University of Southern California.
- Marillyn, L.G. & Linda, H.W. (1994). **The Study of Administer Real Characteristic in Town and Rural**. (Online). Available ; members/sp. Cfm?. AN = ED.372474.

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

หนังสือขออนุญาตทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัย

หนังสือขออนุญาตแจกเครื่องมือการวิจัย

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/๑๑๔๒

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถ. จิระ ต.ในเมือง อ.เมืองบุรีรัมย์
จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๒๐ มีนาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน คุณสัญญา เสาวกุล

ด้วย นางสาวอัจฉราวรรณ บุษบงค์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษา
และทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต ๑ โดยมี รองศาสตราจารย์มาลิณี จุโฑปะมา
เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้
ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดียิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ
ตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการ
ในขั้นต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ตะอองทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑ , ๐ ๔๔๖๐ ๑๖๖๑ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/๑๔๔๒

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถ. จิระ ต.ในเมือง อ.เมืองบุรีรัมย์
จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๒๐ มีนาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน คุณบุญหนา อินทร์ลีลา

ด้วย นางสาวอัจฉราวรรณ บุษบงศ์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษา
และทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน ตั้งกวดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต ๑ โดยมี รองศาสตราจารย์มาลิณี จุโฑปะมา
เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้
ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดียิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ
ตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการ
ในขั้นต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑ , ๐ ๔๔๖๐ ๑๖๖๑ คอ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/๑๔๔๒

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
 ถ. จิระ ต.ในเมือง อ.เมืองบุรีรัมย์
 จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๒๐ มีนาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน คุณสำรวม กงสืบชาติ

ด้วย นางสาวอัจฉราวรรณ บุษบงต์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตร
 ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษา
 และทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงาน
 เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานบุรีรัมย์ เขต ๑ โดยมี รองศาสตราจารย์มาลิณี จุโฑปะมา
 เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้
 ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดียิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ
 ตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อที่ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการ
 ในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ศ.สุเทียบ ณะองทอง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คร.สุเทียบ ณะองทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑ , ๐ ๔๔๖๐ ๑๖๖๑ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

ที่ ศษ ๐๕๔๕.๑๑/๑๕๔

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถ. จิระ ค.ในเมือง อ.เมืองบุรีรัมย์
จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๒๓ มีนาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือในการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต ๓

ด้วย นางสาวอัจฉราวรรณ บุษบงค์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษา
และทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต ๑ โดยมี รองศาสตราจารย์มาลิณี จุโฑปะมา
เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ในการนี้นักศึกษามีความประสงค์ในการทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัย
ที่จะใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง เพื่อหาประสิทธิภาพของเครื่องมือในการวิจัย

ดังนั้นจึงขออนุญาตให้ นางสาวอัจฉราวรรณ บุษบงค์ ใช้เครื่องมือวิจัยกับกลุ่ม
ตัวอย่าง สำหรับกำหนดการทำงาน ผู้ทำการวิจัยจะประสานในรายละเอียดอีกครั้ง มหาวิทยาลัย
ราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณมา ณ
โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

๙ ๖๗

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑ , ๐ ๔๔๖๐ ๑๖๖๑ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/๒๕๖

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถ. จิระ ด. ในเมือง อ. เมืองบุรีรัมย์
จ. บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๑ พฤษภาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต ๑

ด้วย นางสาวอัจฉราวรรณ นุชบงค์ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษา
และทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต ๑ โดยมี รองศาสตราจารย์มาลิณี จุโฑปะมา
เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ โดยการนี้นักศึกษามีความประสงค์เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการแจก
แบบถามผู้เกี่ยวข้องในการศึกษาวิจัยดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นักศึกษาเข้าเก็บ
ข้อมูลในหน่วยงานของท่านด้วย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและ
ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

๑๕ ๖/๕

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

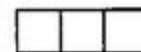
สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑ , ๐ ๔๔๖๐ ๑๖๖๑ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้สำหรับผู้บริหารโรงเรียนและครู
2. แบบสอบถามนี้มี 3 ตอน ประกอบด้วย
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1
 - ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ และความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร
โรงเรียน
3. ขอความกรุณาตอบแบบสอบถาม ตามความคิดเห็นของท่าน การตอบแบบสอบถามนี้
จะไม่มีผลกระทบต่อหน้าที่การงานของท่านแต่อย่างใด

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอกราบ
 ขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้ด้วย

นางสาวอัจฉราวรรณ นุชบงค์
 นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
 มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. สถานภาพตำแหน่ง

() ผู้บริหารโรงเรียน

() ครู

2. ขนาดโรงเรียน

() โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวนนักเรียน 1 - 120 คน

() โรงเรียนขนาดกลาง จำนวนนักเรียน 121 - 300 คน

() โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวนนักเรียน 301 คนขึ้นไป

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่เห็นว่าตรงกับความเป็นจริงและตามความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียน ดังนี้

5	หมายถึง	มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์มากที่สุด
4	หมายถึง	มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์มาก
3	หมายถึง	มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ปานกลาง
2	หมายถึง	มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์น้อย
1	หมายถึง	มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์น้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	คุณลักษณะที่พึงประสงค์				
		5	4	3	2	1
ด้านวิชาการ						
1	ความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์หลักสูตร					
2	ความสามารถในการเขียนบทความ การผลิตตำรา เอกสารทางวิชาการ					
3	มีความสนใจศึกษาหาความรู้ และสร้างผลงานทางวิชาการ					
4	ความสามารถในการผลิตสื่อการสอนและการทำวิจัยในชั้นเรียน					
5	ความสามารถในการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง					
6	มีความสนใจความเคลื่อนไหวในวงการศึกษา					
7	มีความรู้ในเรื่องเทคโนโลยีสมัยใหม่					
8	มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน					
9	มีความสามารถในการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ให้เกิดประโยชน์ในการจัดการศึกษา					
10	มีความรู้ความสามารถในงานด้านวิชาการ					
11	มีการวางแผนพัฒนากระบวนการเรียนรู้					
12	มีการประสานความร่วมมือในการพัฒนางานวิชาการกับหน่วยงานอื่นๆ					
ด้านคุณสมบัติส่วนตัว						
13	มีคุณธรรม จริยธรรม และยึดมั่นในศาสนา					
14	มีศีลธรรม ห่างไกลจากอบายมุข					
15	มีความซื่อสัตย์และความเสมอภาค					
16	มีบุคลิกและการแต่งกายที่เหมาะสมตามกาลเทศะ					
17	มีการใช้คำพูดที่สุภาพและยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ					
18	มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ และมีความสุขรอบคอบ					
19	มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมีความกล้าในการแสดงออก					
20	มีความขยันอดทนต่อการทำงานและสามารถทำงานเป็นทีมร่วมกับผู้อื่นได้					
21	มีความเป็นกันเองกับผู้ได้บังคับบัญชาและมีการช่วยเหลือผู้ได้บังคับบัญชา					
22	ให้เกียรติและเคารพสิทธิของผู้อื่น					
23	ปฏิบัติตนให้เป็นที่ศรัทธาของผู้ได้บังคับบัญชา					
24	มีความรักและศรัทธาในอาชีพครู					

ข้อ	ข้อความ	คุณลักษณะที่พึงประสงค์				
		5	4	3	2	1
ด้านสังคม						
25	การปฏิบัติตนเป็นที่น่าเชื่อถือในสังคม					
26	เป็นที่ยอมรับจากคนในชุมชนและสังคม					
27	มีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชนและสังคม					
28	มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของชุมชนและสังคม					
29	มีการให้บริการชุมชนและสังคม					
30	มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชนและสังคม					
31	รับฟังข้อเสนอแนะ ความคิดเห็นของชุมชนและสังคม					
32	สามารถจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับชุมชนและสังคมได้					
33	ใช้ทรัพยากรของชุมชนในการจัดการศึกษา					
34	เป็นผู้ที่สามารถจูงใจชุมชนเข้ามาสนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษา					
35	มีความรู้ในเรื่องของชุมชนและการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา					
36	มีความสามารถในการประสานงานกับบุคคลชุมชนหรือองค์กรภายนอก					
37	มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับ โรงเรียนใกล้เคียงหรือหน่วยงานอื่นๆ					
ด้านการบริหารงาน						
38	มีวิสัยทัศน์กว้างไกลในการจัดการศึกษาหรือพัฒนาสถานศึกษา					
39	สร้างระบบในการปฏิบัติงานทำให้การทำงานเป็นระบบมีระเบียบที่ดี					
40	มีความสามารถทำให้องค์กรเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้					
41	เป็นนักวางแผน มีความสามารถในการบริหารเวลาและความขัดแย้ง					
42	มีการสื่อสารที่ดีและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น					
43	เป็นผู้นำในการปฏิบัติและสามารถมองภาพรวมของปัญหาต่าง ๆ ได้ครอบคลุม					
44	เป็นผู้บริหารที่เป็นนักประชาธิปไตย ทำงานที่โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้					
45	มีความสามารถในการบริหารจัดการเรื่องงบประมาณ					
46	มีความสามารถในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้และสื่อ					
47	มีความสามารถในการบริหารจัดการอาคารสถานที่					
48	มีความสามารถในการบริหารจัดการบุคลากร					
49	มีความซื่อสัตย์ในการประเมินผลงาน					
50	ให้การสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาด้านการศึกษาต่อและด้านความก้าวหน้าในอาชีพของผู้ได้บังคับบัญชา					

ตอนที่ 3 ท่านมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โรงเรียน
ในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้อย่างไรบ้าง

1. ด้านวิชาการ.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. ด้านคุณสมบัติส่วนตัว.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. ด้านสังคม.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....

4. ด้านการบริหารงาน.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....

ภาคผนวก ค

คำอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม

ข้อที่	t – test for Equality of Mean	
	t	Sig. (2-tailed)
ข้อที่ 1	4.700	.001
ข้อที่ 2	2.954	.012
ข้อที่ 3	2.717	.019
ข้อที่ 4	4.064	.002
ข้อที่ 5	4.178	.001
ข้อที่ 6	7.071	.000
ข้อที่ 7	2.711	.019
ข้อที่ 8	5.477	.000
ข้อที่ 9	6.736	.000
ข้อที่ 10	6.736	.000
ข้อที่ 11	4.178	.001
ข้อที่ 12	2.041	.064
ข้อที่ 13	4.583	.001
ข้อที่ 14	4.500	.001
ข้อที่ 15	2.711	.019
ข้อที่ 16	2.521	.027
ข้อที่ 17	3.536	.004
ข้อที่ 18	3.834	.002
ข้อที่ 19	3.834	.002
ข้อที่ 20	4.950	.000
ข้อที่ 21	4.583	.001

ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม (ต่อ)

ข้อที่	t - test for Equality of Mean	
	t	Sig. (2-tailed)
ข้อที่ 22	3.361	.006
ข้อที่ 23	4.500	.001
ข้อที่ 24	4.700	.001
ข้อที่ 25	4.950	.000
ข้อที่ 26	3.834	.002
ข้อที่ 27	7.071	.000
ข้อที่ 28	7.120	.000
ข้อที่ 29	2.500	.028
ข้อที่ 30	4.382	.001
ข้อที่ 31	3.286	.007
ข้อที่ 32	4.804	.000
ข้อที่ 33	5.774	.000
ข้อที่ 34	7.071	.000
ข้อที่ 35	3.576	.004
ข้อที่ 36	7.778	.000
ข้อที่ 37	7.071	.000
ข้อที่ 38	3.286	.007
ข้อที่ 39	6.971	.000
ข้อที่ 40	5.196	.000
ข้อที่ 41	4.804	.000
ข้อที่ 42	5.284	.000

ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม (ต่อ)

ข้อที่	t – test for Equality of Mean	
	t	Sig. (2-tailed)
ข้อที่ 43	2.711	.019
ข้อที่ 44	3.363	.006
ข้อที่ 45	2.449	.031
ข้อที่ 46	3.536	.004
ข้อที่ 47	3.500	.004
ข้อที่ 48	5.774	.000
ข้อที่ 49	3.266	.007
ข้อที่ 50	2.521	.027

ภาคผนวก ง

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item - Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
Q1	211.56	484.392	.619	.973
Q2	211.76	484.598	.512	.973
Q3	211.40	479.903	.638	.973
Q4	211.56	479.426	.615	.973
Q5	211.56	482.254	.693	.973
Q6	211.33	480.643	.724	.973
Q7	211.30	483.665	.612	.973
Q8	211.50	480.672	.618	.973
Q9	211.43	478.667	.730	.973
Q10	211.43	479.840	.742	.973
Q11	211.36	484.240	.669	.973
Q12	211.40	489.213	.546	.973
Q13	211.06	486.202	.594	.973
Q14	211.30	484.355	.550	.973
Q15	211.16	484.695	.556	.973
Q16	211.03	484.309	.666	.973
Q17	211.06	490.340	.555	.973
Q18	211.30	486.355	.622	.973
Q19	211.20	487.958	.491	.973
Q20	211.13	489.223	.483	.973

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (ต่อ)

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item - Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
Q21	211.03	487.688	.600	.973
Q22	210.96	486.309	.553	.973
Q23	211.06	482.202	.681	.973
Q24	211.56	484.392	.619	.973
Q25	211.13	486.809	.572	.973
Q26	211.20	483.200	.713	.973
Q27	211.33	480.643	.724	.973
Q28	211.46	474.464	.782	.972
Q29	211.16	489.798	.515	.973
Q30	211.06	482.754	.721	.973
Q31	211.06	487.512	.603	.973
Q32	211.26	482.478	.643	.973
Q33	211.33	481.678	.689	.973
Q34	211.26	480.202	.774	.972
Q35	211.36	481.619	.704	.973
Q36	211.33	477.885	.817	.972
Q37	211.50	485.224	.516	.973
Q38	211.16	486.281	.657	.973
Q39	211.26	479.512	.799	.972
Q40	211.40	479.489	.737	.973

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (ต่อ)

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item - Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
Q41	211.40	479.144	.748	.973
Q42	211.26	474.409	.801	.972
Q43	211.30	483.665	.612	.973
Q44	211.16	485.178	.634	.973
Q45	211.16	492.350	.468	.973
Q46	211.23	489.495	.615	.973
Q47	211.26	482.754	.684	.973
Q48	211.36	477.067	.861	.972
Q49	211.33	481.126	.659	.973
Q50	211.03	484.309	.666	.973

Reliability Coefficients

N of Items = 50 Alpha = .9738

184546

๐๗
๓๑.๑๐๑

๓๑/๑๐๑

๓.๑
๒๕๕๕

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวอัจฉราวรรณ บุษบงค์
วันเดือนปีเกิด	วันที่ 8 ตุลาคม พ.ศ. 2521
สถานที่เกิด	บ้านเลขที่ 132 หมู่ 18 ตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 132 หมู่ 18 ตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ครู คศ.1
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนชำนาญพิทยาคม ตำบลเมืองยาง อำเภอขามเฒ่า จังหวัดบุรีรัมย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2536 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนภัทรบพิตร อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2539 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนภัทรบพิตร อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2543 ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) สาขาสังคมศึกษา สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ พ.ศ. 2554 ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์